

UNIVERSITEIT GENT
FACULTEIT POLITIEKE EN SOCIALE WETENSCHAPPEN

**Lokale en Regionale Aankopen van het
Wereldvoedselprogramma bij boerenorganisaties in Noord-Kivu**

Wetenschappelijke verhandeling

aantal woorden: 29 853

Elien Spillebeen

MASTERPROEF POLITIEKE WETENSCHAPPEN
afstudeerrichting INTERNATIONALE POLITIEK

PROMOTOR: PROF. DR. Koen Vlassenroot

COMMISSARIS: PROF. DR. Anne Walraet

COMMISSARIS: LIC. Els Lecoutere

ACADEMIEJAAR 2007 - 2008

Inzagerecht in de masterproef (*)

Ondergetekende,

geeft hierbij toelating / geen toelating (**) aan derden, niet-behorend tot de examencommissie, om zijn/haar (**) proefschrift in te zien.

Datum en handtekening

.....

.....

Deze toelating geeft aan derden tevens het recht om delen uit de scriptie/ masterproef te reproduceren of te citeren, uiteraard mits correcte bronvermelding.

(*) Deze ondertekende toelating wordt in zoveel exemplaren opgemaakt als het aantal exemplaren van de scriptie/masterproef die moet worden ingediend. Het blad moet ingebonden worden samen met de scriptie onmiddellijk na de kaft.

() schrappen wat niet past**

Dankwoord

Voor het schrijven van deze masterproef heb ik het geluk gehad onderzoek te mogen doen in de DRC, Oeganda en Rome. Deze bijzondere ervaring was onvergetelijk en heeft me meer bijgeleerd dan ik had durven hopen. Ik dank mijn familie en vrienden voor hun steun bij mijn beslissing.

Het onderzoek was ook nooit mogelijk geweest zonder de hulp van de medewerkers van Vredeseilanden, SYDIP, COOCENKI, WFP en DGOS. Telkens werd ik door hen goed ontvangen en vooruitgeholpen, zowel bij de voorbereidingen als voor het werk ter plaatse.

Speciale dank aan Frank, Koen, Jan, André, Nele, Saartje, Leopoldine, Leopold, Cécile, Théo, Fatuma, Muhindo, Masumbuko, Kristien, Bunanbo, Mbulula, Motohiro, Peter en alle anderen die me onderweg hebben geholpen.

Ik dank ook mijn promotor voor zijn wetenschappelijke ondersteuning.

Deze masterproef werd mogelijk gemaakt dankzij de steun van het programma voor Vlaamse Reisbeurzen van VLIR-UOS”.

X1 Abstract

Europese landen pleiten al lang om voedselhulp lokaal en regionaal aan te kopen. Dit is goedkoper, sneller en de mensen zijn vertrouwd met het voedsel. Vandaag zoekt men ook naar een manier om de aankopen van het voedselhulp in het voordeel van de plaatselijke landbouwontwikkeling uit te voeren. Het succes van deze pogingen hangt af van geval tot geval. In de Democratische Republiek Congo kocht het WFP in 2007 voor het eerst aan bij kleine boerenorganisaties uit het Oosten van het land. De DRC heeft een groot potentieel aan landbouw, maar toch hebben de kleine boeren het heel moeilijk. De boerenorganisaties beschikken over weinig marktinformatie, beperkte toegang tot transport-, verwerking- en opslaginfrastructuur. Ondanks de vele hindernissen slaagden twee boerenorganisaties, SYDIP en COOCENKI, er toch in te leveren aan het WFP. Hiermee tonen ze aan dat het mogelijk is als boerenorganisatie mee te spelen in het systeem van de voedselhulp. Toch zouden ze het niet alleen hebben aangekund. Om te kunnen slagen moeten ze voldoende ondersteund worden. En indien men wil dat hun leden ook van de voordelen kunnen meegenieten is er een duurzame samenwerking nodig.

X2 Inhoudstafel

- X1. Abstract
- X2. Inhoudstafel
- X3. Afkortingen

- A. Inleiding
- B. Objectieven, beoogde resultaten en methodologie
- C. Deel 1: Over voedselhulp, voedselzekerheid en WFP

- 1. Voedselhulp en voedselzekerheid
 - 1.1. Algemeen
 - 1.1.1. De evolutie
 - 1.1.2. De verschillende vormen van voedselhulp
 - 1.1.3. Belangrijke kritieken op voedselhulp
 - 1.2. WFP
 - 1.2.1. Evolutie
 - 1.2.2. Werking WFP
- 2. Lokale en regionale aankopen van voedselhulp
 - 2.1. Lokale en regionale aankopen: een mes dat aan twee kanten snijdt?
 - 2.2. WFP en LRA
- 3. LRA: is er plaats voor de kleine boer?
 - 3.1. Algemeen: Voedselhulp en de kleine boer
 - 3.2. WFP en de kleine boer
 - 3.2.1. De Oegandacase
 - 3.2.2. P4P
- 4. conclusie

- D. Deel 2: Lokale Aankopen door WFP bij boerenorganisaties in de DRC (Democratische Republiek Congo)

- 1. Inleiding
- 2. Casestudie in Noord-Kivu
 - 2.1. Achtergrond
 - 2.1.1. Voedselveiligheid en landbouw in de DRC
 - 2.1.2. WFP in de DRC
 - 2.2. Het WFP en de lokale aankopen in de DRC
 - 2.3. Boerenorganisaties en de lokale aankopen van het WFP in de DRC
 - 2.4. De samenwerking van SYDIP en COOCENKI met WFP
 - 2.4.1. Voorstelling: SYDIP en COOCENKI
 - 2.4.1.1. SYDIP
 - 2.4.1.2. COOCENKI
 - 2.4.1.3. S&C en Butembo
 - 2.4.2. Het profiel van de betrokken boeren
 - 2.4.3. De leveringen aan WFP
 - 2.4.3.1. De hindernissen
 - 2.4.3.2. De opbrengsten
 - 2.4.3.3. Bedenkingen en eindbalans
 - 2.5. Blik vooruit

- E. Algemeen Besluit

- X4. Bibliografie
- X5. Bijlagen

X3 Afkortingen

AAA: Agro-Action Allemand
AFDB: African Development Bank
AGRA: Alliance for a Green Revolution in Africa
BPR: Business Proces Review
CA: Centre Agricole
CARE: humanitaire organisatie
CECAFED: Caisse d'Epargne et credits agricole des femmes paysannes
CDI: Centre de Développement Intégral
CL: Comité Local
COOCENKI: Coopérative Centrale du Nord-Kivu
DGOS: Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking
DRC: Democratische Republiek Congo
ECOSOC: Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties
FAO: Food and Agricultural Organization
FAPIS: Food Aid Procurement Information System
FARDC: Forces armées de la RDC
FDLR: Front Démocratique de Libération du Rwanda
FOPAC: Fédération des organisations de producteurs agricoles du Congo au Nord-Kivu
HDI: Human Development Index
HGSF: Home Grown School Feeding (Programmes)
HIV: Human Immunodeficiency Virus
IDP: Internally Displaced Person
IFAD: International Fund fo Agricultural Development
IFAP: International Federation of Agricultural Producers
IFPRI: The International Food Policy Research Institute
INTERFAIS: International Food Aid Information System
IRA: Immediate Responce Account
IRIN-UN: Integrated Regional Information Network of the United Nations
JPO: Junior Professional Officer
LOFEPACO: Ligue des Organisations des Femmes Paysannes du Congo
LRA: Lokale en Regionale Aankopen
LRA: the Lord's Resistance Army
NCDO: Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling.
NGO: Niet-Gouvernementele Organisatie

OCHA: UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
OECD: Organization for Economic Cooperation and Development = OESO
OESO: Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling = OECD
OXFAM: Oxford Committee for Famine Relief
P4P: Purchase for Progress
PRRO: Protracted Relief and Recovery Operation
RDC: République Démocratique du Congo
RTE: Resource Transfer Efficiency
SSA: Sub-Sahara Afrika
SYDIP: Syndicat pour la Défense des Intérêts Paysans
UCE: Uganda Commodity Exchange
UN: United Nations (ook VN: Verenigde Naties)
UNDP: United Nations Development Programme
UNHRC: United Nations Human Rights Council
USAID: United States Agency for International Development
VECO-DRC: Vredeseilanden Country Office Democratic Republic of Congo
VN: Verenigde Naties (ook UN: United Nations)
VS: Verenigde Staten
WFP: het Wereldvoedselprogramma van de Verenigde Naties
WLTO: Westelijke Land –en Tuinbouworganisatie
WRS: Warehouse Receipt System
VOA: Voice of Africa

A. Inleiding

Tijdens een vergadering van de VN in 2000 schrijven 191 regeringsleiders acht ambitieuze doelstellingen neer. Deze millenniumdoelen moeten van de wereld in 2015 een betere plaats maken. De eerste doelstelling wil tegen dat jaar het percentage mensen dat honger lijdt in de wereld halveren t.o.v. 1990. Vandaag lijken deze ambitieuze plannen uit te groeien tot een document waar NGO's kunnen mee zwaaien om aan te tonen in welke richting onze wereld niet evolueert. Vandaag zijn naar schatting 800 miljoen mensen wereldwijd ondervoed en lijden 150 miljoen kinderen onder de 5 jaar aan ondergewicht. Zo'n 24 000 mensen zouden elke dag van honger sterven. (NCDO, 2008) In de Democratische Republiek Congo (DRC) is 71% van de bevolking ondervoed, in Oeganda vertoont 48% van de kinderen tekenen van een groeistoornis als gevolg van chronisch onevenwichtige voeding. Ondanks de goeie voornemens blijft het aantal mensen dat honger lijdt in de wereld stijgen. Conflicten, klimaatproblemen en natuurrampen doen deze groep groeien. De helft van de voedselcrisissen zou door de mens veroorzaakt zijn. De door mensenhanden veroorzaakte voedselcrisissen zijn volgens FAO, de voedsel –en landbouworganisatie van de VN, in de laatste 20 jaar verdubbeld. (Oxfam, 2006)

Sinds 1997 zou de humanitaire hulp aan Afrika verdrievoudigd zijn, maar het aandeel van de voedselhulp is gedaald. Ook in exacte cijfers wordt de laatste jaren minder voedselhulp uitgedeeld. (OESO, 2006) Een vreemde tendens, gezien de honger het continent verder inpalmt. Maar de voedselhulp die wordt ingezet is doorheen de jaren wel effectiever geworden. De manier waarop voedselhulp werd beheerd was vanaf de beginjaren stof voor kritiek. Onder invloed van deze kritiek en gedreven door het krimpende budget werden de methodes steeds verfijnd. Een beter gerichte bedeling, ongebonden donaties en ontwikkelingsgerichte aankopen werden door critici en NGO's bepleit. Het wereldvoedselprogramma, WFP, de grootste bedeler van voedselhulp, heeft zijn werking op deze punten in de mate van het mogelijke proberen te verbeteren. Het WFP is afhankelijk van de donaties van de westerse landen, dus moesten niet alleen de interne medewerkers overtuigd geraken, maar ook de donorlanden. Een werk van lange adem. In ieder geval is voedselhulp, in het bijzonder die van het WFP, niet meer wat ze geweest is. Alles kan echter beter, en nog steeds staat voedselhulp niet op punt. Nog steeds verbinden donorlanden hun schenkingen aan voorwaarden. Er wordt ook nog altijd gezocht hoe voedselhulp en lokale ontwikkeling hand in hand kunnen gaan. Mijn verhandeling maakt deel uit van de deze laatste zoektocht. Door voedsel lokaal en regionaal aan te kopen kan men duurzame ontwikkeling en noodhulp samenbrengen. Honger lost men niet op enkel door de magen te vullen. Er moet ook iets gedaan worden aan de oorzaak van de honger. De DRC alleen heeft het potentieel om heel Sub-Sahara Afrika van voedsel te voorzien en

toch is het land niet in staat voldoende voedsel voor zijn eigen bevolking te produceren. NGO's zoals Vredeseilanden vragen al lang meer aandacht voor landbouwontwikkeling als middel voor een duurzame armoedebestrijding. De kleine boeren in Sub-Sahara zijn talrijk, maar heel kwetsbaar. De kernvraag van deze masterproef is of voedselhulporganisaties kunnen helpen om de levensomstandigheden van de kleine boer te verbeteren. Onder de huidige wereldwijde voedselcrisis is deze vraag vandaag brandend actueel. Op het 'World Economic Forum' in Zuid-Afrika in juni dit jaar (2008) pleitten economen voor meer steun aan Afrikaanse boeren als oplossing voor de wereldwijde stijging van de voedselprijzen. (VOA, 2008) Het valt niet te ontkennen dat Afrika nog heel wat landbouwpotentieel heeft. De kleine boer heeft hulp nodig en als we de uitspraken van WFP de laatste dagen bekijken, dan ziet het WFP daar misschien wel een rol voor zichzelf weggelegd.

In de DRC leeft 80% van de landbouw. (WFP, 2007c) In het oosten van het land woedt een conflict dat al meer dan tien jaar aan de gang is. Veel alternatieven dan een overleven op de eigen landbouw bestaan er in deze regio niet. En toch weerhoudt net die onveiligheid de internationale hulpverleners ervan deze landbouwers duurzaam te ondersteunen. Het valt te begrijpen dat men bang is dat de inspanningen door de onrust snel weer tenietgedaan worden, maar men vergeet soms dat bepaalde gebieden al jaren rustig zijn en zich reeds in de fase van de heropbouw bevinden. In Butembo, Oost-Congo, werkt Vredeseilanden samen met boerenorganisaties die verder willen gaan. Met behulp van Vredeseilanden en DGOS zijn twee van deze organisaties leverancier voor het WFP. In deze verhandeling kijken we of zij één van de voorbeelden kunnen zijn waarin duurzame landbouwontwikkeling en voedselhulp hand in hand gaan.

B. Objectieven, beoogde resultaten en methodologie

Objectieven

Mijn verhandeling kent twee hoofdrolspelers, namelijk het Wereldvoedselprogramma en de kleine boer uit Noord-Kivu. Het **eerste objectief** is dan ook evident: de twee spelers leren kennen en de factor die de twee verbindt, namelijk de voedselhulp.

Mijn **tweede objectief** is nagaan of er een plaats is voor de kleine boer in de aankopen van voedselhulp en in het bijzonder in de DRC. Er wordt vergeleken met andere ervaringen. Maar er wordt ook een casestudie uitgevoerd in Noord-Kivu, waar twee boerenorganisaties reeds twee keer leverden aan het WFP.

Beoogde resultaten

Door deze verhandeling hoop ik de huidige dynamiek in de voedselhulp beter te kunnen vatten. Binnen deze dynamiek hoop ik de plaats van de kleine boer te kunnen vinden. Tenslotte probeer ik de kansen van de Congolese kleine boer en zijn associaties om in de voedselhulpmarkt een rol te kunnen spelen in te schatten.

Methodologie

De informatie voor mijn masterproef werd enerzijds door literatuurstudie verzameld en anderzijds d.m.v. eigen onderzoek. Het tweede deel van de verhandeling beschrijft dan ook een casestudie waarvan de informatie bijna volledig uit eigen onderzoek werd verzameld. Hierbij werd vooral gesproken met de betrokkenen en werden documenten van de boerenorganisatie ingekeken. Mijn reis naar de Democratische Republiek Congo en Oeganda heeft me niet enkel informatie opgeleverd voor deze casestudie, maar heeft me ook heel wat geleerd over de werking van het Wereldvoedselprogramma, de andere belangrijke speler in dit verhaal. Veel van de informatie over het WFP en zijn aankopen werd verzameld tijdens bezoeken aan de kantoren in Rome, Kampala en Kinshasa.

De groepen en de individuen die bezocht werden, kwamen dus uit verschillende hoeken:

1. WFP: nationaal (Kinshasa), regionaal (Kampala) en internationaal (Rome)
2. Belgische attachés: DGOS (Brussel) en de ambassades in Kinshasa en Kampala
3. Medewerkers van Vredeseilanden, SYDIP en COOCENKI in Butembo
4. De boeren: verspreid over Noord-Kivu

Er werd daarom gereisd van Kampala naar Butembo (Oost-Congo), naar Kinshasa, het binnenland van Noord-Kivu en terug naar Kampala. Deze bezoeken vonden plaats tussen 8 maart en 14 april 2008. Van 23 april tot 27 april tenslotte, werd het hoofdkantoor van WFP in Rome bezocht, waar ik verscheidene medewerkers van de aankoopdienst kon spreken.

C. Deel 1: Over voedselhulp, voedselzekerheid en WFP

1. Voedselhulp en voedselzekerheid

1.1 Algemeen

Voedselhulp is één van de oudste vormen van buitenlandse hulp en toch blijft ze tot op de dag van vandaag één van de meest controversiële. Dat hongerige magen gevuld moeten worden, daar is iedereen het over eens. Het is de manier waarop dit gebeurt en de mogelijke gevolgen voor de lokale economie waar de controverse om draait.

Voedselhulp kan eenvoudig omschreven worden als “alle vormen van interventie die iets met voedsel te maken hebben”. Dit kan verdeling zijn, marktinterventie of financiële schenkingen, van nationale of internationale afkomst, met de bedoeling voedselveiligheid te bevorderen (OESO, 2005). Het WFP definieert voedselhulp als het ‘*international sourcing of concessionele resources in the form of or for the provision of food*’ (Barrett en Maxwell, 2005). Voedselhulp is dus in de meeste gevallen een antwoord op voedselonveiligheid. Deze voedselonveiligheid kan het gevolg zijn van de grillen van de natuur (natuurrampen of droogtes) of van menselijke aard (conflict) of van een combinatie van beide. Over de definiëring van voedselhulp werd lang gedebatteerd, maar over de werkwijzen nog veel meer. Voedselhulp maakte doorheen haar 50-jarige bestaan een belangrijke evolutie door.

1.1.1 Evolutie

In de jaren '60 van de vorige eeuw was voedselhulp goed voor 20% van alle ontwikkelingshulp. Vandaag is haar aandeel gedaald tot minder dan 5% van de totale officiële ontwikkelingshulp. De daling geldt ook in exacte cijfers (OESO, 2006). Het totaal aantal geleverde voedselhulp in graan daalde tussen 2000 en 2005 van bijna 9 miljoen ton naar minder dan 6 miljoen ton en in niet-granen van 1,5 tot 1 miljoen ton (WFP, 2006d). Toch blijft voedselhulp onmisbaar in de ontwikkelingshulp. Vooral in Sub-Sahara, Afrika, waar meer dan 30% van de bevolking aan ondervoeding lijdt, blijft de voedselhulp heel belangrijk (Abdulai et al, 2004). Volgens Oxfam Solidariteit zou sinds 1985 het aantal voedselcrisissen in Sub-Sahara Afrika verviervoudigd zijn (OXFAM, 2006).

De eerste millenniumdoelstelling van de VN wil de honger uit de wereld helpen. Tegen 2015 moet de aantal mensen dat honger lijdt tot de helft teruggebracht worden t.o.v. het

aantal in 1990. Sinds de jaren '90 is de teller echter blijven staan op 850 miljoen ondervoeden in de wereld (FAO, 2006). Voedseltekort kan een menselijke of natuurlijke oorzaak hebben of een combinatie van beide zijn. Het is meestal een menselijke oorzaak die voor langdurig voedseltekort kan zorgen. Voedselcrisissen lijken ook steeds langer te duren. Naar schatting leven 50 miljoen in een zone waar het voedseltekort al langer dan 5 jaar aansleept (FAO, 2006). Meestal is de oorzaak hiervan is een aanslepend conflict zoals in Ethiopië, Somalië en Soedan, waar al 15 jaar lang voedselhulp wordt geboden (FAO, 2004).

Volgens de FAO (Food and Agricultural Organisation) zou de huidige voedselhulp ook niet voldoende zijn om alle ondervoeden uit de nood te helpen. Het WFP voedt jaarlijks zo'n 100 miljoen mensen en bilaterale voedselhulp doet er nog eens 100 miljoen bij. Indien we de ongeveer 10 miljoen ton voedselhulp onder de 200 miljoen mensen zouden verdelen dan krijgt elke persoon jaarlijks slechts 50kg graan. Indien we dit onder de 850 miljoen hongerlijders zouden verdelen dan blijft er slechts 12kg per persoon over.(FAO, 2006)Dit jaar is deze groep er nog slechter aan toe. Voor de eerste keer sinds zijn oprichting lanceert het WFP in het voorjaar van 2008 een noodoproep. Het WFP kampt met een tekort van 755 miljoen US\$ en roept donerende landen op om dit gat te dichten, anders moet er vanaf juli 2008 gesneden worden in de voedselhulp. Daarenboven groeit de groep ondervoeden net aan door de gestegen voedselprijzen, waardoor het tekort waarschijnlijk nog groter wordt. Voedselonveiligheid is zelden het resultaat van een tekort aan voedsel, maar eerder gebrek aan toegang tot voedsel. Met de stijging van voedselprijzen groeit de groep die financieel tekortschiet om zijn gezin te voeden. Naar schatting 162 miljoen mensen overleven met minder dan een halve dollar per dag en ongeveer 1 miljard met amper 1 dollar per dag (IFPRI, 2007). Met de stijging van de voedselprijzen is deze halve of hele dollar vandaag nog minder waard en wordt honger voor hen een permanente dreiging. Het WFP schat dat de voedselprijzen gestegen zijn met 55% t.o.v. juli 2007, wat de organisatie zelf ook in de problemen bracht. Josheen Sheeran, het hoofd van het WFP, deed in april 2008 verschillende landen aan en riep overal op tot het schenken van extra donaties.

Uit de speech van Josheen Sheeran, 'The New Face of Hunger', voor het Center for Strategic and International Studies in Washington DC, op 18 april 2008:

'With the price of rice rising by 75 percent in just the past two months, and wheat rising by 120 percent over the year, the world's most vulnerable are getting hit hard. The issue here is resiliency, and for those living on less than 50 cents a day there is no place to retreat. There is a new face of hunger, with people who were not in the urgent category just months ago, joining the ranks of desperation.'

Ook USAID heeft in de eerste helft van dit jaar al meer dan 77,5 miljoen euro meer uitgegeven dan vorig jaar. USAID koopt zijn voedsel vooral aan in de VS waardoor

bovenop het probleem van de gestegen voedselprijzen de hulp ook nog eens extra gevoelig is voor de stijging van de brandstofprijzen (USAID, 2008). Het WFP kon het tekort ondertussen oplossen o.a. met een donatie van 500 miljoen US\$ van Saoedi-Arabië (WFP, 2008a).

BOX 1: WFP en de huidige voedselcrisis.

Uit: High Food Prices Drive Down Flow of Food Aid to the Hungry. (WFP, Rome, 10 juni, 2008)

In de laatste 50 jaar werd nog nooit zo weinig voedselhulp geleverd als vandaag. Vooral de levering van tarwe en maïs kent de zwaarste terugval door de impact van de sterk gestegen voedselprijzen wereldwijd.

Recente cijfers uit het rapport van INTERFAIS (the International Food Aid Information System), 'Food Aid Flows', tonen aan dat de voedselhulp in 2007 met 15% gedaald is tot 5,9 miljoen ton. Dit is de laagste hoeveelheid sinds men in 1961 begon met de registratie van voedselhulp.

Volgens dit rapport zijn de prijzen van tarwe en maïs respectievelijk met 122% en 86% gestegen tussen 2000 en 2007. Met een vastgesteld budget kon dus merkkelijk minder worden aangekocht.

Vroeger dit jaar keek het WFP aan tegen een tekort van 755 miljoen US\$ door de sterke voedselprijsstijgingen. Het gat in hun budget werd uiteindelijk gevuld door extra donaties van meer dan 30 verschillende landen, waaronder 500 miljoen US\$ van Saoedi Arabië.

Het rapport 'Food Aid Flows 2007' verslaat niet enkel de voedselhulp die via het WFP wordt bedeed. In zijn rapport besluit INTERFAIS ook dat wanneer voedselprijzen stijgen op de internationale markt, donorlanden vaker proberen aan te kopen in ontwikkelingslanden. De lokale aankopen stegen met 39% van de totale hoeveelheid in 2007, een recordaandeel, dat een positieve stimulans kan geven aan landbouwmarkten in ontwikkelingslanden en een belangrijke inkomensstijging voor de kleine boeren kan betekenen.

Het aandeel van voedselhulp in de ontwikkelingshulp blijft dus dalen. Ook in exacte cijfers zit de voedselhulp op een historisch dieptepunt. Binnen de bedeelde voedselhulp lijkt daarenboven een andere fenomeen op te duiken: cijfers van INTERFAIS tonen aan dat het aandeel van de voedselhulp dat naar noodhulp gaat, groeit ten koste van hulp voor ontwikkeling en armoedebestrijding. 'Voedsel voor ontwikkeling' horen we dan wel al vaker in diverse discours, maar in de realiteit daalt het aandeel verder. (zie Bijlage 5)

Wanneer in China de aarde beeft, worden geen extra budgetten vrijgemaakt, maar maken schepen rechtsomkeer of worden budgetten verplaatst. Dit alles ten koste van de 'honger die kan wachten', landen waar onder minder media-aandacht de honger stil zijn slachtoffers eist. Landen zoals Ethiopië, waar door de droogte de oogst alweer mislukt is en steeds meer mensen honger lijden, moeten dan maar wachten tot de aandacht weer even op hen gericht kan worden.

1.1.2 Verschillende vormen van voedselhulp

Voedselhulp is altijd fel bekritiseerd geweest. Dit heeft te maken met de manier waarop men voedselhulp beheert. Voedselhulp heeft verschillende modi operandi. We overlopen ze en geven de trends en verschuivingen mee sinds de jaren 1960. (Abdulai et al, 2004)

a. Bilateraal vs multilateraal

Bilateraal: een schenking van één land aan een ander.

Multilateraal: een schenking van een land aan een internationaal agentschap.

Trend: verschuiving van bilateraal naar multilateraal.

b. Verdelen of verkopen?

Verkoop: ‘Monetization’ van voedselhulp is het verkopen van het geschonken voedsel op de lokale markten. Volgens voorstanders is het principe hier om de markten weer aan te vullen en zo de toegang tot voedsel te vergroten. Dit wordt eerder gedaan door NGO’s. (OESO, 2006) Volgens tegenstanders probeert men op deze manier voedsel uit het donorland op de markt te brengen en is het dus niet altijd in het voordeel van de begunstigden zoals wordt beweerd.

Bedeling: het voedsel wordt ter plaatse bedield aan de begunstigden. Het wordt dus niet op de markt gebracht, maar wordt verspreid op mogelijke verschillende manieren.

Trend: NGO’s lijken steeds meer voor verkoop te kiezen. Maar aan de andere kant steeds meer minder met voedselhulp uit donorlanden.

c. Hoe inzetten?

Programma: typisch voor deze vorm is dat het meestal bilateraal gebeurt en dat het gebruikt wordt voor verkoop op de lokale markt. Het kan dus opgevat worden als buitenlandse hulp onder de vorm van voedsel. (Barrett en Maxwell, 2005)

Project: deze vorm van voedselhulp richt zich meer op specifieke groepen of regio’s. Het is bedoeld om armoede en honger tegen te gaan. Dit kan in de vorm van directe bedeling of door verkoop binnen een financieel kader om de toegang tot voedsel te vergemakkelijken. Projectvoedselhulp loopt meestal multilateraal of via NGO’s. Deze hulp is eerder op duurzame armoedebestrijding gericht en kennen we onder de vorm van programma’s zoals ‘Schoolfeeding Program’, ‘School for Work’, ‘voedselcentra voor jonge vrouwen en kinderen’, etc..(OESO, 2006, Barret en Maxwell, 2005)

Humanitair/Urgentie: humanitaire voedselhulp of voedsel als noodhulp tenslotte, is voedsel waar een dringend tekort is aan voedsel als gevolg van een natuurramp, conflict, droogte of economische crisis. Deze vorm is vandaag de

meest voorkomende. (Barrett en Maxwell, 2005)

Trend: verschuiving van Programma naar Urgentie.

d. Hoe aankopen?

Lokaal: Het voedsel wordt in het ontvangend land aangekocht.

Regionaal: Het voedsel wordt aangekocht in de regio van de uiteindelijke bestemming.

Triangulair: Het voedsel voor het ene ontwikkelingsland wordt aangekocht in een ander ontwikkelingsland.

Direct: Het voedsel wordt in het donorland aangekocht.

Internationaal: Het voedsel wordt op de internationale markt gekocht, in een land dat zelf geen ontwikkelingsland is.

Trend: Verschuiving van Internationaal en direct naar lokaal, regionaal of triangulair.

e. Cash of natura?

Eén van de belangrijkste discussies vandaag is die van het al dan niet binden van donaties en de natura vs de cash-schenking.

Voedselhulp doneren kan op verschillende manieren gebeuren.

(1) De donor kan een ‘gebonden’ of ‘ongebonden’ schenking doen:

Gebonden: de donor laat de schenking afhangen van gestelde voorwaarden.

Dit kan gaan over de plaats van aankoop of de transportfirma's, tot de kwaliteit van het voedsel en de manier van bedelen.

Ongebonden: de instantie die instaat voor de bedeling kan in dit geval zelf oordelen hoe en waar de schenking wordt besteed. De donatie is dus vrij van elke beperking.

(2) De schenking kan in natura of cash gebeuren:

Natura: in de literatuur wordt hiervoor vaak de term in-kind gebruikt. Deze term gebruikt men wanneer de donor een schenking doet in eigen goederen en/of diensten. Op deze manier investeert het eigen land in de eigen economie en keert een groot deel van de schenking naar het eigen land terug.

Cash: in dit geval wordt er door de donor in geld gedoneerd. De ontvangende instantie kan dus zelf het geld besteden. De vrijheid waarmee het geld besteed kan worden besteding hangt af of de schenking al dan niet gebonden is.

Trend: verschuiving van gebonden naar ongebonden en van natura naar cash.

Opmerking: De term gebonden wordt hier omschreven als elke schenking die gekoppeld wordt aan voorwaarden. De kleinste voorwaarde doet een schenking dus al in deze

categorie belanden. In de praktijk en literatuur wordt gebonden vaak gebruikt voor schenkingen in natura of een schenking met als gekoppelde voorwaarde in het donorland aan te kopen. Sommigen maken daarom een onderscheid tussen **gebonden** en **geoormerkt**. Geoormerkt slaat dan op schenkingen die gebonden zijn, maar niet aan voorwaarden die te maken hebben met de plaats van aankoop van het voedsel. Wanneer een donorland voedselhulp wil doen leveren aan een bepaald gebied dan kan ze een schenking doen aan WFP en vragen dat het bedrag naar haar werking in dat land gaat. Deze nuancering zorgt ervoor dat niet elke gebonden schenking als onconstructief moet worden beschouwd.

1.1.3. Belangrijkste kritieken op voedselhulp:

Voedselhulp is van bij het begin fel bekritiseerd. Dit is niet verwonderlijk aangezien de honger in de wereld ondanks vijftig jaar georganiseerde voedselhulp enkel blijkt te zijn gegroeid. De oorzaken van voedselonveiligheid zijn complexer dan een tekort aan voedsel. Het is meer dan lege magen vullen. In het boek 'Food Aid after Fifty Years, Recasting its Role' (2005) van Barrett en Maxwell worden de kritieken sinds de start met de Marshallhulp op een rijtje gezet.

Voedselhulp heeft een marktverstoring effect en creëert afhankelijkheid. Deze twee kritieken komen het vaakst terug. Reeds vanaf de jaren '60 kwamen de eerste waarschuwingen tegen deze mogelijke neveneffecten. Schultz (1960) kwam hier als eerste mee aan. Voedselhulp kan de lokale prijzen verstoren en het kan de overheid van het ontvangende land en de ontvangers afhankelijk maken. Critici gingen zelfs zo ver voedselhulp te omschrijven als een nutteloze manier om westerse voedseloverschotten van de hand te doen, en een manier die enkel het donorland ten goede zou komen. (OESO, 2005). Donovan, McGlinchy, Staats en Tschirley (2006) vatten het mooi samen. De gevallen waar voedselhulp op lange termijn negatieve effecten voor de lokale ontwikkeling heeft veroorzaakt, waren situaties waarin de voedselhulp slecht gemanaged werd. Het voedsel werd in die gevallen niet efficiënt verdeeld, zonder nauwkeurige selectie van de ontvangers en grondige voorstudie van de lokale economie. Ze besluiten dus dat voedselhulp een veilige vorm van hulp kan zijn wanneer het gebeurt na goede planning en met doordachte timing. Een voorstudie en postanalyse kunnen de ontwikkeling zelfs bevorderen. Nauwkeurige informatie over de ernst van een voedseldeficiet en de noden van de hongerlijders en hun lokalisatie kan mensenlevens redden. Slecht beheer van voedselhulp leidt tot verspilling van voedsel en kan de markt verstoren. (Barrett, 2002) Er zijn verhalen bekend over voedselhulp die eerst door WFP wordt uitgedeeld en daarna opnieuw wordt opgekocht. Dit gebeurde nadat de voedselhulp ongericht gebeurde. Mensen ontvangen voedsel, verkeren niet in directe nood of zijn niet vertrouwd met voedsel en

brengen het eten op de markt. WFP of andere voedselorganisaties kopen datzelfde voedsel opnieuw op met de goede bedoeling lokaal voedsel aan te kopen. Een vlot informatiesysteem kan zulke zaken vermijden. Ook op dit vlak is er al een positieve evolutie. In ieder geval bestaat het bewustzijn van het gevaar voor dergelijke situaties onder de grote voedselhulpverdelers.

Het is uit deze discussie dat een ander belangrijk debat is gegroeid, namelijk over de gevolgen van en het verschil tussen een donatie in cash en één in natura en het al dan niet binden van de schenkingen. De keuze voor cash en/of gebonden schenkingen is volgens critici een gevolg van een belangenvermenging: enerzijds van het nationaal belang van het donorland en anderzijds het humanitaire belang. De vorm waarin voedselhulp geschonken wordt heeft een invloed op de gevolgen die voedselhulp al dan niet heeft. Indien men wil dat voedselhulp de bevolking en de lokale ontwikkeling in een land ten goede komt en men gericht en doordacht met deze hulp wil omgaan dan moet men hier de middelen voor hebben. Gebonden en natura schenkingen maken het in ieder geval al moeilijker. Hoe meer vrijheid de schenking bevat, hoe beter men de inzet kan plannen. (Tschirley en Howard, 2003)

In welke mate verschillen de gevolgen nu van een schenking in cash en in natura? En waarom wordt er vandaag vanuit verschillende hoeken gepleit voor het ontbinden van de voedselhulp?

Het verschil tussen cash/natura en gebonden/ongebonden schenkingen ligt dus in de vrijheid die de donatie al dan niet meekrijgt. De meest vrije schenking is de ongebonden gelddonatie, m.a.w. een financiële schenking waar geen voorwaarden aan verbonden worden. Het minst vrij is een schenking die gebonden en in-kind is, nl. een schenking in natura, waar daarenboven voorwaarden aan gekoppeld worden. De geormerkte schenking is een cash schenking waar voorwaarden worden aan gekoppeld die niet over de plaats van aankoop gaan. Zo'n schenking valt dus onder de gebonden donaties, maar gezien de vele verschillende manieren van binden zijn deze schenken niet per se de schenkingen waar vaak kritiek wordt op gegeven. De bekritiseerde gebonden schenkingen zijn vooral die schenkingen die als voorwaarde stellen aan te kopen in het donorland of schenkingen in natura.

Een publicatie van de OESO in 2006, 'The Development Effectiveness of Food Aid: Does Tying Matter?', behandelt de vraag wat de gevolgen zijn van de praktijk van gebonden donaties voor de efficiëntie van de voedselhulpbedeling. Het rapport is hard voor donors die in-kind-voedselhulp schenken en roept dan ook op deze praktijk zo snel mogelijk te stoppen. Volgens sommigen was het rapport te hard, waardoor het niet meer diplomatisch

was en daarom door de beschuldigde partijen niet bespreekbaar was. Het rapport levert nochtans interessante cijfers op. De studie probeert twee zaken te verhelderen. Ten eerste vergelijkt ze de relatieve kosten van voedseldonaties in cash met die in natura. Ten tweede geeft ze een overzicht van de bijkomende kosten die een gebonden donatie met zich meebrengt. Het rapport concludeert dat, in de meeste gevallen, donaties in cash de voorkeur moeten genieten op een schenking in natura. Volgens de OESO is een natura donatie voor de donor relatief duur. Voor de vergelijking van de kosten van cash -en naturaschenken werd een onderzoek uitgevoerd op basis van een analyse van 1119 verschillende voedselhulpactiviteiten in de periode van 2000-2003. Deze activiteiten vonden plaats in 15 verschillende ontvangende landen en 16 donerende OESO-landen. Deze steekproef omvatte ongeveer 30% van de totale wereldwijde voedselhulp volgens INTERFAIS. Dit komt kwam neer op drie miljoen ton voedselmiddelen of 790 miljoen US\$ (voedsel en kosten). Met deze gegevens probeerde men de 'Resource Transfer Efficiency' (RTE) te berekenen door de werkelijke kosten met die van de hypothetische kosten van een alternatieve transactie te vergelijken.¹ Uit het onderzoek bleek dat schenkingen in natura 30% minder efficiënt zijn dan in cash. De werkelijke kost van een aankoop in het donerend land lag 55% hoger dan een aankoop ter plaatse in het ontvangende land en 33% hoger dan een aankoop in een derde land. Daarenboven bleek dat hoe flexibeler men was op het vlak van plaats van de aankoop van het voedsel, hoe beter deze aankoop scoorde wat betreft de kosten-efficiëntie volgens de RTC. Volgens het rapport zou 90% van de voedselhulp uit de periode 2000-2003 nog gebonden zijn aan aankopen in het donorland. De OESO pleit in 2006 met haar rapport voor meer aandacht voor de ontwikkeling in het ontvangend land ter plaatse en voor efficiëntere voedselhulp praktijken. (OESO, 2006)

De bevindingen van de OESO worden bevestigd door verschillende auteurs. Tschirley en Del Castillo analyseerden de aankopen van maïs door het WFP in Kenia, Oeganda en Zambia tussen 2001 en 2005. Ze vergeleken de kosten van deze aankopen met een schatting van de kosten van voedselhulp uit de VS. Hun bevindingen bevestigen die van de OESO en beweren dat door de voedselhulp ter plaatse aan te kopen zelfs 75% meer zou kunnen worden aangekocht en bijna 68 miljoen US\$ kon worden uitgespaard.

De VS zijn de grootste donor van voedselhulp (zie bijlage 5), maar liggen ook vaak onder vuur omdat ze hun schenking in natura blijven doen. Canada bracht zijn gebonden natura schenkingen in 2005 al terug tot 50% van zijn schenkingen en maakte in mei 2008 de volledige overstap naar geldschenkingen. (IRIN-UN, 2008) Hiermee blijven de VS een van de weinige ontwikkelde landen dat zijn hulp gebonden en inkind aanbiedt. Onder invloed

¹ Voor hetzelfde volume, hetzelfde begunstigde land, op hetzelfde tijdstip als de werkelijke donatie.

van de stijgende kritiek, maar waarschijnlijk nog meer onder invloed van de groeiende voedselschaarste, staat ook de Bush-administratie open voor een wijziging van haar procedures. In de voorbije drie jaar stelde Bush enkele malen voor een vierde van het totale budget cash te schenken, maar het Amerikaanse Congres (het parlement) heeft tot dusver maar weinig actie ondernomen. Op één proefproject na blijft het dus nog even wachten op verdere stappen. (COULTER, et al, 2007) In augustus 2007 weigerde de internationale hulporganisatie CARE voedselhulp vanuit de VS ter waarde van 34 miljoen euro omdat dit systeem van voedselhulp de boeren in ontwikkelingslanden zou schaden. Door alles in de VS aan te kopen vloeit twee derde van het budget terug naar de VS, en dit ten koste van efficiënte en solidaire voedselhulp. (NOVUM, 2007)

BOX 2: het pilootproject van het Amerikaanse Congres

Volgens Chris Barret, professor economie aan de Amerikaanse universiteit van Cornell, deed een lading voedselhulp uit de VS er vijf maanden over om de slachtoffers van de hongersnood in Ethiopië in 1999-2000 te bereiken. Tegen de tijd dat de lading aankwam, waren al meer dan 20 000 slachtoffers de hongersdood gestorven.

De binnenlandse kritiek komt niet enkel uit de academische wereld. Ook NGO's en de Bush-administratie zelf pleiten voor een andere aanpak van de Amerikaanse voedselhulp. De macht om hier in te grijpen ligt echter bij het Amerikaanse Congres, waar de grote Amerikaanse transportfirma's en leveranciers van voedselhulp flink lobbywerk leveren. Het pilootproject maakt een bedrag van 60 miljoen dollar vrij om voedselhulp dicht bij het leveringspunt aan te kopen. Deze kleine toegeving is slechts een peulenschil wanneer men kijkt naar de totale voedselhulp uit de VS. (JANOFSKY en SWANN, 2008)

De kritieken op voedselhulp zijn er al lang en zijn er nog steeds. Maar we moeten ook opmerken dat voedselhulp wel degelijk geëvolueerd is. Met de daling van de westerse voedseloverschotten werd steeds meer in cash geschonken. Het pleidooi voor ongebonden donaties lijkt ook geen nutteloze strijd te zijn geweest. Deze oproep drong door tot in de rangen van het WFP en steeds meer landen lijken hun donaties dan ook aan te passen. Het is ook niet naïef te geloven dat het nog steeds beter kan. De verschuiving van de voedselhulp van bilateraal naar multilateraal kan en zorgt ervoor dat er steeds meer coördinatie en visie mogelijk is. Maar multilaterale voedselhulp, zoals via het WFP, wordt nog steeds gefinancierd door jaarlijkse donaties, wat wil zeggen dat de donoren in de juiste richting moeten willen blijven meegaan.

1.2. WFP

Het WFP of het Wereldvoedselprogramma staat in 2005 in voor 40 tot 50% van de globale voedselhulp (WFP, 2005a). Cijfers uit het jaarrapport 2006 van het WFP tonen dat wat voedselhulp in de vorm van noodhulp betreft, het aandeel van het WFP wereldwijd reeds 70% uitmaakt. Het WFP is dus veruit de belangrijkste speler wereldwijd op dit domein en ook de meest ervaren. De organisatie heeft een snelle groei gekend, maar is ook inhoudelijk sterk geëvolueerd sinds haar oprichting.

1.2.1 Evolutie

Het Wereldvoedselprogramma is een programma van de Verenigde Naties dat vanaf haar oprichting zich volledig moest toelagen op voedselhulp. Het WFP wil via voedselhulp de sociale en economische ontwikkeling in ontwikkelingslanden stimuleren en d.m.v. coördinatie op multilateraal niveau de mondiale voedselveiligheid helpen garanderen. Net zoals andere fondsen van de VN wordt het WFP gecoördineerd door de ECOSOC. (Shaw, 2001)

Hoewel het WFP pas opgericht werd in 1963 was de idee van een programma voor de coördinatie van de internationale voedselhulp niet nieuw. De vraag naar een internationale organisatie voor de coördinatie van voedselhulp kwam vanuit twee verschillende kampen: het FAO en de VS. Reeds in 1946 wordt op de eerste conferentie van de FAO in Kopenhagen voor de eerste maal de oprichting van een 'World Food Board' overwogen. Dit voorstel wordt uiteindelijk afgewezen. Ook in 1949 komt het voorstel om een 'International Commodity Clearing House' op te richten nog te vroeg. Het is pas wanneer in de jaren '60 de westerse landen met grote voedseloverschotten te kampen krijgen, dat er meer interesse blijkt te zijn voor een dergelijke organisatie.

Al vanaf het einde van de 19de eeuw gebruikten de Verenigde Staten voedselhulp als een oplossing voor de interne voedseloverschotten. Tijdens de Tweede Wereldoorlog kreeg de Amerikaanse voedselhulp een belangrijke markt in Europa. Onder de 'Lend-Lease' Act van 1941 werden landbouwproducten ter waarde van zes miljard Amerikaanse dollar naar Europa verscheept. Na de Tweede Wereldoorlog werd in meer dan dertien miljard dollar voedselhulp voorzien binnen het Marshallplan. Op die manier werd een belangrijke markt gecreëerd voor de Amerikaanse landbouw. De VS hadden dus al eerder de voordelen van voedselhulp ten aanzien van hun eigen economische ontwikkeling ervaren. In 1954 wordt het 'Food for Peace' programma gestart. George McGovern, die aan het hoofd van dit

programma zal staan, zal één van de grote drijvende krachten zijn achter de idee om de voedselhulp op het niveau van de Verenigde Naties te organiseren.

Het was president Dwight Eisenhower die deze idee in september 1960 opnieuw naar voren bracht op de algemene vergadering van de VN. Volgens hem moest er *'a workable scheme be devised for providing food aid through the UN system'*. Een jaar later, op het einde van 1961, keuren de FAO en de VN parallelle resoluties goed die het WFP als driejarig experiment van start doen gaan. Het WFP wordt uiteindelijk officieel opgericht in 1963 door de FAO en de algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Aanvankelijk werd het gezien als een tijdelijk programma van drie jaar. De Nederlander Addeke Boerma wordt de eerste Executive Director en het WFP zal, net als de FAO, zijn hoofdkwartier in Rome vestigen. Nog voor de organisatie goed en wel op poten stond, werd het WFP overspoeld door een enorme vraag naar voedselhulp. In 1962 wordt voedsel bedeed aan de slachtoffers van een aardbeving in Iran, een orkaan in Thailand en 5 miljoen vluchtelingen uit Algerije.

Wat startte als een driejarig experiment zal al snel uitgroeien tot een onmisbare organisatie. In 1964 geeft de UN Conference on Trade and Development (UNCTAD) haar steun aan de verlenging van dit project. In 1965 worden vijf externe experts aangesteld om een studie uit te voeren over de mogelijke toekomstperspectieven van een permanente voedselorganisatie. Uiteindelijk zal dit tijdelijke programma in 1965 dan ook een permanente organisatie worden. De termijn van 3 jaar wordt verlengd tot *'for as long as multilateral food is found feasible and desirable'*. Twee parallelle resoluties van de algemene vergadering van de VN en het FAO op respectievelijk 20 en 6 december geven het WFP een permanent statuut. (Quote: REPORT OF THE COUNCIL OF FAO FORTY-SEVENTH SESSION Rome, 17–28 October 1966)

Van 5 tot 16 november 1974 vindt in Rome de Wereldvoedselconferentie plaats, de eerste top over voedsel en voedselhulp. Hier wordt beslist het bestuursorgaan van het WFP te hervormen. Op advies van de Wereldvoedselconferentie wordt het Intergouvernementeel Comité vervangen door het 'Committee on Food Aid Policies and Programmes (CFA). Dit comité wordt in 1975 geïnstalleerd.

De volgende belangrijke institutionele verandering is het herzien van WFP's Algemene Regels in 1991 en de uitbreiding van het uitvoerend comité van 30 naar 42 leden. Later, in 1996, bij de opstart van de 'Executive Board', wordt deze uitbreiding terugschroefd naar 36.

Naast een institutionele verandering onderging de organisatie doorheen de jaren ook een belangrijke evolutie op het vlak van beleid. Aanvankelijk was het WFP een oplossing voor

de westerse voedseloverschotten, maar reeds in 1966 zegt het hoofd van het WFP, Addeke Boerma, dat de organisatie een 'fundamentele verandering' aan het ondergaan was. Voedselhulp als antwoord op de overproductie in de ontwikkelde landen werd nu een antwoord op de tekorten in de ontwikkelingslanden. (WFP, 1966) Naarmate in de jaren '70 de graanvoorraden verder dalen zullen landen ook beginnen te kiezen voor financiële schenkingen. In de jaren '80 wordt deze trend door de Europese landen voortgezet. (Shaw, 2001) Met de stijging van de cashdonaties kan het WFP meer zelf aankopen en dus meer aankooppersoneel in ontwikkelingslanden plaatsen. Ze kunnen de schenkingen zo efficiënter gaan besteden.

Tijdens de eerste jaren van het WFP wordt voedselhulp ingezet ter ondersteuning van sociaal-economische projecten en niet zozeer voor urgenties. Vooral in de jaren '90 groeit het aandeel van de urgenties en zien we de hoeveelheid voedselhulp voor programma's en projecten dalen.

1.2.2. Werking WFP

Sinds 1996 wordt het WFP geleid door de Executive Board of de Uitvoerende Raad. Deze bestaat uit 36 lidstaten waarvan 18 zijn aangeduid door ECOSOC en 18 door FAO voor een termijn van 1 tot 3 jaar.(zie bijlage 6) Dit intergouvernementeel orgaan superviseert en dirigeert het management. Deze raad moet goedkeuring geven aan de voorstellen van het uitvoerende directoraat. De raad komt 3 keer per jaar bijeen. Het secretariaat van het WFP staat onder leiding van de Executive Director of uitvoerend directeur. Op dit moment is dat Josette Sheeran. (WFP, 2008c)

De financiering van het WFP bestaat hoofdzakelijk uit de schenkingen van de lidstaten van de VN en de FAO. Ieder jaar wordt er per land onderhandeld over de jaarlijkse schenking. Dit maakt het voor het WFP moeilijk om ver vooruit te plannen. Daarenboven kunnen de landen eisen vasthangen aan hun schenking, wat in 90% van de gevallen ook gebeurt. Deze manier van doneren is bijgevolg politiek sterk geladen.

Door de afhankelijkheid van donaties is voedselhulp vaak ook procyclisch. Wanneer de voedselprijzen stijgen, kan in verhouding minder worden aangekocht. In zulke tijden komt het WFP heel snel in moeilijkheden. In zulke situaties wordt opnieuw met landen onderhandeld.

Ook voor bijzondere projecten moeten ze telkens op zoek gaan naar financiering. Andere donoren van het WFP zijn stichtingen, bedrijven of individuen. (Shaw, 2001, WFP 2008c)

Aanvankelijk kon WFP niet aankopen voor het budget aanwezig is. Bij de verdeling van voedselhulp is snelheid levensbelangrijk. In 2003 weer daarom de BPR-procedure uitgetest. BPR staat voor Business Proces Review en laat toe dat er mag aangekocht worden wanneer een sterke garantie bestaat van een donorland dat ze zullen doneren. Zo kan sneller gereageerd worden. (WFP, 2006c) Immediate Responce Account of IRA is een noodfonds, een financiële reserve die gebruikt kan worden bij rampen. Deze nieuwe procedures zorgen er voor dat WFP reeds efficiënter kan werken. Maar het gebruik van deze speciale procedures is nog steeds beperkt in tijd en plaats van inzet. Vanuit het WFP wordt daarom gepleit voor meer lange-termijn-engagementen en ongebonden schenkingen om zijn werking efficiënter te doen verlopen. Bij de start van het WFP was het doel om één derde in cash te ontvangen om de administratieve en logistieke kosten te dekken en aan te kopen wat niet in donerende landen te vinden was. Maar zoals we reeds zeiden: de tijden zijn veranderd. Vandaag bestaan de schenkingen uit 50% cash en 50% natura. Iedere natura schenking moet namelijk ondersteund worden door cash om de werkings-en transportkosten te kunnen betalen. (Shaw, 2001)

Hoe koopt het WFP aan?

De volledige interne werking van het WFP bespreken, is voor deze verhandeling overbodig. Wel is het nuttig, gezien het onderwerp van de thesis, om de manier van werken van de aankoopafdeling te bekijken.

De ploeg Aankopen zit verdeeld over 3 niveaus:

1. Internationaal, verantwoordelijkheid van de Headquarters (het Hoofdkwartier)
2. Regionaal of triangulair, verantwoordelijkheid van het Regional Office
3. Lokaal, verantwoordelijkheid van het Country Office

De beslissing waar aan te kopen start op het niveau van het 'Country Office', tenminste wanneer er een aankoopmedewerker op dit niveau aanwezig is. Deze medewerker bepaalt op welk niveau het best wordt aangekocht door kostefficiëntie, tijdsduur en afstand tot begunstigen te vergelijken voor de drie niveaus. Wanneer er lokaal of regionaal wordt aangekocht, kijkt men ook naar het al dan niet hebben van een destabiliserend effect op de lokale markt (CALEF, 2006). Om deze beslissing te nemen bestaat er dus een standaardprocedure, maar gezien er met verschillende factoren rekening moet worden gehouden is deze procedure niet voor 100% objectief en zal de laatste beslissing toch voor een deel afhangen van de medewerker zelf. Er bestaat m.a.w. geen weging van de factoren. Toch mogen we zeggen dat deze manier van werken behoorlijk efficiënt is en de beslissing, door het grote verschil in transportkosten tussen internationale aankopen en LRA, meestal in het voordeel van de LRA is.

Wanneer men in een bepaald land maïsmeel wil opkopen om in dit land te verdelen,

wordt een oproep gestuurd naar alle potentiële leveranciers. Dit zijn alle mogelijke leveranciers die door het WFP geregistreerd werden na een doorlichting. Deze doorlichting houdt in dat hun kredietwaardigheid, de professionaliteit en de kwaliteit van het product aan de gestelde voorwaarden moeten voldoen. De mededingers kunnen zich inschrijven op deze levering en doen een voorstel van prijs, hoeveelheid en leveringsduur. Ze geven aan of ze zelf leveren aan het WFP of dat ze het WFP voor het transport doen instaan. In sommige gevallen wordt levering aan de WFP-opslagplaats geëist. Na ontvangst van alle voorstellen wordt door de aankoper een beslissing genomen. Indien er een procurement officer op het country office zit, is hij het die de knoop doorhakt; indien een land geen procurement officer heeft, wordt de beslissing genomen door de procurement officer van het regionale bureau. De voorstellen van mogelijke internationale, regionale en lokale bidders worden vergeleken. Op basis van een vergelijking van de prijs en de leveringsduur wordt een leverancier uitgekozen. (WFP, mond.B)

In sommige gevallen bestaan er bijzonder procedures voor boerenorganisaties en kleine handelaars, al dan niet met speciale ondersteuning. Dit behandelen we verder uitgebreid.

Als grootste gespecialiseerde instantie in zijn domein heeft het WFP een grote voorbeeldrol voor een efficiënt beheer van voedselhulp. Wanneer we dus verder lokale en regionale aankopen bekijken en de rol van de kleine boeren, is het dan ook logisch dat we telkens het beleid van het WFP op dat domein zullen bekijken. De casestudie uit het tweede deel focust zich op het WFP en zijn samenwerking met kleine boerenorganisaties uit Oost-Congo.

2. Lokale en Regionale aankopen van voedselhulp

2.1. Lokale en Regionale aankopen: een mes dat aan twee kanten snijdt?

Het pleidooi ten voordele van lokale en regionale aankopen van voedselhulp sluit aan bij dat van de cash-donaties. De meeste onderzoekers zijn het er over eens dat lokale en regionale aankopen (LRA) in de meeste gevallen de voorkeur moeten genieten op internationale aankopen. In de meeste gevallen zijn LRA efficiënter en zouden ze zelfs kunnen bijdragen tot de lokale ontwikkeling. (Barrett en Maxwell 2005, Tschirley 2007, Coulter et al, 2007, Wandschneider en Hodges, 2005, Calef 2007)

Over de **voordelen** van LRA van voedselhulp bestaat quasi een consensus. De nabijheid van de voedselbron tot de doelgroep zorgt ervoor dat het voedsel sneller ter plaatse is. Door dichterbij te kopen worden de transportkosten en bijgevolg de totale kosten lager gehouden en is de ecologische voetafdruk minder groot. Daarbij komt dat de begunstigten

meer vertrouwd zijn met het voedsel dan met dat van de internationale markt. Zo zijn er veel verhalen over gezinnen die hun rantsoen, aangekocht in een donorland, proberen te ruilen voor lokale waren; of ze proberen ze door te verkopen omdat ze niet vertrouwd zijn met het product. Er kan bijvoorbeeld veel verschil zijn in de bereiding van een Westerse en een Afrikaanse boon. Tenslotte kunnen LRA ook bijdragen tot de ontwikkeling van de lokale economie en kan voedselhulp zich op die manier meer zijn dan enkel een tijdelijke noodoplossing.

Het is over dit laatste punt dat er heel wat discussie bestaat. De consensus over de voordelen van LRA is dan wel breed, men is het er ook over eens dat lokaal aankopen niet volstaat om op lange termijn de socio-economische status van de kleine boeren te verbeteren. Het kan echter wel indien het goed beheerd en gecoördineerd gebeurt. Echte bewijzen hiervoor bestaan er echter niet. De meeste onderzoeken hierover zijn gebaseerd op casestudies of getuigenissen van betrokkenen. De resultaten van de LRA als ontwikkelingsinstrument zijn dus sterk afhankelijk van land, regio en de oorzaak van het voedseldeficit. Er bestaan dus reeds casestudies die deze vraag behandelen voor de landen Ethiopië (Coulter et al, 2007), Uganda (Wandschneider en Hodges, 2005; Coulter et al, 2007), Zambia en Kenia (Tschirley en Del Castillo, 2007). De uiteindelijke besluiten zijn verschillend van land tot land. De context van het land beïnvloedt de resultaten. Wel besluiten ze allemaal dat wanneer LRA als een ontwikkelingsinstrument wil gebruikt worden er heel gericht mee moet omgegaan worden. Ze bevestigen allemaal dat de aankooppraktijken moeten worden aangepast naar gelang de sterktes en zwaktes van de lokale economie. De punten waarop LRA een positieve invloed *kunnen* hebben, zijn volgens hen de volgende:

1. lokale handelspraktijken
2. logistieke efficiëntie
3. prijsstabiliteit
4. voedselkwaliteit
5. ontwikkeling van de export

Voor mogelijke negatieve effecten zoals te sterke afhankelijkheid van voedselhulp en marktversturende effecten bestaan weinig harde bewijzen. Maar dit wil niet zeggen dat dit gevaar ontkend moet worden. Mogelijke gevaren van LRA zijn:

1. LRA kunnen lokale prijzen boven de importprijzen doen stijgen en zo de voedselveiligheid in de steden en van de kleine boeren bedreigen.
2. Lokale handelaars maken een groter risico op een default.
3. LRA kunnen de marktconcentratie versterken.
4. Wanneer de lokale aankopen van een mindere kwaliteit zijn, kunnen er slachtoffers vallen, zoals gebeurd is in Kenia, volgens Tschirley en Del Castillo.

Onderzoekers adviseren verschillende maatregelen om d.m.v. LRA de positieve effecten te bekomen en de laatstgenoemde gevaren te vermijden. Volgens een studie van de Michigan State University maken lokale aankopen de beste kans om positieve effecten voor de lokale bevolking te hebben indien bij het lokaal aankopen:

1. men bewust is van de heersende marktprocessen en de overlevingsstrategieën van de begunstigden,
 2. er coördinatie is tussen de verschillende donoren,
 3. men dit uitvoert op een zo commercieel en competitief mogelijke manier, en
 4. men de procedures flexibel genoeg houdt om te kunnen reageren op noodsituaties.
- (Tschirley en Del Castillo, 2007)

Hun eerste advies wordt door veel onderzoekers hernomen. Er is meer **kennis en planning** nodig. Het tweede advies van Tschirley en Del Castillo sluit hier bij aan. Donovan, McGlinchy, Staatz en Tschirley adviseren onderzoek, opleiding en waarschuwingsmechanismen in te schakelen in de voorbereiding en uitvoering van de LRA van voedselhulp. Tschirley en Del Castillo stellen hiervoor het FAPIS of het 'Food Aid Procurement Information System' voor. Het FAPIS moet een soort database zijn van alle markt dynamieken op plaatsen waar voedselhulp wordt aangekocht. De gegevens moeten steeds geactualiseerd worden door bekwame economen die de lokale markt in zijn nationale en regionale context kan zien. Hoe meer kennis men heeft van de lokale markt, vraag en aanbod, de capaciteiten van de spelers en de transport -en opslaginfrastructuur, hoe gericht men kan aankopen en hoe beter men de risico's kan inbedden. Ze zien dit informatiesysteem als een onontbeerlijke schakel in het efficiënte beheer van voedselhulp. Met behulp van deze verzamelde kennis moeten volgens hen alle personeelsleden die betrokken zijn bij de aankoop van het voedsel een opleiding genieten. Dit informatiesysteem kan dan op zijn beurt gekoppeld worden aan een waarschuwingssysteem waardoor negatieve markteffecten tijdig gesignaleerd worden en men hier snel genoeg kan op inspelen. Hiervoor is het volgens hen nodig dat gespecialiseerde economen deel uitmaken van het team ter plaatse. (Donovan et al, 2006; Abdulai et al, 2004)

In het derde en vierde advies van Tschirley en Del Castillo pleiten ze voor concurrentie en flexibiliteit. Deze twee adviezen kunnen pas opgevolgd worden indien de donoren ongebonden geldschenkingen doen, waardoor de voedselhulpinstantie de meest efficiënte aankoop kan doen.

Een andere raad die door meerdere auteurs wordt gegeven om de positieve effecten te bevorderen en de negatieve te vermijden is het stimuleren van **stockage** bij de verkopers. De meeste leveranciers van voedselhulp bieden mee op een aanbesteding zonder over een

stock te bezitten. Wanneer men de bestelling dan binnenhaalt, start men met het inzamelen van de gevraagde hoeveelheid. Deze manier van werken veroorzaakt onstabiele marktprijzen en verhoogt het risico op negatieve markteffecten. De handelaars en boeren zijn vaak niet bereid een stock aan te leggen wanneer ze niet zeker zijn van de aankoop. Zonder aankoopzekerheid zijn banken zelden bereid hen krediet te verlenen en is een stock aanleggen gewoon niet mogelijk. Een eventuele oplossing hiervoor, die sterk gepromoot wordt door het National Resources Institute uit Greenwich, is het **'warehouse receipt system'** (WRS). (Coulter, Walker en Hodges, 2007) Dit is een systeem waarbij opslagplaatsen dienen om de verschillende deelnemers van de productieketen samen te brengen. Op deze manier probeert men de keten te verkorten en het systeem efficiënter te maken. De opslagplaats moet het kruispunt voor kopers en verkopers zijn. Voor de verkoper is dit systeem aantrekkelijk omdat er een kredietsysteem wordt aan gekoppeld. Voor de koper kan het een interessant systeem zijn omdat er een kwaliteitsgarantie wordt aangeboden en het systeem flexibel is voor wat betreft de hoeveelheid en het tijdstip van het ophalen van de aankoop. Concreet werkt het als volgt (UCE, 2007):

1. De verkoper levert zijn gewassen aan het magazijn.
2. De magazijnier geeft de verkoper in ruil voor de gewassen twee ontvangstbewijzen.
3. De verkoper gaat met één van de twee bewijzen naar een bank die dit bewijs erkent en leent de verkoper een som ter waarde van de geleverde gewassen. De gestockeerde gewassen gelden als borg.
4. a: De verkoper verkoopt het tweede ontvangstbewijs. De koper betaalt ofwel de bank, en lost op deze manier de schulden bij de bank af; ofwel de verkoper betaalt de koper waarna deze zelf zijn krediet kan terugstorten.
of
b: De koper kan ook via de magazijnier kopen. De magazijnier kan ook de stock uit zijn magazijn verkopen en dus als tussenpersoon dienen. Dit is nuttig in geval van grote hoeveelheden.
5. De koper kan met het ontvangstbewijs zijn waren ophalen wanneer hij dit wenst.

Om corruptie tegen te gaan, moet de magazijnier over een officiële licentie beschikken die kan worden ingetrokken in geval van wanbeleid. Het magazijn wordt vergoed voor diensten zoals laden en lossen, drogen, bewerken, verpakken, fumigatie... en maakt hierop winsten.

Het voordeel aan het WRS is dat het de prijsschommelingen van het zogenaamde 'sell low-buy high-effect' kan beperken. De boeren in ontwikkelingslanden hebben te weinig opslagfaciliteiten en zijn niet vertrouwd met bewaartechnieken. Ze brengen dus de oogst van al hun producten op hetzelfde moment op de markt, waardoor de prijzen door het grote aanbod laag zijn. De eigen huisvoorraad kan niet lang bewaard worden en houdt het

dus niet uit tot de volgende oogst. Rond dezelfde tijd zijn de families door hun voorraad heen en stijgt de vraag naar voedsel. Het aanbod is op dat moment echter laag en de prijzen zijn hoog. Het WRS lost dit tekort aan opslagplaatsen en bewaar technieken op en kan op deze manier helpen om de prijzen te stabiliseren. Het WRS hoeft niet door voedselhulporganisaties te worden opgericht, maar zij kunnen er wel mee samenwerken en de oprichting ervan stimuleren.

Dit systeem heeft veel voordelen: het kan helpen om de prijzen te drukken door de tussenpersonen te vervangen, het bevordert een stabielers marktsysteem, het helpt de boeren aan krediet en helpt kwaliteit garanderen. Maar het systeem heeft ook zijn zwaktes: het WRS is namelijk heel moeilijk op te starten in ontwikkelingslanden. Het vraagt een groot vertrouwen van de verschillende partijen. De koper moet de magazijnier vertrouwen dat hij op de dag van levering genoeg in stock heeft. De bank moet erop vertrouwen dat de verkoper of de magazijnier de gewassen kwijt krijgt en dat hij zijn geld terug ziet. Het is niet eenvoudig om de verschillende partijen te overtuigen om in dit systeem te stappen. Wanneer er bij het begin niet genoeg vraag en aanbod is, valt het systeem onmiddellijk in elkaar. Ook is er een hogere instantie nodig die alles controleert en de kwaliteit en eerlijke handel verzekert.

BOX 3: Oeganda en het WRS

In Oeganda probeert de 'Uganda Commodity Exchange and Warehouse Receipt System' (UCE) het WFP aan boord te halen voor de oprichting van een WRS voor levensmiddelen zoals graan, maïs en bonen. Het UCE werd door de Oegandese overheid erkend als officiële instantie voor de verdeling van de magazijnierslicentie voor het WRS. Een WRS voor producten als koffie bestaat reeds in Oeganda. Maar voor levensmiddelen bleek dit moeilijker uit de grond te stampen. De banken zijn moeilijk te overtuigen om mee in dit initiatief te stappen wanneer er geen grote koper bij betrokken is die garantie van aankoop kan bieden. Het UCE zocht daarom toenadering tot het WFP, dat in Oeganda de grootste koper van deze gewassen is. Binnen het WFP bestaat er wel degelijk interesse voor dit systeem. Een WRS kan een manier zijn om ook de kleine boeren gemakkelijker te betrekken en het zou een betrouwbare partner kunnen zijn voor de LRA van het WFP. Tot nu toe zijn hun aankopen in Oeganda te sterk rond Kampala geconcentreerd. Dit systeem zou een betere spreiding kunnen bevorderen. Toch stelde het WFP zich in de loop van de onderhandelingen terughoudend op. Ze hebben schrik voor corruptie die de kwaliteit zou kunnen bedreigen. Vandaag werkt het WFP met onafhankelijke kwaliteitsinspecteurs. Om de kwaliteitscontrole toe te vertrouwen aan de magazijnier, vrezen ze nog te veel voor een gebrek aan neutraliteit. Daarenboven stelt het WFP zich de vraag wat er gebeurt indien het WFP bestelt, maar er bij de dag van de ophaling niet genoeg voorraad aanwezig blijkt. Het UCE kon het WFP dus niet mee aan boord halen,

waardoor het enthousiasme bij de banken meteen verdween. Het UCE plant toch met het initiatief door te gaan. Er werden reeds enkele magazijniers opgeleid en het personeel werd al bij elkaar gezocht. In het najaar van 2008 zou het eerste WRS voor maïs, graan en bonen van start gaan. Het WFP wacht de resultaten af.

Bronnen: UCE 2007 , UCE 2008 en gesprekken medewerkers UCE (07/03/2008) en Jonathan Coulter (UCE: 11/04/2008) in Kampala.

Het is belangrijk te blijven zoeken naar de meeste efficiënte manieren om lokaal, regionaal en triangulair aan te kopen. Indien er willekeurig wordt aangekocht op kwetsbare markten vallen de slachtoffers in een groep die al heel zwak is. Wanneer voedselprijzen stijgen onder invloed van de aankopen van voedselhulp worden de basisbehoeften van de allerarmsten bedreigd en ontstaat het gevaar dat net door de voedselhulp een nieuwe vraag naar voedselhulp wordt gecreëerd. Indien men geïnformeerd en doordacht aankoopt, kan men net de levensomstandigheden van deze groep verbeteren, wat voedselhulp tot een duurzamer instrument maakt. Als met de gevaren rekening gehouden wordt, staat weinig een voorkeur voor LRA in de weg. Ze zijn goedkoper, sneller, men is er ter plaatse meer mee vertrouwd en indien goed gemanaged kunnen LRA de ontwikkelingslanden ten goede komen.

Waarom kiest men dan soms nog toch voor internationale aankopen?

De reden van de VS om hun voedselhulp in eigen land aan te kopen hebben we reeds besproken. Onder druk van lokale landbouwgroepen en industriëlen blijven de VS hun schenkingen in eigen gewassen geven.

Het WFP kocht in 2007 met de geldschenkingen ook nog steeds 20% aan in ontwikkelde landen. (WFP, 2007) Wat zijn de motieven hiervoor?

De kwaliteit van sommige producten op de lokale markten is soms onvoldoende en ze worden om voedseltechnische redenen dus internationaal aangekocht. De palmolie die men vindt op de Afrikaanse markt is huisgemaakt en kan niet lang bewaard worden. Ze wordt in kleine hoeveelheden geproduceerd en dient voor onmiddellijke consumptie. Palmolie die lang bewaard kan blijven verkrijgt men enkel na een ingewikkeld verwerkingsproces. Palmolie van deze kwaliteit, kleur -en geurloos, wordt door het WFP in Maleisië gekocht. Dit en 'blended food', een soort gemengd voedsel dat alle proteïnen bevat die een mens op een dag nodig heeft, zijn de twee belangrijkste voorbeelden van producten die het WFP niet lokaal of regionaal kan aankopen. (WFP-mond. a, 2008)

2.2. WFP en LRA

Vanaf het begin van zijn bestaan koopt het WFP lokaal en regionaal aan. Tijdens de burgeroorlog in Cambodja bijvoorbeeld, kocht men voedsel in Thailand aan voor de vluchtelingen op de grens. Aanvankelijk was dit slechts een klein aandeel van de totale aankopen, maar doorheen de jaren namen de LRA toe en werd het binnen het WFP zelfs een bewust beleid. In de jaren '70 werd voedsel op de Aziatische markten gekocht en in de jaren '80 begon men ook op de Afrikaanse markten te kopen. Lange tijd was Zuid-Afrika hier de grootste leverancier onder de Afrikaanse landen. Naarmate meer cash en ongebonden werd gedoneerd, kon men meer LRA verrichten. In 1991 begon het WFP ook voedsel aan te kopen in Oost- en Centraal-Afrika voor de levering van voedselhulp in Oeganda, Rwanda, Burundi, Tanzania en Oost-Congo. Voor het gebied van de Grote Meren is Oeganda de grootste voedselleverancier voor het WFP. Meer dan de helft van de voedselhulp die naar de regio wordt gebracht is in Oeganda aangekocht. (Wandschneider en Hodges, 2005) In 2007 was Oeganda het ontwikkelingsland waar het meest werd aangekocht door het WFP.

De eerste keer dat LRA officieel gepromoot werden binnen het WFP was in 1974 op de Wereldvoedselconferentie, waar men opriep tot een 'beter beleid voor voedselhulp' en donorlanden probeerde te overhalen in cash te doneren en zo het WFP te helpen lokaal aan te kopen. In 1979 werden door WFP richtlijnen en criteria vastgelegd voor voedselhulpprogramma's. In de jaren '80 bleef minder dan 10% van de totale wereldwijde voedselhulp aangekocht buiten de donorlanden. (WFP, 2006) Vandaag is dit globaal 20%. Het WFP echter kocht doorheen de jaren gemiddeld 50 tot 70% lokaal aan. De donaties in cash waren in de beginjaren echter marginaal.

Vandaag wordt veel meer in cash gedoneerd, waarmee 80% in ontwikkelingslanden wordt aangekocht (WFP, 2008). Wel moet gezegd worden dat het WFP vandaag nog steeds de helft van zijn voedselhulp in natura schenkt, en dus spreken we eigenlijk van 80% van 50%. Het WFP roept zijn donoren op om meer in cash te schenken, want het maakt er geen geheim van dat het verkiest lokaal en regionaal aan te kopen. Zijn missieverklaring laat er er geen twijfel over bestaan dat de eerste doelstelling van het aankoopteam het stillen van de honger in de wereld is. Meer bepaald, *verzekeran dat voldoende geschikt voedsel de behoeftige bereikt op een snelle en kostenefficiënte manier*. Maar daarnaast verklaren ze in WFP's financieel reglement dat *'wanneer de condities dezelfde zijn, de voorkeur voor aankoop zal gaan naar aankopen in ontwikkelingslanden'*. In 2007 kocht het WFP aan in 89 verschillende landen, waarvan 69 ontwikkelingslanden zijn. De aankopen in ontwikkelingslanden waren goed voor meer dan 1,6 miljoen ton, waarvan 900 000 ton uit Afrika. (WFP, 2008b)

WFP Food Procurement in Developing Countries The Top 20 in 2007

Country	Value in US\$	Country	Value in US\$
Uganda	54,769,771	Malaysia	19,636,104
Ecuador	51,137,045	China	18,358,233
Turkey	44,515,965	Ethiopia	18,288,516
Pakistan	36,399,122	South Africa	17,360,057
Indonesia	29,452,050	Peru	17,333,984
India	28,188,917	Mozambique	12,381,038
Sudan	24,771,678	Tanzania	11,976,839
Kenya	24,404,307	Sri Lanka	10,768,159
Zambia	21,412,392	Nepal	9,874,550
Malawi	20,619,635	Honduras	9,491,199
Sub total	335,670,882	Grand Total	481,139,561

UN World Food Programme, Food Procurement Service

bron: UN WFP, Food Procurement Service, 2008

Binnen het WFP is de laatste jaren ook steeds meer aandacht gegaan naar het op punt stellen van de LRA-procedures, die meer aandacht zouden moeten schenken aan de lokale ontwikkeling. Zoals we daarnet aanhaalden, formuleerden reeds enkele onderzoekers adviezen en aanbevelingen die in sommige gevallen zelfs gericht waren aan het WFP. Het WFP besloot in 2005 zes casestudies te bestellen, die de LRA in zes landen doorlichtten. België en Zweden, twee grote voorstanders van de promotie van LRA, zouden de studies financieren en de resultaten onder de aandacht helpen brengen. De geselecteerde landen waren: Bolivia, Burkina Faso, Ethiopië, Nepal, Zuid-Afrika en Oeganda. Op basis van deze casestudies werd in 2006 een synthese opgesteld die besproken werd op de vergadering van het uitvoerende raad van het WFP. Volgens deze synthese kan het WFP, waar het als regelmatige koper optreedt, bijdragen tot een verbetering van de commerciële vaardigheden van lokale handelaars. Het draagt vaak ook bij tot een verhoging van de investeringen in infrastructuur en bevordert de kwaliteit van de lokale producten. Tenslotte blijkt ook dat in sommige landen de totale voedselcapaciteit verhoogd was onder invloed van de regelmatige aankopen van het WFP. Aan de andere kant waarschuwt het rapport ook voor het gevaar een te grote afhankelijkheid van het WFP te creëren. (WFP, 2006) Later in 2006 werden de aankoopprocedures en de regels van WFP in het voordeel van LRA aangepast.(zie ook 2.2) Lokale marktontwikkeling is langzaam

uitgegroeid tot een impliciet objectief van het WFP.

In mei 2007 werd in Rome een 'procurementweek' georganiseerd waar alle medewerkers van de aankoopafdeling van het WFP werden samengebracht. De technische bijeenkomst werd opnieuw gefinancierd door België en Zweden. Zij stelden voor dat er tijdens deze week een moment werd ingebouwd waarop de civiele maatschappij aan het woord kwam. Het WFP nodigde daarom verschillende NGO's, wetenschappers, handelaars en boerenorganisaties uit op een workshop in het teken van 'LRA en best practices'. Door middel van presentaties per thema, gevolgd door paneldebatten, probeerde men de verschillende partijen aan het woord te laten. Het hoofddoel van het WFP werd hierbij niet in vraag gesteld: verzekeren dat voldoende geschikt voedsel de behoeftige bereikt op een snelle en kostenefficiënte manier. Tijdens die week werd dus nagedacht over de verschillende manieren waarop dit doel bereikt kan worden en hoe deze manieren ten goede kunnen komen aan de lokale bevolking. (WFP, 2007b)

Over de precieze aankoopprocedures van het WFP hebben we het later nog. In ieder geval eist het voor LRA dezelfde competitieve voorwaarden als het op de internationale markt doet. Een biedende partij, die door het WFP als betrouwbaar wordt erkend, kan meedingen naar een bestelling van het WFP binnen een competitief systeem, met de betaling van een voorschot en moet kunnen leveren onder de gevraagde kwaliteits- en verpakkingseisen. Wel heeft het WFP ondertussen de minimumhoeveelheid verlaagd, waardoor de drempel minder hoog is en meer partijen kunnen deelnemen.

Het WFP probeert zijn LRA gericht uit te voeren door ter plaatse informatie in te zamelen over de noden, de aanwezigheid of afwezigheid van voedsel, de infrastructuur de marktfluctuaties, de oogsten, enz.. De informatie kan door eigen medewerkers worden ingewonnen of kan via NGO's, overheden ter plaatse of andere partners zoals de FAO verzameld worden. Het WFP moet vaak vertrouwen op andere bronnen dan zijn eigen krachten, gezien het niet altijd over voldoende personeel ter plaatse beschikt dat bekwaam is om deze info snel en correct te verzamelen. In sommige landen kan het ook heel moeilijk zijn om voldoende informatie te vinden door onveiligheid of onstabiele marktmechanismen. De informatie waarop het WFP zijn beslissingen moet baseren is dus vaak onvoldoende en onvolledig. Nochtans is het aantal medewerkers op de aankoopafdeling van het WFP al sterk gestegen doorheen zijn geschiedenis. Een WFP-medewerker die sinds de beginjaren van WFP op de afdeling 'Aankopen' werkt, getuigt hoe sterk deze dienst gegroeid sinds z'n ontstaan: van een klein bureau in Rome tot een internationale dienst met regionale en lokale aankoopverantwoordelijken. Een sterke groei dus, maar volgens hem nog onvoldoende. Ondanks de mogelijkheid om samen te werken met lokale partners hangt de grootte van de inspanning die het WFP kan leveren

in het optimaliseren van de LRA samen met het zijn aantal medewerkers.

Tschirley en Del Castillo lichtten de LRA van het WFP in Zambia, Oeganda, Mozambique en Kenia door tussen 2001 en 2005. Ze evalueerden deze activiteiten, ondanks de vele beperkingen en gevaren, behoorlijk positief. Het agentschap zou steeds competitieve prijzen hebben betaald in Zambia en Oeganda sinds 2004 en in elk land kon het WFP tijdig zijn aankopen terugschroeven wanneer de lokale prijzen boven de importprijzen stegen, waardoor negatieve effecten vermeden werden. Het belangrijkste punt waar volgens hen nog verbetering noodzakelijk was, is het kiezen van het tijdstip van de aankoop, rekening houdend met het tijdstip van de plaatselijke oogst. Het WFP heeft reeds enkele voorfinancieringsmechanismen die deze beperking proberen te compenseren, maar dit is nog niet voldoende. Plaatselijke medewerkers zouden nog meer kennis over de lokale markt moeten opdoen en donoren moeten nog flexibeler schenkingen doen. (Tschirley en del Castillo, 2007)

3. LRA: Is er plaats voor de kleine boer?

3.1. Algemeen: Voedselhulp en de kleine boer

Binnen de vele discussies rond LRA is een andere discussie gaande over de rol die kleine boeren en hun boerenorganisaties hier al dan niet kunnen spelen. Wanneer lokaal en regionaal voedselhulp wordt aangekocht dan beperkt men dit over het algemeen tot grote handelaars en grootschalige boeren. In vele landen zijn de leveringen vaak in handen van slechts een viertal spelers. Deze kopen de gewassen dan wel op verschillende plaatsen, maar waar en bij wie precies weet men vaak niet, waardoor de impact op de landbouwontwikkeling van deze aankopen moeilijk na te gaan is. Werden de gewassen bij lokale boeren opgekocht of werden ze geïmporteerd? Werd een eerlijke prijs aan de boeren betaald of streken de tussenpersonen de winsten op? Het is daarom dat de vraag kan worden gesteld of er niet op zoek moet worden gegaan naar een manier om de kleine boeren meer te betrekken bij de aankopen. (Walker, Coulter, en Hodges 2005) Tussen de aankoper, bijvoorbeeld het WFP, en de kleine boer, staan heel wat andere spelers. Het gaat er om zich af te vragen of het nuttig is deze afstand te verkleinen. De vraag werd behandeld door David Calef in oktober 2007 op vraag van WFP.

In Afrika leeft zo'n 60% van de bevolking van de landbouw. In SSA is dit 75%. (Calef, 2007) Maar de overgrote meerderheid van de boeren in ontwikkelingslanden produceren slechts kleine hoeveelheden. Ze beschikken over een klein stuk grond en hebben slechts beperkte werktuigen. Ze produceren voor de consumptie binnen het gezin en brengen het beetje surplus op de lokale markten om aan de basisbehoeften van hun familie te kunnen voldoen. De bewerking van hun gewassen is vaak beperkt tot het minimum en de kwaliteit

van hun gewassen kan sterk variëren. Het is dus onmogelijk om gewoon bij hen te beginnen aankopen. Het vraagt teveel extra inspanning en geld. De boeren moeten begeleid worden om aan de kwaliteitseisen te kunnen voldoen, de vele kleine hoeveelheden moeten worden samengebracht tot één grote en dan spreken we nog niet over de verwerking, het transport of de verpakking. Een voedselhulporganisatie voor dit alles laten instaan, zou te veel van het budget vragen en te complex en te traag verlopen.

Een mogelijkheid is wel de kleine boeren proberen te bereiken via de boerenorganisaties. Deze organisaties of coöperatieven groeperen boeren om samen te commercialiseren, om hun rechten te verdedigen of om kennis te delen. Wanneer deze organisaties onder hun leden de oogst kunnen samenbrengen en zelf of via een partner zouden kunnen instaan voor de verwerking en de garantie van kwaliteit, dan kan men een stap dichterbij komen te staan bij de kleine boer. Men kan hier natuurlijk opmerken dat een handelaar in principe hetzelfde doet, nl. het opkopen van de oogst van de kleine boeren, verpakken, bewerken en in grote hoeveelheid op de markt brengen. Het verschil zit in het doel van een handelaar en dat van een boerenorganisatie. Een handelaar streeft eigen winsten na, terwijl een boerenorganisatie in functie staat van haar leden. Zo'n organisatie is niet commercieel ingesteld en kan dus een eerlijker prijs aan de boeren betalen. Indien ze winst maakt op een bestelling dan kan ze geïnvesteerd worden in de organisatie, waardoor bijvoorbeeld meer logistieke, juridische of educatieve ondersteuning (afhankelijk van de aard van de organisatie) aan de boeren kan worden gegeven. De winst kan ook herverdeeld worden onder de leden van de organisatie. Naast de sociaal-economische voordelen kan de organisatie zelf zo heel wat bijleren over voedselveiligheid en commerciële vaardigheden. Het lijkt ook boeren te stimuleren zich aan te sluiten bij een boerenorganisatie.

Helaas klinkt het allemaal eenvoudiger dan het is. Het eerste probleem is de **definiëring** van een boerenorganisatie. Wat is dit precies? In ontwikkelingslanden ziet men steeds vaker dat groepen zich NGO of boerenorganisatie noemen uit opportunistische motieven. Het is soms moeilijk te doorzien welke hun ware motieven zijn. De naam kan een masker zijn waar persoonlijke verrijking achter schuilt. Een tweede probleem is het gevaar voor **corruptie**. Het vraagt heel wat controlemechanismen om na te gaan of de boerenorganisatie eerlijk werkt en de boeren werkelijk profiteren van hun lidmaatschap en niet het slachtoffer zijn van enkele corrupte elementen. Indien men verwacht dat een voedselhulporganisatie instaat voor de doorlichting van iedere organisatie dan is het maar de vraag of het de moeite loont hier extra budget in te steken. Dit zou ten koste kunnen gaan van de hoeveelheid voedsel die kan worden aangekocht.

Een derde probleem is dat de meeste boerenorganisaties in ontwikkelingslanden vaak nog **te zwak** zijn om hieraan deel te nemen. De ervaring toont dat boerenorganisaties er vaak

niet in slagen een bestelling van voedselhulp tot een goed einde te brengen. De Oegandacase (zie 3.2.1) toont dat men moet rekenen op een hoog defaultcijfer bij de samenwerking met boerenorganisaties. Bovendien kopen voedselhulporganisaties meestal aan per opbod. Wanneer een boerenorganisatie moet concurreren met commerciële instanties is dit al helemaal niet meer evident om per opbod deel te nemen. (Wanschneider en Hodges, 2005) Een boerenorganisatie in een ontwikkelingsland mag men nu eenmaal niet verward worden met een westerse boerenorganisatie. Hun financiële en logistieke mogelijkheden zijn veel beperkter en de strenge voorwaarden waar het voedsel aan moet voldoen zijn voor hen soms moeilijk haalbaar.

Kortom, wanneer men wil dat de LRA echt ten goede komen van de kleine boer wordt men geconfronteerd met heel wat obstakels. Dit wil echter niet zeggen dat zo'n samenwerking onhaalbaar is. In de eerste plaats kan men de controle van de boerenorganisaties overlaten aan NGO's of internationale organisaties die reeds met deze groepen samenwerken. Deze partners moeten dan op hun beurt betrouwbaar zijn, maar deze groep is kleiner en bovendien werken voedselhulporganisaties vaak al samen met andere internationale organisaties en NGO's. Zo werkt het WFP reeds geregeld samen met organisaties als IFAP, AGRA en FAO, die meer kennis van zaken hebben wat betreft het ondersteunen van kleine boeren en hun associaties. Ook NGO's die zich specialiseren in landbouwontwikkeling, zoals bijvoorbeeld de Belgische NGO Vredeseilanden, werken reeds samen met lokale partners die zij, voor de transparantie van hun eigen werking, reeds systematisch controleren. Het ondersteunen van de kleine boeren hoeft dus niet uit het budget van voedselhulp te komen.

Ten tweede kan men zwakke prestaties van de boerenorganisaties verbeteren door ze een andere behandeling te geven dan de commerciële spelers. Hiervoor bestaan er verschillende mogelijkheden:

- 1. Gescheiden competitie:** boerenorganisaties concurreren enkel met andere boerenorganisaties. Ze hoeven geen bod te lanceren in competitie met handelaars.
- 2. Directe aankoop:** de boerenorganisatie hoeft niet mee te dingen, er wordt onmiddellijk bij hen gekocht wanneer ze voldoende voedsel lijken te kunnen leveren.
- 3. Engagement van lange duur:** de voedselhulporganisatie legt een periode vast waarin ze garanderen aan te kopen bij de boerenorganisatie, waardoor ze zekerheid hebben. Dankzij die zekerheid kunnen ze investeringen doen en staan ze na die periode sterker. Zo kunnen ze in een normaal systeem meedraaien. In zo'n geval wordt geen hoeveelheid afgesproken, eventueel wel een schatting. Er is wel een akkoord over de prijs. De uiteindelijke aangekochte hoeveelheid zal dan afhangen van de nood en de beschikbaarheid

4. **Direct contract:** de aankoper van de voedselhulp heeft een akkoord met de boerenorganisatie over de teelt. De koper betaalt voor de arbeid, het zaad, transport en andere kosten en krijgt in ruil de oogst.

Deze voorstellen hebben hun sterktes en hun zwaktes. Ze verlagen in ieder geval de drempel voor de boerenorganisaties. Maar het is belangrijk ervoor te zorgen dat de organisaties kunnen groeien en versterken ,waardoor ze niet eeuwig een voorkeursbehandeling hoeven te krijgen. Hoe snel dit gaat en hoe men dit doet, is sterk afhankelijk van land tot land.

Tenslotte kan het voedselhulpagentschap ook voor een deel instaan van transport, verwerking en verpakking. Dit hoeft in principe niet duurder uit te vallen. De extra kost is ook verschillend van land tot land.

3.2. WFP en de kleine boer

Al zijn LRA voor het WFP niet nieuw, de speciale aandacht voor de kleine boer is wel een nieuw fenomeen. Joshette Sheeran, die sinds 2007 aan het hoofd staat van het WFP, brengt deze groep steeds vaker onder de aandacht. Het WFP is al een tijdje op zoek naar een manier om deze groep bij zijn werking te betrekken. Tijdens de workshop in Rome rond LRA werd ook nagedacht over dit thema. Het WFP heeft nog geen bijzonder beleid voor deze groep. Wel is men vanuit Rome druk bezig hier meer aandacht aan te schenken en worden concrete plannen uitgewerkt.

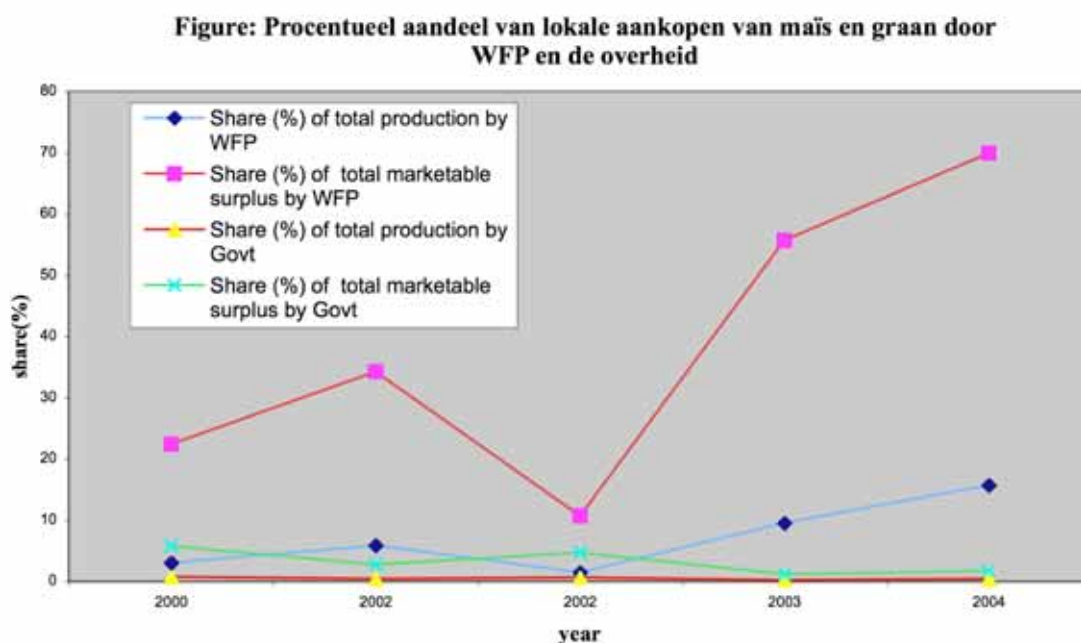
Eerste en belangrijkste doelstelling van het WFP blijft honger bestrijden en voedsel leveren aan mensen in nood. Duurder aankopen om de boerenorganisaties te ondersteunen zou ervoor zorgen dat er met hetzelfde geld minder kan worden aangekocht en er dus minder monden kunnen worden gevuld. Dit kan niet de bedoeling zijn volgens het WFP. Er wordt bij het WFP dus gezocht naar mogelijkheden. Zomaar de boerenorganisaties in het gewone systeem opnemen is vaak onhaalbaar. Ze hebben meestal te weinig opslag -en transportinfrastructuur. Ook kunnen ze de voorschotten veelal niet betalen, want de banken hebben geen vertrouwen in hun commerciële activiteiten. Ze kunnen hun leden ook vaak niet onmiddellijk betalen door gebrek aan financiële reserves. De boeren zouden dus moeten wachten tot de organisatie door het WFP werd betaald. Het WFP is niet de snelste betaler en de boeren kunnen niet zo lang wachten, waardoor de boerenorganisatie de nodige hoeveelheid niet zou krijgen ingezameld. Bijgevolg zijn de hoeveelheden waar het WFP om vraagt te groot voor hen.

Indien men bij deze groepen wil aankopen moet dit onder andere voorwaarden. Er werden

enkele theoretische mogelijkheden bekeken in 3.1., maar het is vaak nuttiger te zien voorbeeld uit de praktijk te nemen. Er wordt vaak gekeken naar Oeganda, waar de kleine boer reeds 10 jaar een speciale plaats krijgt in hun aankoopbeleid. Het is niet zo dat Oeganda als pilootland werd gebruikt, het is wel het gevolg van een persoonlijk beleid van het Oeganda-team, dat hiertoe zelf het initiatief nam. Vandaag ontwerpt het WFP enkele pilootprojecten onder de verzamelnaam P4P. Wanneer men het ontwerp van dit voorstel van naderbij bekijkt, lijkt het sterk geïnspireerd op wat Oeganda al jaren doet. Vandaar dat we de Oeganda-case en P4P hier even verder toelichten.

3.2.1. de Oeganda-case

In Oeganda bevindt zich het regionaal bureau van het WFP voor Oost- en Centraal Afrika. In Kampala heeft het WFP zowel lokale als regionale aankoopagenten gestationeerd. In 2007 was Oeganda het ontwikkelingsland waar het WFP het meest aankocht. Tussen 2000 en 2005 werd meer dan 365 000 ton voedselhulp gekocht. In 2007 alleen kocht het WFP meer dan 210 000 ton ter waarde van ongeveer 55 miljoen US\$. Het WFP is de grootste koper van bonen en maïs in Oeganda. (WFP, 2008b, Wandschneider en Hodges, 2005) De aankopen van het WFP zijn de lokale economie reeds ten goede gekomen en ook de kwaliteit van de gewassen zou er onder hun invloed op vooruit zijn gegaan. (Sserunkuuma, 2005)

bron: Sserunkuuma, 2005

Het meeste voedsel wordt aangekocht bij grote en middelgrote handelaars en industriëlen. Maar sinds 2000 kiest Oeganda's aankoopdienst ervoor meer aandacht te schenken aan de boerenorganisatie, en stelt hij als doel 10% van z'n voedsel bij boerenorganisaties aan te kopen. Vanaf 2006 stelde deze aankoopdienst 20% als doel voorop. In 2006 kocht hij 120 000 ton bij boerenorganisaties aan, wat goed is voor 7% van totale aankopen in Oeganda. De inspanningen en de motivatie zijn opvallend, de resultaten kennen echter een wisselend succes. Maar hier kan ook veel uit geleerd worden.

Om te kunnen samenwerken met het WFP moet een boerenorganisatie verschillende stappen doorlopen. WFP Oeganda heeft een speciale Market Support Group die de boerengroepen hierbij begeleidt. Ze registreren de boerenorganisaties, ze helpen hen aan de voorwaarden voldoen en adviseren ze van tijd tot tijd. De boerenorganisaties krijgen op diverse vlakken meer flexibiliteit (zie bijlage 10):

1. **Hoeveelheid:** de organisatie kan een offerte indienen voor een hoeveelheid vanaf 50 ton.
2. **Transport:** de boerenorganisatie hoeft zelf niet voor transport in te staan; het WFP Oeganda neemt dit op zich.
3. **Verwerking:** wanneer het WFP nood heeft aan maïsmeel kunnen de boeren zich inschrijven voor een lading maïs en zal het WFP de verwerking doen. Ze hebben hun eigen maalcapaciteit in Oeganda.
4. **Voorschot:** handelaars en industriëlen die een offerte indienen bij het WFP moeten een voorschot betalen om te kunnen meedingen. Een boerenorganisatie in Oeganda wordt hiervan vrijgesteld. In ruil moet ze een aanbevelingsbrief van een NGO of landbouwagentschap kunnen voorleggen.
5. **Sancties:** wanneer de boeren in gebreke zijn te leveren, treedt het WFP niet zo streng op. Ze houden de bestellingen bij deze groepen voor minder dringende leveringen, waardoor ze geen schade ondervinden bij vertragingen en de boerenorganisaties nog een tweede kans kunnen krijgen.

Op zaken zoals kwaliteit van het voedsel kan men uiteraard onmogelijk soepeler zijn. Maar de Market Support Group adviseert de groepen en volgt ze op. (WFP, 2006 b) De boerenorganisaties maken wel deel uit van een het competitief systeem van het WFP, maar dit komt door een toevalligheid. De boerenorganisaties waar het WFP mee heeft samengewerkt bevinden zich in het Oosten van Oeganda, de handelaars bevinden zich voornamelijk rond Kampala. Wanneer een bestelling aan het Oosten moet worden geleverd, dan is een aankoop bij de boerenorganisatie bijna altijd goedkoper door de lagere transportkosten. (WFP mond.B en C)

De flexibiliteit voor de kleine boeren verlaagt de drempel, maar het laten vallen van het

voorschot en het niet sanctioneren heeft wel wat neveneffecten. Zo hebben deze groepen, ondanks hun extra begeleiding, een hoog defaultcijfer: 40% van hun leveringen kunnen ze niet tot een goed einde brengen. Dit cijfer is heel hoog. De Market Support Group vraagt daarom meer personeel en overweegt opnieuw een voorschot te vragen, maar dan in de vorm van natura. Op deze manier is de schade voor het WFP minder erg en hoeven de boerenorganisaties niet af te haken omdat ze geen leningen kunnen krijgen. (WFP, mond.B en C)

De aanpak van het aankoopteam in Kampala is dus uitzonderlijk. De resultaten zijn nog niet altijd bevredigend. Naast de 40% default werd ook de 10%-doelstelling van het Oeganda-bureau nog niet gehaald. Daarom kopen ze ook enkel bij boerenorganisaties aan indien het om niet-dringende leveringen gaat. Zo nemen ze het risico niet dat de hongerlijders moeten wachten op de boeren. Vandaag wordt 7 à 8% bij boerenorganisaties aangekocht. Dit is tot nu toe enkel voor lokale aankopen. De cijfers gaan omhoog en het aantal deelnemende groepen is gestegen. De 10% werd echter nog niet bereikt, en toch werd het doel in het WFP country program 2006-2010 verhoogd naar 20%. Men kan zich dus terecht afvragen wat het nut is van zo'n cijfer voorop te stellen wanneer men hier niets aan verbindt. (WFP, 2005) De Market Support Group van het Oeganda WFP-kantoor wordt toch als voorbeeld voor het WFP gezien. Al loopt de samenwerking moeizaam, toch hoopt de Market Support Group uit te breiden en zijn werk onder P4P voort te zetten. Nu valt de Market Support Group nog onder het 'country office' en dus onder het 'country programme' en staat het nog volledig los van het 'Procurement Office' of de aankoopdienst. Zelf reflecteren ze ook regelmatig over hun eigen activiteiten en proberen ze nieuwe zaken uit. De resultaten moeten ze zelf ook steeds afwachten gezien er weinig andere voorbeelden bestaan waar ze zich kunnen op richten. Zo willen ze binnenkort de techniek van de 'directe aankoop' uitproberen. Indien er een dringende levering in het oosten zou nodig zijn, dan speelt de Market Support Group de stockhoeveelheden door aan de aankoopdienst en kan deze beslissen zonder opbod onmiddellijk aan te kopen. Hiervoor moeten de boerenorganisaties dus een voorraad kunnen aanleggen. Tot nu toe werd deze techniek nog niet gebruikt bij boerenorganisaties; de resultaten vallen dus af te wachten. Tot nu toe moesten de groepen per bod meespelen, echter enkel in concurrentie met andere boerenorganisaties in het Oosten. Oeganda's WFP-bureau hoopt er binnenkort ook meer groepen bij te kunnen betrekken, ook in andere delen van het land.

Volgens Wandscheider en Hodges (2005) konden de boerenorganisaties die hier met succes aan hebben meegewerkt in ieder geval reeds van de voordelen genieten. Hun organisaties kwamen er sterker uit. Hun ledenaantal steeg, hun opslagcapaciteit en productkwaliteit gingen erop vooruit en hun kennis groeide aan. Maar het aantal succesverhalen is nog te

beperkt en het WFP moet volgens hen dus blijven zoeken naar betere procedures.

3.2.2. P4P (Purchase for Progress)

Het betrekken van de kleine boeren en haar boerenorganisatie in de lokale aankopen in Oeganda was tot nu toe een keuze van de Oeganda-afdeling zelf. Maar binnen het WWF-hoofdkwartier gingen de laatste jaren steeds meer stemmen op om hier een algemeen beleid voor uit te denken en de Small Scale Farmer een formele plaats te geven in het beleid van het WFP. Met de komst van Josheen Sheeran als hoofd van het WFP kregen deze ideeën steeds meer vorm. (WFP mond. D en E)

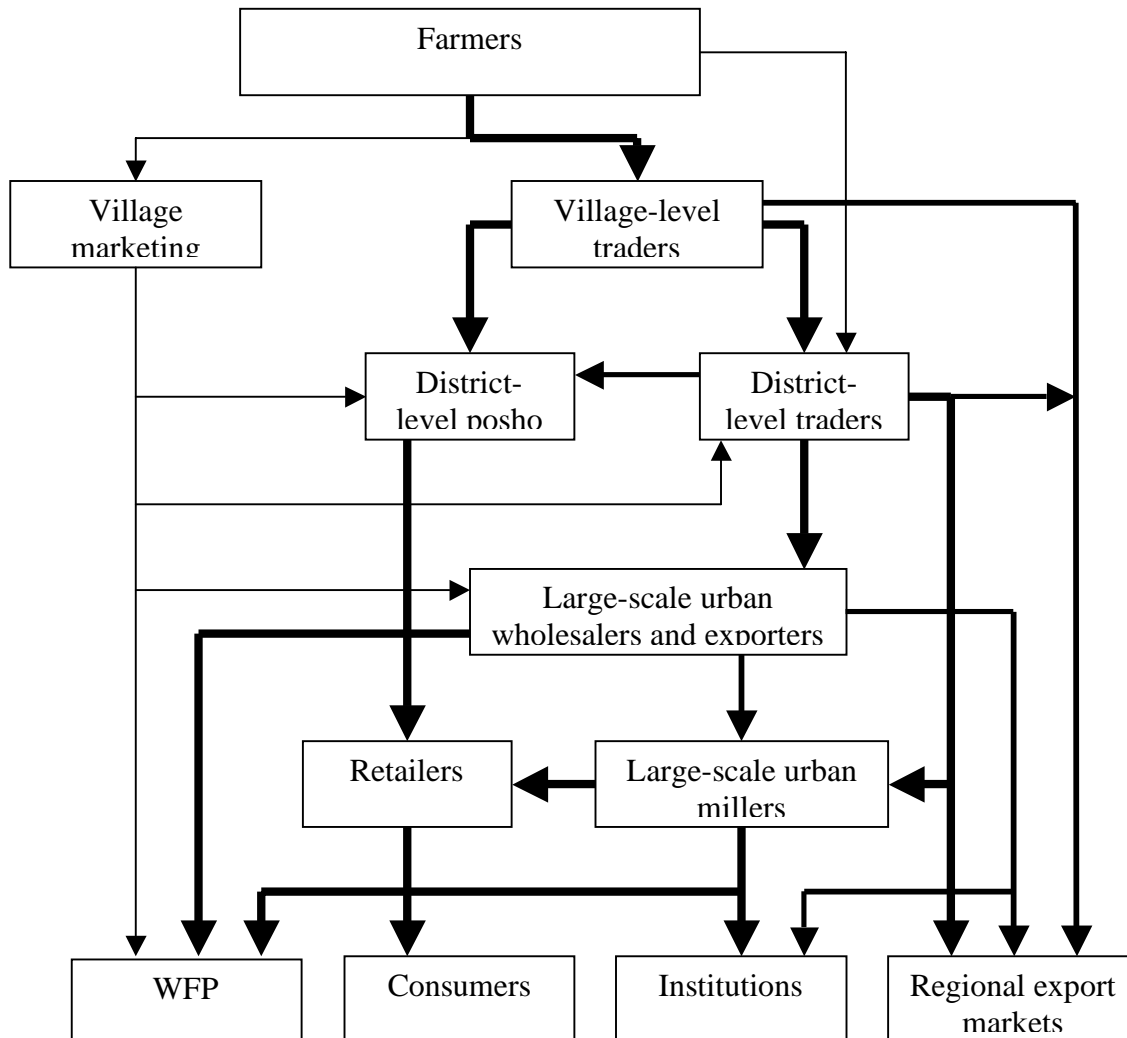
Hoewel de intentie en de ideeën dus reeds enkele jaren leven in de gebouwen van het WFP, is het omzetten in praktijk, onder meer door de complexe structuur van het WFP, niet evident. Wanneer een nieuw project wordt opgestart, moet men zoals altijd op zoek gaan naar nieuwe donoren. De afdeling 'resources' moet een donor vinden die naast het financieren van de normale activiteiten, budget wil vrijmaken voor een nieuw project. Uiteindelijk worden in 2007 mogelijke donoren gevonden voor een pilootproject dat de lokale boeren een hoofdrol biedt. 'The Bill and Melinda Gates Foundation', 'The Howard G. Buffet Foundation' en de Belgische Federale Overheid zijn bereid dit initiatief te financieren.

Aanvankelijk sprak men van een project voor 'home-grown school feeding'. In 2007 laat het WFP een studie uitvoeren door David Calef, een consultant van het WFP. Er wordt hem gevraagd de lokale aankopen in Sub-Sahara Afrika te bestuderen, met een speciale focus op de potentiële betrekking van de lokale boeren. In zijn studie maakt hij een analyse van de handelsketen in de landbouweconomie van SSA. Hij stelt zich als onderzoeksvraag: wat is het meest kostefficiënt, zelf de tussenpersonen tussen boeren en handelaars vervangen of deze behouden? Indien deze intermediaire handelaars vervangen zouden worden door eigen middelen wil dit zeggen dat het WFP zelf moet instaan voor schoonmaken, drogen, verpakken... van de landbouwproducten. Is dit dan wel kostefficiënt en kan er op die manier een groter aandeel van de verkoopprijs naar de boeren gaan, of is het belangrijk voor de economie deze tussenpersonen te behouden? (WFP, mond.F)

David Calef (2007) vertrekt vanuit de vaststelling dat 75% van de rurale populatie in SSA van landbouw leeft en de regio toch geteisterd wordt door ondervoeding en armoede. De landbouwmarkt in SSA is dus niet efficiënt en de kleine landbouwer is hier het slachtoffer van. Deze kleine boeren zijn in de meeste landen goed voor 40 tot 70% van de landbouwproductie. Ze zijn heel gevoelig voor de gevolgen van deze inefficiënte keten.

Om de kleine boeren vooruit te helpen moet men dus de tekorten van deze markt bekijken. Calefs hoofdvraag was of de kleine boer in de productieketen niet te ver staat van het WFP en wat de problemen van deze groep zijn.

Bron: NRI (2005)

In zijn studie vat David Calef de problemen van de kleine boeren in SSA samen als volgt:

- 2) **Te Hoge Transactiekosten:** het tekort aan infrastructuur voor de verwerking, het opslaan en het transport drijft de transactiekosten op, waardoor de kleine boeren niet concurrentieel zijn.
- 3) **Prijsvolatiliteit:** de kleine boeren zijn heel gevoelig voor sterke prijsschommelingen, zowel binnen eenzelfde jaar (verschillend tussen de seizoenen) als van jaar tot jaar. De oorzaak hiervan zou deels te maken hebben met het tekort aan opslagplaatsen en bewaartechnieken, waardoor de boeren het slachtoffer zijn van het 'sell low, buy high effect' (Barrett en Stephens, 2006). Boeren verkopen allen op

hetzelfde moment, onmiddellijk na de oogst, waardoor ze tegen een lage prijs moeten verkopen. Op het moment dat ze door hun eigen huisvoorraad raken, wil iedereen voor persoonlijk gebruik aankopen waardoor de prijzen de hoogte inschieten en ze financieel niet rondkomen.

- 4) **Beperkte toegang:** deze beperkte toegang slaat op vier zaken (IFAD 2003):
- a. Beperkte toegang tot informatie, marktdynamieken en prijzen: het systeem wordt gekenmerkt door een onvolledige en asymmetrische informatiestroom. Op het platteland zijn boeren vaak niet voldoende op de hoogte van prijzen en interne marktbevingen in tegenstelling tot de handelaars.
 - b. Beperkte toegang tot kredieten: de boeren zijn vaak niet de eigenaar van de grond, waardoor ze ook moeilijk leningen krijgen.
 - c. Beperkte toegang tot markten.
 - d. Beperkte toegang voor vrouwen tot voorzieningen en rechten (IFAD, 2001).

Door deze beperking staan de kleine boeren zwak waardoor, gezien hun grote aandeel in de productie, de capaciteiten van de regio niet maximaal worden gebruikt en de regio gevoelig is voor ondervoeding, armoede en conflict. Volgens David Calef kunnen lokale aankopen hier een belangrijke rol spelen. Hij ziet in Home-Grown School Feeding (de voorloper van P4P) een dubbel objectief:

- a. De vraag bij de kleine boeren vergroten.
- b. Voldoen aan de voedselnoden van de begunstigde groepen uit de projecten voor niet-urgenties, zoals 'schoolfeeding'.

HGSF moet volgens hem dus de link vormen tussen vraag en aanbod, d.m.v. lokale aankopen bij kleine boeren. Ze moet dit doen in regio's waar de kleine boeren behoren tot de eerste groep boeren gedefinieerd door Caldes en Ahmed (2004), namelijk de boeren met aanbod, maar een tekort aan vraag. Hij wijst op de bestaande consensus rond de voordelen van lokale aankopen (Barrett aen Maxwell, 2005, Tschirley 2007), maar vult aan dat voedsel lokaal aankopen op zich niet voldoende is om op de lange termijn de sociaal-economische status van de kleine boeren te verbeteren. Indien lokale aankopen een positief effect op de lokale markt moeten hebben, moet de kant van het aanbod voldoende ondersteund worden. De boeren staan op het einde van de productieketen en krijgen slechts een disproportioneel aandeel van de uiteindelijke verkoopprijs. Daarmee zegt hij niet dat handelaars en hun tussenpersonen niet nuttig zijn in de keten. Ze brengen de kleine hoeveelheden samen in grote, verhandelbare volumes. HGSF moet er dus vooral helpen voor zorgen dat de boeren een groter en eerlijker aandeel krijgen. De boeren versterken door subsidies is niet duurzaam. Daarom stelt hij dat een succesvol HGSF-project volgende doelstellingen moet proberen uit te voeren:

1. Markttoegang verbeteren d.m.v. betere markt informatie (prijzen,

volumes, etc.)

2. Vaardigheden op het vlak van kwaliteitsmanagement verbeteren.
3. Vaardigheden op vlak van management, organisatie, marketing en ondernemerschap verbeteren.
4. Landbouwinfrastructuur, opslagvoorzieningen en handelingen na de oogst verbeteren.

Het gaat er dus om de 'non-monetary outcomes' te verhogen. Calef concludeert dat een voedselhulpprogramma d.m.v. zijn aankopen de kleine boeren kan ten goede komen indien het gecombineerd wordt met ondersteunende interventies als training, informatieverspreiding, productverbetering, genderprojecten en het uitbouwen van zaken zoals een warehouse receipt systeem, veilingen, enzovoort. Het succes hangt voor een groot deel ook af van de samenwerking met de lokale overheid en NGO's. NGO's kunnen voor een groot deel instaan voor zaken zoals training.

Dit voorbereidende rapport, samen met de ervaringen in Oeganda, moest het denken over een WFP-project voor de kleine boeren stimuleren. Uiteindelijk zal het project evolueren van een 'Home-Grown School Feeding Program' naar P4P, wat Purchase for Progress betekent.

P4P wordt vandaag steeds concreter. Vandaag zijn twee medewerkers van WFP fulltime bezig met de voorbereidingen van P4P en werden reeds voorbereidende Country Assessments uitgevoerd in mogelijk betrokken landen. Deze studies moesten de mogelijkheden voor het P4P-project in elk land afzonderlijk bekijken. Eind maart werd door elk procurement team van het betrokken land een voorstel voor een pilootproject ingediend. De Board nam nog geen officiële beslissing, maar P4P wordt zeker uitgevoerd. Op het terrein is men nog niet van start gegaan, maar binnen het WFP is P4P reeds vertrokken.

Welke landen worden betrokken bij P4P en waarom?

De groep landen die in P4P zullen worden betrokken kent vandaag een andere samenstelling dan men aanvankelijk bij WFP in gedachten had. De pilootprojecten zullen uiteindelijk worden uitgevoerd in 15 landen, wat meer is dan men eerst dacht. De selectie werd beïnvloed door de donoren die elk verschillende selectiecriteria hebben toegepast. (WFP/P4P, 2008)

a. The Bill and Melinda Gates Foundation:

In overleg met het WFP selecteerde The Bill and Melinda Gates Foundation tien landen op basis van 3 Selectiecriteria:

1. In de laatste jaren kocht het WFP er al veel voedsel lokaal aan.
2. Het land is één van de prioritaire landen van AGRA.²
3. De overheid van het land steunt het initiatief.

Op basis van deze drie criteria werden Burkina Faso, Malawi, Mali, Mozambique, Oeganda, Ethiopië, Kenia, Rwanda, Tanzania en Zambia geselecteerd voor mogelijke sponsering van pilootprojecten door The Bill and Melinda Gates Foundation.

b. The Howard G. Buffet Foundation:

De voorwaarden die The Howard G. Buffet Foundation stelde, zijn helaas verschillend van die van de Gates Foundation. Deze stichting heeft een voorkeur voor postconflict landen en staat er ook op Latijns-Amerikaanse landen in het project te betrekken. Daarom werden in het P4P-voorstel ook Liberia, Siëra Leone en Soedan als postconflict landen betrokken, samen met twee Latijns-Amerikaanse landen, Guatemala en Nicaragua.

c. Belgische Overheid (DGOS³):

Tenslotte besloot ook DGOS, het Directoraat-Generaal voor Ontwikkelingssamenwerking, te doneren voor P4P. Wel werd er gevraagd de DRC in P4P te betrekken. Het was niet eenvoudig dit budget vrij te maken, maar door toch te financieren is België een pionier en hielp haar deelname ook andere Europese landen te overtuigen dit project te financieren. Volgend jaar komen er waarschijnlijk nog Europese donoren bij.

Wat zijn de objectieven van het P4P?

Eerst en vooral moet gezegd dat P4P geen volledig nieuw project is. P4P heeft als doel voort te bouwen op reeds bestaande procedures voor lokale aankopen en genderbeleid, maar door middel van dit programma zich te richten tot de 'low-income and small-scale farmers'. De doelstellingen die uiteengezet worden in de ontwerppaper zijn als volgt (WFP/P4P, 2008):

1. Het identificeren en uitwisselen van best practices tussen WFP, NGO's, overheid en andere betrokken spelers binnen de landbouwmarkt, om zo het rendement van deze markt te verhogen.
2. De middelen van de boeren verbeteren om zo hun eigen opbrengsten uit de landbouw te verhogen.
3. Identificeren en implementeren van best practices binnen het WFP voor het verhogen van de verkoop bij low-income Farmers.

² AGRA=Alliance for a Green Revolution in Africa

³ DGOS is een aparte DG binnen de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, maar valt rechtstreeks onder de bevoegdheid van de minister van Ontwikkelingssamenwerking. DGOS beheert gemiddeld 55 à 65% van de Belgische ontwikkelingsprogramma's.

4. Aanpassen van WFP's voedselaankoopprogramma's zodat ze duurzame landbouw beter ondersteunen en kunnen bijdragen tot het aanpakken van de basisoorzaken van honger.

Om deze doelstellingen te bereiken stelt men in het voorlopige voorstel vier mogelijke activiteiten voor. De keuze welke van de vier uit te voeren in een betrokken land is afhankelijk van land tot land en zal dus afhangen van de medewerkers ter plaatse. De Procurement Officers van de landen in kwestie konden een voorstel indienen, dat in Rome zal worden bekeken. Hun voorstel is gebaseerd op één of meer van de vier onderstaande voorgestelde activiteiten:

1. Verhogen en uitbreiden van competitieve aanbestedingspraktijken (door bijvoorbeeld in te schrijven hoeveelheden te verkleinen, zelf in te staan voor de bedrukking van de zakken en/of het transport, prestatiewaargborg aan te passen of op te schorten, enz...)
2. Directe aankopen van lokale groepen (zoals Boerenassociaties en lokale handelaars) om het bestaan van de producten te verbeteren.
3. Zekerheid van aankoop bieden aan kleine producenten en hun risico's verlagen. (Forward contracting en partnerschap in microkredieten en verzekeringsstructuren)
4. Een verwerkingsinfrastructuur ontwikkelen.

Naast deze vier hoofdactiviteiten moeten complementaire ondersteunende activiteiten worden aangeboden aan de kleine boeren en hun associaties, zoals training, begeleiding en evaluatie en advies van hun beleid. (WFP/P4P, 2008)

Het ziet er naar uit dat deze pilootprojecten in het najaar wel degelijk van start zullen gaan. Deze extra inspanning voor de lokale boeren sluit aan bij de mentaliteitswijziging die het WFP de laatste jaren heeft ondergaan. De lokale boeren en lokale ontwikkeling worden steeds vaker in één adem genoemd met voedselhulp. De vraag is dan wel hoe ver de verantwoordelijkheid van het WFP hierin gaat. Het mandaat om de kleine boeren in Sub-Sahara Afrika te ondersteunen is aanvankelijk eerder de taak van de FAO of AGRA. Binnen het mandaat van de FAO valt nu eenmaal de taak om de lokale boeren bij te staan met kennis en expertise. (site FAO) Als men de lokale aankopen bij boerenorganisaties wil combineren met technische ondersteuning lijkt het dus logischer dit te doen via een samenwerking met FAO, IFAD en AGRA. P4P wordt geïnitieerd vanuit het WFP, maar zal samen met FAO, IFAD, AGRA en NGO's ter plaatse moeten worden uitgevoerd. Er bestaat sinds kort een akkoord over deze samenwerking.

Vermoedelijk zullen de resultaten ook afhangen van land tot land. De criteria voor de selectie van de participerende landen zijn uiteindelijk minder sluitend dan men had

gehoopt binnen het WFP. De invulling van P4P is heel ruim en laat de concrete realisatie over aan de lokale aankoopmedewerkers. De voorstellen worden ook per land ingediend, wat op zich niet slecht is, gezien de verschillende context van de landen, maar hierdoor zou P4P wel eens kunnen uitgroeien tot een verzamelnaam van sterk verschillende projecten die enkel gemeenschappelijk hebben dat ze de kleine boeren willen ondersteunen en de toegang tot lokale aankopen van het WFP vergemakkelijken. Zo komt het voorstel dat door Oeganda werd neergelegd eigenlijk neer op het voortzetten en verder uitbouwen van waar ze reeds mee bezig waren: het versterken van hun Market Support Group. (WFP mond.c) In andere landen zoals de DRC staat men op dit domein nog bijna nergens en ziet het voorstel er dan ook compleet anders uit.

4. Conclusie

De manier waarop voedselhulp door het WFP wordt ingezet en aangekocht verschilt al sterk van zijn werkwijze bij het begin van zijn bestaan. Ongebonden geldschenkingen en LRA zijn vandaag al bespreekbare onderwerpen. Meer zelfs, het WFP bepleit deze praktijken openlijk en handelt ook naar zijn uitspraken. De aandacht voor duurzame landbouwontwikkeling en het betrekken van de kleine boeren en zijn boerenorganisaties is nog behoorlijk nieuw. Oeganda probeert op eigen initiatief al tien jaar deze groep in zijn aankopen te betrekken. De samenwerking met de boerenorganisatie is er in Oeganda en zijn aankopen bij deze groep is goed voor 7%, maar de resultaten zijn ook vatbaar voor kritiek. Een defaultcijfer van 40% is veel te hoog. WFP-Oeganda is zich hiervan bewust en stelt zijn procedures bij. Ondertussen kunnen de anderen leren van hun sterktes en zwaktes. Dit is waar P4P kan voor dienen. Deze pilootprojecten lijken heel hard op wat WFP-Oeganda al jaren doet. De resultaten vallen af te wachten, maar in ieder geval zoekt het WFP de kleine boeren nu ook zelf op. Maar niet iedereen is even enthousiast over dit initiatief. WFP's eerste taak is de mensen die honger lijden voedsel brengen. Landbouwontwikkeling en voedselveiligheid zouden eerder een taak zijn van IFAD en FAO. WFP's antwoord hierop is dat P4P samen met hen moet worden uitgevoerd. Ook dit valt af te wachten.

Voedselhulp is complexer dan men zou verwachten. Er moet dan ook heel doordacht mee omgesprongen worden. Indien ze goed ingezet wordt kan voedselhulp meer zijn dan een noodhulpoplossing. Indien haar gebruik ondoordacht gebeurt, leidt dit tot verkwisting en afhankelijkheid. Wil men tonen dat de millenniumdoelstellingen geen praatjes waren dan moet WFP blijven vooruitgang boeken.

D. DEEL 2: lokale aankopen door het WFP bij boerenorganisaties in de Democratische Republiek Congo.

1. Inleiding

Uit het eerste deel van de verhandeling mag men besluiten dat er enige consensus is over het belang en nut van lokale en regionale aankopen. Toch zijn de gevolgen van de lokale aankopen, noch de rol van de boerenorganisaties, zoals eerder aangehaald, moeilijk buiten de context van de betrokken regio te plaatsen. De organisatie van de boeren in kwestie, de markt waarbinnen ze functioneren en het politieke klimaat van het land of de regio zijn maar enkele verschillen die het effect van lokale aankopen van gebied tot gebied doen verschillen. Leren uit de ervaringen met lokale aankopen van voedselhulp in andere landen is daarom niet overbodig, maar toch moet men zeker voorzichtig zijn met het al te hard doortrekken van bepaalde conclusies. Algemene conclusies kunnen dan ook enkel beperkt worden tot potentiële voordelen en mogelijke gevaren. Een synthese per land of zelfs per regio is dan ook praktisch gezien relevanter. Daarom koos ik ervoor om dieper in te gaan op de LRA van één land, namelijk de Democratische Republiek Congo. In het bijzonder probeer ik de rol van boerenorganisaties uit Oost-Congo te begrijpen. De keuze voor de DRC is niet toevallig, gezien de sterke Belgische betrokkenheid in het hele verhaal van LRA in deze republiek, zoals verder zal blijken.

LRA staan in deze republiek nog in hun kinderschoenen. Hoewel binnen het WFP de LRA geen taboe meer vormen en de trend gezet lijkt, mag de uitbouw van de LRA in de DRC niet gereduceerd worden tot een gevolg van een nieuw discours binnen de wereld van de voedselhulp. Het betrekken van de DRC in het verhaal van de LRA blijkt een voorbeeld van hoe de beleidsvisies van een kleine groep mensen in een groot project kunnen resulteren.

Hoewel LRA in de DRC geen nieuw fenomeen zijn, lijkt 2007 op dit vlak toch een kanteljaar. De LRA worden er opvallend verhoogd, er worden twee boerenorganisaties betrokken uit Oost-Congo en er wordt nagedacht over nieuwe pistes om ontwikkeling en voedselhulp hand in hand te laten gaan. De verzameling van informatie is een combinatie van literatuur -en veldonderzoek. Het literatuuronderzoek gaat door op het eerste deel, maar is specifiek voor de regio.

De methodologie werd reeds uiteengezet in C. Er wordt dan ook opnieuw naar daar verwezen. Wat ik geleerd heb tijdens mijn gesprekken met de medewerkers van het WFP zit reeds in het

eerste deel van mijn masterproef. Het onderzoeksdeel dat specifiek op de boerenorganisaties uit Noord-Kivu is gericht wordt in dit deel verwerkt.

Om te weten hoe de boerenorganisaties de samenwerking met het WFP hebben ervaren was mijn bezoek aan Noord-Kivu het belangrijkste. Dit deel van het onderzoek bestond uit diepte-interviews met betrokken partijen en participatief onderzoek bij twee boerenorganisaties in Butembo. Ik kreeg de kans vergaderingen van de boerenorganisaties bij te wonen en hun werking te leren kennen. Daarnaast werd ook 10 dagen uitgetrokken voor het bevragen van leden van deze organisaties die mee geleverd hebben aan het WFP. Deze enquêtes waren voor een deel collectief en deels individueel. Op deze manieren probeerde ik het verloop van de leveringen en de impact ervan na te gaan.

Om de vraag te kunnen beantwoorden hoe de boerenorganisaties zover zijn gekomen dat het WFP bereid is met hen samen te werken, sprak ik met DGOS-medewerker Jan Vermeir, de voormalig en huidige country director van Vredeseilanden-DRC André De Grootte en de JPO-medewerkster bij WFP-DRC Leopoldine Deliens.

2. De Casestudie in Noord-Kivu

2.1. Achtergrond

Sinds de escalatie van geweld in de DRC in 1996 is het land in een sociaal-economische crisis terechtgekomen. En zoals altijd vallen de slachtoffers van de gevolgen hiervan in de meest kwetsbare groep. Eén op de drie kinderen jonger dan 5 zou ondertussen ondervoed zijn en 13% lijdt aan zware acute ondervoeding. (WFP 2007c) De DRC staat 168ste van de 177 landen op de HDI van het UNDP. De levensverwachting bedraagt slechts 45,8 jaar. (UNDP, 2008) Tijdens mijn verblijf in Butembo ging ik naar de begrafenis van een vrouw van 52. Volgens de familie had ze een mooie leeftijd bereikt.

Sinds 1996 zouden zo'n 3,8 miljoen burgers omgekomen zijn en volgens OCHA en UNHRC zouden 1,1 miljoen Congolezen interne vluchtelingen zijn (IDP). Na de relatief goed verlopen presidentiële en nationale verkiezingen van 2006 (de eerste in 45 jaar) zouden heel wat IDP's teruggekeerd zijn. Maar in het Oosten blijft de situatie onrustig en blijven mensen op de vlucht slaan. (UNHRC, 2008) In de provincies Ituri, Katanga, Maniema, Noord- en Zuid-Kivu blijft het geweld aanhouden. Het gedrag van de FARDC (Forces armées de la RDC), FDLR-restanten (Front Démocratique de Libération du Rwanda), de troepen van Nkunda en het Oegandese LRA (Lord's Resistance Army) schenden voortdurend de mensenrechten en leveren gruwelijke verhalen op van verkrachtingen en burgermoord. De lange duur van dit conflict eist vanzelfsprekend zijn tol. Ondervoeding, een stijging van HIV, een dalende

schoolparticipatie, economische achteruitgang, waarbij vrouwen en kinderen vaak de eerste slachtoffers zijn. Sinds dit jaar spreekt men in de Belgische pers ook veel vaker over een seksuele genocide. Het is in ieder geval zo dat verkrachtingen een systematische techniek/bezigheid zijn van de gewapende groepen. Vrouwen zijn bang om naar hun akker te gaan uit angst verkracht te worden, maar hebben geen andere keus, want de landbouw is hun enige bron van inkomsten. Tijdens mijn bezoek aan de dorpen Mighobwe, Kirumba en Kayna vertelden verscheidene vrouwen dat ze verkiezen alleen naar hun velden te gaan zodat, in geval ze verkracht worden, niemand dat te weten komt. Indien hun man verneemt dat ze werden misbruikt zou hij hen immers kunnen verstoten en kunnen ze niet meer voor hun kinderen zorgen. Verhalen als deze zijn schering en inslag. Het was Mobutu die zei: 'Il faut se débrouiller!' De Congolezen proberen, maar er zijn grenzen aan hun krachten. Honger teistert de bevolking en organisaties als het WFP zijn hier dan ook meer dan welkom.

2.1.1. Voedselveiligheid en landbouw in de DRC

De DRC heeft een enorm potentieel aan landbouw. 97% van de grond heeft minstens 8 maanden neerslag per jaar. De DRC zou een potentieel hebben om heel Sub-Sahara Afrika van voedsel te voorzien en toch is het een land met een voedseldeficit en is het al meer dan 10 jaar afhankelijk van voedselhulp. De 60 miljoen Congolezen kunnen niet voldoende gevoed worden door verscheidene oorzaken zoals onveiligheid, slechte infrastructuur, beperkte markttoegang, tekort aan technische ondersteuning van de boeren, bodemuitputting en ziektes. Hoewel er sinds 2006 een minister van landbouw is die de groep landbouwers (die 80% van de populatie uitmaken) zou moeten bijstaan, voelt de bevolking daar amper iets van. De oogst zou in de laatste jaren gedaald zijn met zo'n 30 à 40%. (WFP, 2007c)

Reeds voor de oorlog waren de inkomsten van de Congolese bevolking heel laag, was er een beperkte toegang tot gezondheid en onderwijs. De oorlog in het Oosten heeft de levensomstandigheden nog erger gemaakt. Vandaag moeten veel vrouwen alléén instaan voor het huishouden van het gezin. Vele mannen stierven door onveiligheid of honger. In 2002 leeft volgens de OESO 80% van de bevolking onder de armoedegrens van 2 US\$ per dag. Het gemiddeld jaarlijks inkomen in 1998 werd geschat op 110 US\$ per dag, maar in het oosten van het land zou dit slechts 32 US\$ per jaar zijn geweest. In het Oosten leeft meer dan 50% op minder dan een dollar per dag per gezin. 78% van de totale en meer dan 90% van de rurale populatie zou ook geen vlotte toegang tot veilig drinkwater hebben. (AFDB/OECD, 2005 en 2008) Op het platteland van Oost-Congo lijdt de bevolking aan een tekort aan micronitraten, proteïnen en vetstoffen. De onveiligheid heeft geleid tot een daling in de productie en heeft de toegang tot de markt en kredieten bemoeilijkt. Slechts 12% van de bevolking eet drie

maaltijden per dag en 60% twee maaltijden, 27% eet slechts één maaltijd per dag. De landbouw zou tussen 1996, bij de start van het conflict, en 2004 met 29 tot 50% gedaald zijn (afhankelijk van regio tot regio). In Noord-Kivu schakelde men in die periode drastisch over van veeteelt (runderen) op het kweken van kleinere dieren, zoals cavia's en kippen, op klein huiselijk niveau. Gedurende het conflict hadden de boeren ook moeilijker toegang tot krediet. Dit zorgde voor een beperkte koopkracht wat de prijzen nog eens deed zakken en de opbrengsten van de boeren nog verder deed dalen. Voor het conflict waren de Kivu-provincies belangrijke leveranciers van voedsel voor Kinshasa en Goma. Sinds het conflict krijgt men de gewassen niet meer tot in de hoofdstad door de slechte transportinfrastructuur en is het goedkoper geworden het voedsel voor Kinshasa in de buurlanden aan te kopen. Zoals we reeds zeiden, was de plattelandsbevolking in Oost-Congo reeds voor het conflict zeer kwetsbaar. De vooroorlogse landpolitiek van de overheid werkte systematisch in het nadeel van de lokale boeren, die vaak hun land moesten afstaan aan de nieuwe rijke klasse. Ook de infrastructuur werd reeds verwaarloosd voor de start van het conflict. In Noord-Kivu is 25% van de wegen niet langer bruikbaar en 50% enkel met 4x4-voertuigen. De onrust in de regio doet de bruikbaarheid van de wegen nog dalen door de aanwezigheid van gewapende groepen aan de kant van de weg. (Vlassenroot et al., 2006) Het is dus niet enkel de onveiligheid die de boeren kwetsbaar maakt, er zijn duidelijk meer factoren die de voedselveiligheid verstoren. De zwakke ondersteuning door de staat stelt de boeren in onmacht om te reageren op plantenziektes en bodemuitputting. Zo glijden ze verder weg.

In Oost-Congo concludeerde een rapport van het WFP dat de markt verstoord was door een tekort aan permanente vraag, logistieke tekorten, slechte wegen- en spoorinfrastructuur, onveiligheid, verouderde landbouwtechnieken, te weinig zaad, meststoffen en insecticiden, te veel legale en illegale taksen en tenslotte een ondermaatse ondersteuning door het landbouwministerie. Aan de ander kant heeft deze regio twee oogsten per jaar, een vruchtbare bodem en een optimale neerslaghoeveelheid. (Ahadi, 2007) Maar het zijn de zwaktes die het halen op de sterktes. De plaatselijke boeren produceren net voldoende om hun eigen familie te onderhouden en wat op de markt te brengen voor verkoop om medische kosten en schoolgeld te kunnen betalen. Maar zelfs dit laatste lukt steeds moeilijker. De meeste problemen komen vaak neer op een probleem van toegang op verschillende vlakken (zie Calef). Toegang tot markt, land en middelen zijn in Oost-Congo niet evident. Deze grootste bevolkingsgroep is dus uiterst kwetsbaar. En toch hangt de economische heropbouw van het land grotendeels af van deze groep.

2.1.2. WFP in de DRC

In 2006 werd 42 000 ton voor 1,6 miljoen Congolezen uitgedeeld door het WFP. Dit is echter slecht de helft van de geplande hoeveelheid. De geplande voedselhulp kwam niet ter plaatse door gebrek aan middelen, onveiligheid en slechte infrastructuur. Het WFP schatte de nood voor de DRC, over een periode van januari tot december, op 82 000 ton ter waarde van 73 miljoen US\$. Tegen juli werd echter slechts de helft aan financiële middelen verzameld. Daarenboven zorgde het geweld ervoor dat in de eerste helft van het jaar er nog eens 500 000 vluchtelingen bijkwamen. Al kon één derde van de vluchtelingen van 2005 terugkeren naar hun woonplaats, toch bleven er steeds nieuwe vluchtelingen bijkomen, en in juli 2006 werd al snel duidelijk dat men niet genoeg middelen had om in de tweede helft van het jaar aan de noden te voldoen. Het WFP werd gedwongen vanaf juli de rantsoenen drastisch te laten dalen. Daarnaast moest men een groter probleem overbruggen, nl. de povere transportinfrastructuur. De wegen bevonden zich na jaren van conflict in heel slechte staat. Tijdens het regenseizoen werden ze bijna volledig onberijdbaar en lokale transporteurs werkten tegen woekerprijzen. Het werd dus moeilijk de doelgroepen te bereiken. (WFP, 2007a) Ondanks de vele inspanningen tot bemiddeling bleven de gevechten tussen militiegroepen, en de FARDC doorgaan en de bevolking bleef er onder lijden. In 2006 verlieten meer dan 500 000 mensen hun huis en gingen de schendingen van mensenrechten - waaronder foltering, gedwongen arbeid, verkrachting en executies - door. De VN-agentschappen, nationale en internationale NGO's, de Congolese overheid en donoren staken in 2006 de koppen bij elkaar wat resulteerde in een humanitair actieplan. Dit plan moest tot een samenwerking leiden die meer duurzaam is en tot meer investeringen in de landbouw. Het WFP werkt zijn deel van het plan uit in de 'Protracted Relief and Recovery Operation – DRC 10608.0' waarmee het prioriteit geeft aan IDP's en voormalige IDP's die het slachtoffer zijn van het conflict, in het bijzonder vrouwen en kinderen. De operatie concentreert zich vooral op het Oosten van Congo en Katanga en loopt van juli 2007 tot december 2009. De operatie moet in het totaal 3,4 miljoen begunstigten voorzien van 210 084 ton voedsel, waarvan 164 745 ton voor hulpoperaties en 45 339 ton voor heropbouw. (WFP, 2007c).

2.2. Het WFP en lokale aankopen in de DRC

Tussen juli 2007 en maart 2008 werd naar aanleiding van PRRO 10608.0 reeds 56 000 ton voedselhulp aangekocht. 33 000 ton hiervan werd regionaal⁴ aangekocht, 10 680 ton lokaal. Het aandeel van de lokale aankopen is dus nog bijzonder klein, maar het lokaal aankopen is

⁴ Kenia, Oeganda, Zambia en Zuid-Afrika

dan ook nog behoorlijk nieuw. Voordien werd, indien er lokaal werd aankocht, hoofdzakelijk bij één vaste leverancier aangekocht, namelijk de NGO CDI Bwamanda. Dit gebeurde op een weinig competitieve manier.

Box 4: CDI Bwamanda

CDI Bwamanda is een boerenorganisatie die werd opgericht in 1969 door Belgische missionarissen. Aanvankelijk waren ze gevestigd in het noorden van de provincie Equateur, de Evenaarsprovincie. Ze werden gesteund door de Belgische Coöperatie en de Congolese overheid. Tijdens de diplomatieke crisis in de jaren '90 moest de samenwerking met de Belgen worden stopgezet onder druk van de Congolese overheid. Aangezien de Belgische Coöperatie wel NGO's kan steunen werd CDI omgevormd tot een NGO. Vandaag wordt CDI Bwamanda vooral door de EU gesteund.

In 1996 verhuisden ze hun administratie naar Kinshasa van waaruit ze vandaag nog altijd werken en waar ze beschikken over een eigen haven met twee boten, een maïsmalderij, een sojamaalderij, een koffiebranderij en andere infrastructuur die de boeren helpt hun producten te verwerken. Ze leggen wegen aan, bouwen hospitalen, geven vorming, maar hun hoofdactiviteit is nog steeds de landbouwers ondersteunen. Vandaag telt CDI Bwamanda ongeveer 1 miljoen leden, voornamelijk afkomstig uit Equateur, de Evenaarsprovincie. Reeds 10 jaar levert CDI ongeveer 500 ton per jaar aan het WFP. Ze waren lang de enige boerenorganisatie die voedselhulp in de DRC leverde. Met de stijging van lokale aankopen krijgen ze steeds meer concurrentie, vooral van handelaars, en krijgen ze het moeilijk nog aanbestedingen te winnen. Bijna de volledige productie wordt verkocht als voedselhulp, hoofdzakelijk onder de vlag van de EU. De EU subsidieert zwaar zodat ze hun producten goedkoop kunnen produceren, waarna de NGO's en hulporganisaties ze bij hen kunnen komen ophalen voor de uiteindelijke bedeling. Deze boerenorganisatie is op dit moment dus volledig afhankelijk van de verkoop voedsel voor voedselhulp.

Bron: CDI,-BWAMANDA, Centre de Développement Integral CDI- Bwamanda asbl- ONGD, 2007 en mondeling: bezoek CDI – Bwamanda op 20 maart 2008 (président du conseil)

Tussen 2001 en 2006 werd over een periode van vijf jaar tijd slechts 7 032 ton in de DRC aangekocht. Van 2006 naar 2007 vond een verdrievoudiging plaats van zo'n 2000 ton in 2006 naar bijna 6000 ton lokaal aangekocht voedsel in 2007. In 2008 werd in maart reeds 2500 ton in de DRC gekocht. (WFP 2008 d) Deze stijging is opmerkelijk en ondanks de wereldwijd gegroeide aandacht voor LRA zit achter deze stijging toch een bijzonder verhaal waar de Belgische diplomatie een belangrijke rol in speelt.

Vanuit DGOS, kwam al een tijdje kritiek op het lage percentage lokale aankopen in de DRC. Vanaf 2004 al begon DGOS de Belgische schenkingen te koppelen aan de voorwaarde van lokaal aan te kopen. In 2004 trekken België en Zweden geld uit voor zes casestudies die de successen en problemen met lokale aankopen nagaan. Dit engagement toont duidelijk de groeiende aandacht voor dit onderwerp van op het Belgische front. De diplomatieke prioriteit van de DRC⁶ en het enorme landbouwpotentieel van de DRC verklaren de vraag naar meer lokale aankopen van voedselhulp aan het adres van WFP DRC. Met de komst van Charles Vincent als hoofd van WFP DRC in 2005 had men wel oren naar deze opmerkingen. Maar volgens hem was er te weinig personeel om hier een extra inspanning voor te leveren. Op de aankoopdienst van WFP DRC was er niemand die zich volledig kon toewijden op lokale aankopen. Volgens hem was er ook te weinig marktkennis om de lokale aankopen correct aan te pakken en was de markt te weinig ontwikkeld in die zin dat er een serieus gebrek was aan transportmiddelen en opslagplaatsen. Als antwoord hierop wordt bij DGOS budget vrijgemaakt om op alle opmerkingen een antwoord te bieden.

1. *Het personeelstekort:* er wordt een JPO⁷ geplaatst op het aankoopbureau van WFP DRC die zich louter met lokale aankopen bezig zal houden. Het bijzondere aan een JPO is dat deze betaald wordt met Belgisch geld en dus nog in verbinding staat met België, maar als het ware uitgeleend wordt aan het WFP.
2. *Marktkennis:* er wordt extra geld gegeven voor een marktonderzoek dat zal worden uitgevoerd door WFP-medewerkster Laila Ahadi. Dit onderzoek moet uitmaken of er in Oost-Congo mogelijkheid is tot lokale aankopen.
3. *Infrastructuur:* er wordt een rehabilitatieplan uitgewerkt waarbinnen geld wordt vrijgemaakt voor investeringen in wegen, maalterijen en transportmiddelen.

Het verslag van het **marktonderzoek van Laila Ahadi** was klaar in mei 2007. De onderzochte provincies zijn Equateur (Evenaarsprovincie), Katanga, Orientale, Noord-Kivu en Zuid-Kivu. Laila Ahadi zelf nam de Oostelijke provincies voor zich met name Katanga,

⁶ In 2006 bedroeg de Belgische officiële ontwikkelingshulp 1,575 miljard euro ofwel 0,50% van het bruto nationaal inkomen. (Site DGOS) Hiervan werd ongeveer 835 miljoen euro beheerd door DGOS waarvan 15,5 miljoen euro naar voedselhulp ging.). Het land dat de grootste steun krijgt van België is de Democratische Republiek Congo. In totaal ontving de DRC in 2006 ongeveer 177 miljoen euro aan overheidssteun, waarvan 73 miljoen afkomstig van DGOS. Zo'n 4 miljoen euro ging in 2006 naar voedselhulp. (ODA, 2008)

⁷ Junior Partner Officer: elk jaar stelt DGOS jonge specialisten ter beschikking van diverse VN-instellingen. De assistent-deskundigen zijn volledig ten laste van de Belgische Schatkist.(www.dgos.be)

Orientele en de twee Kivu's.(WFP, mond.D) Gezien de bijzondere interesse voor het Oosten van Congo zijn haar bevindingen over die regio voor ons dan ook de meest relevante.

De doelstellingen van het onderzoek waren:

1. Potentiële zones voor lokale aankopen identificeren.
2. Optimale periodes identificeren voor mogelijke lokale aankopen.
3. De haalbaarheid bekijken van aankopen bij lokale boeren.

De verhoopte resultaten waren:

1. Een analyse van de nationale beschikbaarheid, stroom en transport van voedsel.
2. Marktkennis verkrijgen.
3. Potentiële leveranciers identificeren.

Het rapport van Layla Ahadi is voorzichtig met het advies over de mogelijkheid tot lokaal aankopen. In ieder geval ziet ze pas een mogelijkheid wanneer er met heel wat zaken rekening wordt gehouden. Ze wijst nogmaals op de zwakke infrastructuur, het nog onstabiele klimaat en de beperkte marktinformatie. De officiële instanties beschikken nauwelijks over volledige en correcte statistieken en de prijzen variëren heel sterk doorheen tijd en plaats. Er is ook een reëel kwaliteitsrisico. Het WFP beschikt niet, zoals in Oeganda, over een kwaliteitsinspecteur die alle maalterijen een label geeft. De kwaliteit valt dus in twijfel te trekken. Het I.O.C. staat nu voor deze controle in, maar is onafhankelijk van het WFP, dus bestaat er gevaar voor corruptie. Volgens Ahadi zijn er voldoende potentiële leveranciers te vinden, zowel grote als kleine handelaars en boerenorganisaties, die in staat zouden zijn te leveren, wanneer volgende hindernissen zouden kunnen overwonnen worden:

- Beperkte kennis van bewaar- en behandelingstechnieken van de gewassen.
- Beperkte communicatiemogelijkheden: weinig toegang tot faxtoestellen of telefoon.
- Moeilijke toegang tot krediet.
- Weinig ervaring in handel en marketing.
- Beperkte toegang tot opslagplaatsen en transport.
- Kwaliteitsrisico.

Indien het zou lukken deze beperkingen aan te pakken zou volgens L.Ahadi van de 210 000 ton die nodig is voor de uitvoering van PRRO 10608.0, 31 500 lokaal kunnen worden aangekocht. Maar dit vraagt een goeie voorbereiding en planning. (Ahadi, 2007) In Oost-Congo is men vooral op zoek naar bonen en maïs. Deze twee producten worden in ieder geval in voldoende hoeveelheid geproduceerd in het Oosten.

DGOS gaat door met het bepleiten van LRA binnen het WFP. Er wordt niet ontkend dat de landbouw heel zwak staat in Oost-Congo, maar volgens hen gaat het erom het potentieel dat nog aanwezig is te gebruiken en te versterken. Na de uitvoering van de zes casestudies in Nepal, Bolivia, Ethiopië, Oeganda, Burkina Faso en Zuid-Afrika werd een synthesesdocument

opgesteld. De synthese spreekt zich voorzichtig uit in het voordeel van de LRA. Aanvankelijk zou de Board gewoon notie hebben genomen van het document. Maar mede dankzij de Europese landen, waaronder België, zullen de casestudies uiteindelijk toch leiden tot een wijziging in de regels van WFP. In de 'Decision' verzoekt de Board (uitvoerende raad) het WFP om lokale, subregionale en regionale aankopen verder te aan te moedigen. De Board voegt hieraan toe dat ze herbevestigt dat het WFP zijn aankopen moet uitvoeren op een manier die de positieve gevolgen voor de lokale markt bevordert en de negatieve minimaliseert. Verder roept ze de donoren op meer ongebonden, tijdige en vooruit geplande schenkingen te doen zodat de lokale, regionale en subregionale aankopen met meer precisie kunnen worden uitgevoerd. Tenslotte verzoekt ze het WFP om na te denken over een optimalisering van de potentiële ontwikkelingsvoordelen van zijn aankopen. (WFP, 2006) Deze openbare positieve houding van de Board was een belangrijke stap vooruit. Het aanpassen van de regelgeving ten voordele van LRA is de kers op de taart. (De volledige Decision: zie bijlage 9)

2.3. Boerenorganisaties en de lokale aankopen van het WFP in de DRC

De aandacht voor de kleine boer en het betrekken van twee boerenorganisaties in de aankopen kwam ook vanuit een Belgisch kamp, namelijk van de NGO Vredeseilanden⁸. Twee van de door haar ondersteunde boerenorganisaties uit Butembo, Noord-Kivu, namelijk SYDIP en COOCENKI, kregen in 2005 een bezoek van het WFP om te zien of ze in aanmerking kwamen om op de lijst van mogelijke leveranciers van het WFP terecht te komen. De doorlichting verliep goed en de evaluatie was positief, maar toch vernamen S&C nadien geen nieuws meer van het WFP. Tijdens een vergadering waar WFP-medewerkers ook aanwezig waren, bracht de Country Director van Vredeseilanden deze zaak ter sprake. Er kwam echter weinig respons op deze opmerking en schot in de zaak kwam er al zeker niet. Hoewel S&C dus als potentiële leveranciers werden beschouwd ontvingen ze twee jaar later nog steeds geen oproep tot offerte. De Country Director van Vredeseilanden bracht dit ter sprake op het hoofdbureau van zijn NGO in Leuven. De lobbymedewerkers van de NGO waren op de hoogte van de gevoeligheid voor dit onderwerp op de afdeling voedselhulp van DGOS. Zij zorgden daarop voor het contact tussen DGOS en Vredeseilanden DRC. Het is het contact tussen deze twee partijen dat uiteindelijk belangrijke resultaten zal opleveren. Vanuit

⁸ Vredeseilanden is een onafhankelijke en pluralistische Belgische niet-gouvernementele organisatie voor ontwikkelingssamenwerking die zich specialiseert in voedselzekerheid. Deze voedselzekerheid proberen ze na te streven door te investeren in duurzame landbouwontwikkeling. (www.vredeseilanden.org)

DGOS is er wel aandacht voor de vraag van Vredeseilanden om de boerenorganisaties een kans te geven mee te dingen. De Country Director van Vredeseilanden DRC en de uitvoerend directeur van SYDIP worden via de attaché van DGOS in contact gebracht met de Belgische JPO bij WFP Kinshasa. Eind februari 2007 brengt de directeur van SYDIP uiteindelijk een bezoek aan Kinshasa waarbij hij een ontmoeting met WFP Kinshasa en de Belgische JPO verkrijgt. Er wordt geconcludeerd dat, gezien ze op de lijst van potentiële leveranciers staan, ze ook de oproepen tot offertes zouden moeten ontvangen. Deze opmerking wordt doorgegeven aan het WFP Goma.

Rond diezelfde tijd is het hoofd van de aankopen van het WFP, Nicole Menage, op zoek naar budget om haar aankoopteam samen te krijgen in Rome. België en Zweden zijn bereid dit te financieren aangezien dit in de lijn ligt van de financiering van de casestudies over lokale aankopen. DGOS doet dit onder de voorwaarde dat tijdens die week de civiele partijen ook een dag aan het woord kunnen komen. Deze eis wordt ingewilligd en tijdens de 'Procurement Week' de laatste week van mei 2007 wordt één dag uitgetrokken voor een workshop met als thema 'local en regional procurement: best practices'. Wetenschappers, NGO's en boerenorganisaties worden uitgenodigd hieraan deel te nemen. Ook Bill Gates nam deel. Tijdens die week komen alle partijen samen: het hoofd van Vredeseilanden Congo, de directeur van SYDIP, de JPO en de attaché voedselhulp van DGOS.

Vanaf dan werden de boerenorganisaties van Vredeseilanden beter betrokken bij de aankopen. Voor het eerst bereiken de oproepen tot offerte ook SYDIP en COOCENKI. Dit, samen met het marktonderzoek van Layla Ahadi en de extra mankracht voor de lokale aankopen op WFP DRC, maakt dat de boerenorganisaties eindelijk een kans maken op deelname.

DGOS was dus reeds bezig met LRA, Vredeseilanden DRC wou haar organisaties hieraan laten deelnemen en ook binnen het WFP DRC was dit nu bespreekbaar. Dat de boerenorganisaties COOCENKI en SYDIP uiteindelijk hebben mogen leveren aan het WFP komt door een combinatie van timing en de juiste mensen die elkaar vinden.

2.4. De Samenwerking van SYDIP en COOCENKI met WFP

In 2007 zullen de twee boerenorganisaties uit Noord-Kivu uiteindelijk mogen leveren aan het WFP. De twee organisaties worden ondersteund door het Belgische Vredeseilanden en het Nederlandse Agriterra en hebben hun basis in Butembo. Op het moment van mijn bezoek hadden de organisaties reeds twee keer geleverd aan het WFP. In drie weken tijd heb ik geprobeerd hun organisaties zo goed mogelijk te leren kennen. Om te kunnen weten of de leveringen aan het WFP echt iets hebben opgeleverd voor de organisatie en haar leden, is het belangrijk de werking van zo'n boerenorganisatie goed te begrijpen. De lokale boer kan pas voordeel genieten indien de structuur van de organisatie daartoe kan leiden. Iedere boerenorganisatie is anders en de ligging in Oost-Congo zorgde voor heel wat hindernissen bij de uitvoering van de levering. Door te praten met de verschillende betrokkenen probeerde ik hun problemen te begrijpen, maar ik wou ook te weten komen wat het hen nu heeft opgebracht.

Daarnaast werd ook 10 dagen uitgetrokken om de boeren te ontmoeten die aan de leveringen hebben meegewerkt. Er werkten naar schatting 700 boeren mee aan de levering, waarvan 90 collectief en 40 boeren individueel werden bevraagd.

2.4.1. Voorstelling: SYDIP en COOCENKI (zie bijlage 7)

De twee boerenorganisaties die we hier zullen bespreken komen beide uit Butembo en werken samen op het niveau van het 'bloc agricole' van Vredeseilanden. Dit 'bloc agricole' kunnen we beschrijven als een soort platform waarbinnen de verschillende partnerorganisaties van de Belgische NGO proberen hun programma's op elkaar af te stemmen en via specialisatie tot een complementaire structuur te komen.

Het is dan ook binnen dit bloc agricole dat de leveringen aan het WFP zullen gecoördineerd worden. De twee 'boerenorganisaties zullen er vooral onderling gaan samenwerken en hoewel in beperkt mate, zullen ook andere partnerorganisaties van Vredeseilanden betrokken worden in het tot een goed einde brengen van deze uitdaging.

Samen omvatten ze 8100 gezinnen of zo'n 22 000 personen en zijn ze hoofdzakelijk actief in Noord-Kivu. De informatie over deze organisaties, hun werking en hun leden werd gehaald uit hun eigen jaarverslagen, individuele bevraging van medewerkers, verslagen van Vredeseilanden en Agriterra en doorlichtingsrapporten.

2.4.1.1. SYDIP

(Agriterra, 2007; SYDIP, 2007; Dardel, 2007; SYDIP mond.A)

SYDIP is een boerensyndicaat en staat voor 'Syndicat de Défense des Intérêts Paysans'. Als syndicaat verdedigen ze de belangen van de landbouwers door hen bij te staan in geschillen over grondrechten en hen de toegang tot informatie, technische bijstand en een markt te vergemakkelijken. Hun activiteiten worden gecoördineerd vanuit Butembo.

Geschiedenis

Wanneer in 1990 de president het vakbondspluralisme in de DRC afkondigt, ontstaat in Butembo het idee om een eigen boerensyndicaat op te richten. De plannen worden aangevat in 1993 en de officiële stichting gebeurt uiteindelijk in 1996.

Het grote aantal landbouwers in de regio en het gebrek aan omkadering van deze grote doelgroep zullen het syndicaat snel doen groeien en onmiddellijk voor veel uitdagingen stellen. De provincie Noord-Kivu wordt vanaf het ontstaan van SYDIP gekenmerkt door onveiligheid en de hieruit volgende afwezigheid van de staat. De landbouwers staan dan ook vaak alleen wanneer ze geconfronteerd worden met de vele landrechtsgeschillen. SYDIP wil zich inzetten voor de belangenverdediging van de landbouwers en zal dus logischerwijze zich in de eerste jaren bijna louter concentreren op het oplossen van grondconflicten. Per dorp worden landbouwers opgeleid om dorpsgenoten juridisch advies te kunnen geven. Tijdens een maandelijks zitting in hun dorp kunnen landbouwers bij hen terecht met vragen.

In 2004 voelt het syndicaat aan dat de domeinen van belangenverdediging moeten worden uitgebreid. Het inkomen van de landbouwers ligt extreem laag en SYDIP is van mening dat het bieden van meer zekerheid ook tot één van de taken van hun organisatie moet behoren. Door zelf landbouwproducten van hun leden te commercialiseren kunnen ze een minimumprijs garanderen en zo een commercieel alternatief aanbieden, waardoor de boeren niet eender welke prijs hoeven te aanvaarden. Boeren uit wat afgelegen dorpen worden vaak benaderd door intermediaire handelaars die schandalig lage prijzen aanbieden en de boeren misleiden met onmiddellijke betalingen in cash geld en door misbruik te maken van hun beperkte kennis. De winsten gaan zo naar deze tussenpersonen en niet naar de boeren. Door zelf als blok tussen de handelaar en de boer te staan kan SYDIP zijn leden een eerlijke prijs geven, gezien het als syndicaat geen winstoogmerk heeft. Indien de boer toch een betere prijs vindt is dit des te beter en is het vakbondslid vrij zijn koper te kiezen. D.m.v. commercialisering wil SYDIP dus de prijzen stabiliseren en een duidelijke minimumprijs

communiceren en garanderen aan zijn leden. Om zo'n systeem van collectief marktaanbod te kunnen realiseren laat SYDIP zich bijstaan door de expertise van andere organisaties, waaronder FOPAC, waar het zelf lid van is. Sindsdien probeert SYDIP elk jaar één van zijn federaties te commercialiseren. In 2005 werd gestart met de commercialisering van de federatie aardappelen, daarna was COOKINA aan de beurt en in 2007 de federatie koffie. Zo werd koffie voorheen aan 0,8 \$/kg opgekocht door tussenpersonen. Door gezamenlijk aan te bieden ontvangen de boeren nu zelf 1,4 \$/kg. In 2008 is de federatie 'levensmiddelen' aan de beurt. Hiervoor werd door een Franse externe agronoom, Sylvain Dardel, een analyse gemaakt.

Vandaag

Vandaag telt SYDIP meer dan 14 000 leden of meer dan 7000 families verspreid over de provincies Noord-Kivu en Orientale, met een sterke concentratie in het gebied Beni-Lubero. Om lid te zijn, betaalt men \$1 per jaar en een éénmalige inschrijving van \$2.

Het syndicaat heeft een gedecentraliseerde structuur gebaseerd op enerzijds een geografische opdeling en daarnaast een opdeling op basis van de productie.

- Geografisch: SYDIP bestaat uit 611 lokale comités⁹ (comité per dorp), 95 landbouwcentra¹⁰ (1 centrum per gemiddeld 6 dorpen). De landbouwcentra vergaderen volgens de officiële statuten wekelijks, maar in de werkelijkheid - om praktische redenen - is dit eerder één keer om de twee weken. Tijdens deze vergaderingen kunnen de leden hun ervaringen uitwisselen en de bezorgdheden uiten. Deze kunnen dan door de afgevaardigde worden meegenomen naar het jaarlijkse congres of indien het om dringende zaken gaat, worden ze doorgespeeld aan de agenten in Butembo.
- Productief: naast lidmaatschap per dorp is de landbouwer ook lid van één of meer federaties, afhankelijk van wat hij of zij teelt. In totaal bestaan er 12 verschillende federaties, ingedeeld volgens de belangrijkste agriculturele groepen. (Palmolie, papaja, visvangst, pindanoten, quinquina, rijst, granen, koffie, veeteelt, aardappelen en bloem, fruit en groenten, bananen, manjok.)

Op de jaarlijkse algemene vergadering wordt de jaarlijkse begroting goedgekeurd en wordt de Directieraad verkozen. Deze raad zal de belangrijke lijnen uitdenken en de belangrijke

⁹ Afkorting = C.L., Comité Local

¹⁰ Afkorting = C.A., Centre Agricole

beslissingen nemen voor het syndicaat. Deze beslissingen moeten dan worden uitgevoerd door de executieven van het Secretariaat-Generaal. De Controlecommissie moet garanderen dat het Secretariaat-Generaal deze richtlijnen volgt.

Naast de reeds genoemde activiteiten van rechtsbijstand en commercialisering van de landbouwproducten probeert SYDIP de belangen van de boeren ook te verdedigen door ze op andere manieren te ondersteunen. Zo worden tal van vormingen gegeven om de boeren te professionaliseren. Daarnaast vinden de boeren ook via SYDIP toegang tot zaaigoed op krediet. Eén van de recente projecten is dat van de kippen op krediet.

Ondanks enkele autofinanciële activiteiten, is SYDIP nog niet in staat om zichzelf te financieren. Financieel worden ze door twee NGO's met specialisatie in de landbouwontwikkeling ondersteund, nl. Vredeseilanden (BE) en Agriterra (NDL). Verder wordt het syndicaat met advies bijgestaan door internationale partners zoals WLTO, AAA, IVA UPA/DI en de FAO. Op lokaal, provinciaal en nationaal niveau laat SYDIP zich vertegenwoordigen in GADHOP, Réseau CNONGD, COTEDER, Réseau WIMA en LOFAPCO (belangenverdediging van de vrouw). Op deze manier probeert SYDIP zijn activiteiten af te stemmen op die van zijn partners en gelijkaardige organisaties.

2.4.1.2. COOCENKI

(Coocenki, 2008; Coocenki 2006, mond.Coocenki A en B; alg.verg. 2008)

COOCENKI is een landbouwcoöperatie die verschillende primaire landbouwcoöperatieven uit Noord-Kivu groepeerd en als doel heeft de landbouwproducten van hun leden gezamenlijk op de markt te brengen om zo de markt beter te structureren en de opbrengsten van de boeren te verhogen. Hoewel hun sociaal hoofdbureau zich in Mighobwe bevindt, wordt vandaag, de administratie vanuit Butembo gecoördineerd.

Geschiedenis

COOCENKI kent haar bestaan sinds 1980 en krijgt zeven jaar later de officiële erkenning van de Congolese autoriteiten. Bij haar start was COOCENKI samengesteld uit 10 coöperatieven uit de buurt van Mighobwe, waar de hoofdzetel aanvankelijk ook gevestigd was. Door de onveiligheid die de regio vanaf de jaren '90 zal teisteren verhuist de administratie van Mighobwe naar Butembo. De sociale zetel blijft er echter gesitueerd.

De organisatie kent een snelle ledengroei en zal ook haar doelstellingen in de loop van de

jaren uitbreiden. De professionalisering van de landbouw en veeteelt en de gezamenlijke commercialisering van hun producten zal snel heel diverse activiteiten omvatten die gaan van technische en structurele ondersteuning van boeren tot zelfs alfabetiseringslessen en het bevorderen van de positie van de vrouw.

Vanaf 1996 wordt de coöperatieve ondersteund door Vredeseilanden. Sinds 2006 heeft de organisatie met hun steun nu twee opslagplaatsen met elk een capaciteit van 100 ton en in 2009 opent hun maïsmalderij met een productie van 20 ton per dag. Deze laatste verwezenlijking maakt deel uit van het 'Revalidatieplan' van DGOS in samenwerking met Vredeseilanden.

Vandaag

Vandaag bevat COOCENKI 25 primaire coöperatieven en bereiken ze zo 1100 gezinnen of 7700 personen. De primaire coöperatieven moeten erkend zijn door de overheid en een éénmalige bijdrage betalen om lid te worden. Jaarlijks betalen ze dan nog eens \$15 tot \$20 per jaar, een bedrag dat in samenspraak op de algemene vergadering wordt bepaald.

De groepen zijn verspreid over drie geografische gebieden in Noord-Kivu:

1. De as **Rutshuru** waar zich tien coöperatieven bevinden. In deze streek worden vooral rijst, soja, maïs, bonen en pindanoten geteeld.
2. De as **Mighobwe** waar COOCENKI zeven primaire coöperatieven heeft. In deze streek wordt vooral maniok, bonen en koffie geteeld.
3. De as **Kipese** waar acht coöperatieven lid zijn. Hier vindt men vooral aardappelen, maïs, groenten, palmolie en rijst.

Op deze Algemene Vergadering vaardigt elke coöperatie haar afgevaardigden af en vertegenwoordigen zij de stem van de leden op deze jaarlijkse bijeenkomst die 3 dagen zal duren. Hierop worden beleidskeuzes besproken, wordt de verdeling van de jaarlijkse winsten goedgekeurd en de Raad van Bestuur verkozen. Deze Raad van Bestuur bepaalt het beleid van de organisatie, de uitvoering wordt overgelaten aan de beroepskrachten. Net als bij SYDIP is er een controlecommissie die de correcte uitvoeringen van de beslissingen nagaat.

COOCENKI beschikt over twee opslagplaatsen in Butembo en één in Goma, een publiek secretariaat¹¹ in Butembo en Kirumba en drie kleine molens in Mbau, Lusukwe en Mugogo.

¹¹ Computer en printer die ter beschikking staan van de leden, tegen kleine betaling

Op dit moment is een maalterij in opbouw enkele kilometers buiten Butembo met een eigen waterkrachtcentrale. COOCENKI beschikt ook over een eigen vrachtwagen en twee winkels. Ze verkopen aan drie verschillende groepen. Er zijn de directe gebruikers van de lokale markt, die kleine hoeveelheden opkopen. Daarnaast heb je het vaste cliënteel, zoals scholen, ziekenhuizen, legerbases en industriëlen. En tenslotte zijn er de humanitaire organisaties (vb: Caritas en het WFP) en lokale NGO's. Deze laatste groep is het belangrijkste. Ondanks de behoorlijke infrastructuur en afzetmarkt is COOCENKI net als SYDIP financieel nog afhankelijk van Agriterra en Vredeseilanden.¹² Slechts 30% van hun werking kan betaald worden met de eigen inkomsten.

Zowel COOCENKI als SYDIP zijn op korte tijd heel sterk gegroeid en organisatorisch versterkt. Vredeseilanden hanteert strenge normen. Wanneer een boerenorganisatie niet genoeg vooruitgang boekt, wordt de samenwerking stopgezet. Dit motiveert de organisaties om in de goeie richting te evolueren. Maar ook de grote motivatie van het bestuur, de medewerkers en de leden zelf, was heel opvallend.

2.4.1.3. S&C en Butembo

Beide boerenorganisaties opereren voornamelijk in Noord-Kivu, een provincie die zwaar heeft geleden onder het conflict in het Oosten van Congo. Butembo is gelegen in het gebied Beni-Lubero, centraal in Noord-Kivu.

In Noord-Kivu is de grootste etnische groep de Nande. Deze bevolkingsgroep staat in heel de DRC bekend om zijn commercieel en organisatorisch talent. De Nandegemeenschap beschikt over een heel netwerk dat verbonden is via zowel economische, wetenschappelijke, politieke als religieuze lijnen. Er worden zelfs muzikanten betaald door de Nandehandelaars om via hun muziek de Nandecultuur te promoten. Het is dan ook niet verwonderlijk dat SYDIP en COOCENKI zich in Butembo bevinden, waar de Nande sterk staan. Wanneer je een tijdje in Butembo verblijft, voel je wat er bedoeld wordt met die bijzonder Nandecultuur. Hoewel de eerste indruk van Butembo er één is van een uitgestrekt dorp, merk je al snel dat alles heel strak in elkaar zit. Iedereen heeft zijn plaats en iedereen kent de plaats van de ander. Een ander kenmerk is dat alles en iedereen lid is van een associatie: een soort vereniging. De samenstelling van zo'n associatie gaat van eigenaars van een fiets tot tweelingen of zelfs naamgenoten. Ieder beroep heeft een associatie en vrouwen verenigen zich en werken samen aan een betere bescherming van hun rechten. De Nande hebben als motto 'samen sterk' en wachten niet tot de staat hun problemen oplost, maar zoeken zelf. Deze mentaliteit verklaart veel van de grote motivatie die je voelt bij SYDIP en COOCENKI.

¹² Vredeseilanden = 37% van de inkomsten (\$70 000) en Agriterra 33% (\$62 000).

De voedselonveiligheid en de problemen in de landbouw haalden we reeds aan in 3.1.1.. Sinds 2004 echter is Butembo relatief buiten het conflict kunnen blijven. In de stad spreekt men van afspraken die de Nandehandelaars met de rebellen zouden hebben gemaakt in ruil voor het sparen van de stad en haar handel. Zulke afspraken tussen lokale bevolking en de rebellen gebeurt soms ook in de kleinere dorpen. De dorpingen verzamelen voedsel en zetten het aan de rand van het dorp. De rebellen halen het op en laten het dorp verder met rust. Ze betalen als het ware een belasting. In Butembo gaat het gewone leven zijn gang, al is de stad door de onveiligheid heel snel gegroeid en is er dus zeker niet genoeg werk voor iedereen. Mensen verlaten het platteland en zoeken veiligheid en een inkomen in de stad. Nochtans kan men zeggen dat de landbouw in omgeving van Butembo in de laatste vijf jaar weer op gang is gekomen. De vrouwen blijven naar het land gaan, ondanks het gevaar lastig gevallen te worden. Ze moeten wel om te overleven. Ze produceren dus wel degelijk en veel van hen brengen hun gewassen naar de markt in Butembo. Het is voor veel van deze boeren dat Vredeseilanden en zijn boerenorganisaties instaan. Om hun inkomen te garanderen moet een markt kunnen worden gegarandeerd. De markt is ongestructureerd en vaak nog moeilijk te voorspellen. Voor een samenwerking met het WFP is er volgens hen in Butembo genoeg potentieel. Butembo's markt is een landbouwmarkt, want de regio bestaat voor 80% uit landbouw. In Noord-Kivu heeft men twee oogsten per jaar en is maniok beschikbaar het hele jaar rond. Maïs en bonen, de twee gewassen waar WFP nood aan heeft, kennen ook twee oogsten per jaar. (Zie bijlage 4) (Ahadi, 2007)

2.4.2. Het profiel van de betrokken boeren

Van de naar schatting 700 boeren die aan de twee leveringen aan het WFP deelnamen werden er 90 door mij in groep bevestigd en 40 boeren individueel. Dit gebeurde tussen dinsdag 25 maart en donderdag 3 april 2008. **Individueel** werd gevraagd naar:

- De eigendommen
- De geteelde gewassen en de hoeveelheid.
- De gezinssamenstelling
- De invloed van de gezinssamenstelling op het gebruik van de oogst en het besteden van hun geld.
- De taakverdeling binnen de gezinnen
- De ondersteuning die ze van hun boerenorganisatie kregen
- De markt waar ze hun gewassen verkopen.
- De domeinen van besparing in slechte tijden.
- Hun samenwerking met het WFP

De **Groepsbevraging** polste naar:

- Opbrengsten: heb je het gevoel dat de landbouwer het beter of slechter heeft dan vijf jaar geleden? Wordt de volgende oogst beter of slechter dan de vorige?
- De voordelen van het lidmaatschap bij een boerensyndicaat: voelen jullie voordelen van je lidmaatschap?
- Hun mening over de samenwerking met het WFP.

Bij deze laatste groep zaten ook leden die niet meegeleverd hebben aan het WFP. Naar hun redenen om niet mee te werken werd vanzelfsprekend ook gevraagd. Voor SYDIP werden de dorpen Musienene, Ngeleza, Kyondo, Bulambo, Musingiri, Kiragho en Malende bezocht. Voor COOCENKI werden Batswighe, Kaseghe, Mighobwe en Kayna aangedaan. De kaart en meer gegevens over de bevroegde groep vind je in bijlage 1, 2 en 11.

Het was niet mijn bedoeling om met concrete cijfers naar buiten te kunnen komen. Het is mijn bedoeling een beschrijving te geven van de boeren die hun gewassen aan het WFP hebben verkocht.

BOX 5: Identiteit van de gemiddelde bevroegde boer.

- Gender: vrouw
- Analfabeet: ja
- Gesproken talenkennis: Kinande en een beetje Swahili
- Gezinsleden: 7
- Kostprijs grond: 1 geit per jaar
- Oppervlakte grond: 1 hectare
- Andere inkomsten: kleine veeteelt en kleine productie van bananenbier

a. Gender

Volgens Miriam Makeba, Goodwill Ambassador van de FAO, staan vrouwen in 80% van de gevallen in voor het overleven van hun gezin. (FAO Newsroom, 2008) Als je op de markten van Butembo, maar ook die van de kleine dorpen komt, dan zie je enkel vrouwen groenten en fruit van de hand doen. Er werden door mij ook meer vrouwen dan mannen bevroegd, weliswaar met een klein verschil (48 van de 90). Dit kleine verschil valt te verklaren omdat de vrouwen op het moment van de bevroeging zich vaak op het veld bevonden. Wat nogmaals hun sterke aandeel bevestigt. De mannen die bevroegd werden, bevestigen dat ze samen met hun vrouw aan landbouw doen. De vrouwen die geen hulp krijgen van de man op het land zijn in sommige gevallen weduwen, maar hoeven vaak ook geen hulp te verwachten van hun man. Alcoholisme is een groot probleem onder de mannelijke bevolking. Je merkt het in de

straten en je hoort het in de vele getuigenissen. Verscheidene vrouwen vertelden me hoe ze hun geld moeten verstoppert voor hun man uit vrees dat hij alle inkomsten zou opdrieken. Dit is uiteraard niet de enige reden van het grote aandeel van de vrouwen in deze sector. Als je kijkt naar de ledenlijst van SYDIP dan zie je dat de federatie 'vivres' (maïs, maniok, bonen, ...) traditioneel een vrouwenfederatie is. De federatie koffie bestaat dan vooral uit mannen. Maar de federatie 'vivres' brengt wel degelijk de onontbeerlijke voeding op de markten. De meeste vrouwen waren zeer mondig. Veel van hen hadden ook de cursus leiderschap gevolgd bij LOFEPACO, een organisatie die strijdt voor meer aandacht voor de rol en de rechten van de vrouw.

Box 6: LOFEPACO en CECAFEP

Lofepaco is een organisatie die de belangen van de vrouw in Oost-Congo wil verdedigen. De organisatie is een platform waar andere organisaties lid van kunnen zijn. Binnen deze ledenorganisaties zorgen zij dan dat de vrouwen daar ook aan het woord komen. Ze geven cursussen in leiderschap en leiden parajuristen op. Ze leren de vrouwen zo hun mening uiten en voor hun rechten opkomen. Ik bezocht het hoofdbureau van de organisatie in Butembo. De voorzitter leidde me rond en toonde me hun leslokaaltje, hun lab (waar ze ananassirop maken), hun winkel en restaurant. Ze getuigt hoe nog steeds vrouwen komen aankloppen die geen land kunnen huren omdat ze weduwe zijn. Of je hoort verhalen van vrouwen die door de schoonfamilie verjaagd worden nadat hun echtgenoot overleed. Er is nog veel werk voor LOFEPACO, maar toch zijn ze overtuigd dat ze al heel wat moois konden verwezenlijken. Heel veel vrouwen volgden al hun cursussen waardoor ze zichzelf nu beter kunnen verdedigen. Vorig jaar werd ook CECAFEP opgericht, een minikredietbank voor vrouwen. Enkel vrouwen kunnen hier lid van worden. Ze kunnen het geld hier zelf deponeren, of hun man kan het doen. Vanaf zes maanden kunnen ze minikredieten lenen, maar dit geld kan enkel door de vrouw worden afgehaald. Zo vermijden ze dat de man zonder weet van de vrouw het geld afhaalt en aan alcohol kan spenderen. Deze minikredietbank is nu onafhankelijk van LOFEPACO. Het bijzondere is dat ze ook een mobiele dienst hebben die van dorp tot dorp gaat. (Lofepaco, mond.A)

B. Productie

De landbouwers werken op kleine schaal. Ze spreken over de grootte van hun lappen grond in percelen (die naar schatting een halve tot 1 hectare groot zijn) en van hun oogst in maten per zak (het gewicht per zak verschilt per gewas). Een zak maïs weegt ongeveer 20 kg. Ze houden ongeveer 30% voor eigen consumptie en 60% brengen ze op de markt. De overige 10% houden ze als zaad. Deze verhouding verschuift in het voordeel van de consumptie naar mate

het gezin uit meer leden bestaat. Boeren die lid zijn van een boerenorganisatie hebben geleerd een deel te houden voor de zaden van het volgende seizoen. Zelf klagen ze over boeren die geen lid zijn en die hun zaad of zaaigoed niet sparen, maar alles verkopen en achteraf dan bij hen komen bedelen. Wanneer ze minder oogsten dan ze verwachtten door plantenziektes, droogte of een uitgeputte bodem, behouden ze in de mate van het mogelijke de hoeveelheid die ze voor de zaden en de consumptie voorzien hadden. Dit lukt niet altijd, want er zijn vaste kosten zoals schoolgeld en medische kosten waarop ze niet kunnen besparen. Dit brengt ons bij de uitgaven.

c. Uitgaven

Hoe meer kinderen, in hoe meer schoolgeld er voorzien moet worden. De kinderen werken echter vaak mee op het land of helpen de gewassen naar de markt te brengen, dus leveren ze extra handenarbeid op. Op schoolgeld kan niet worden bespaard. Medische kosten zijn ook uitgaven waarop de families zo weinig mogelijk proberen te besparen. Materiële zaken, bijvoorbeeld kleren, of investeringen in werktuigen worden op het minimum gehouden en zijn de zaken waarop het eerst zal worden bespaard. Het schoolgeld en de medische kosten moeten vaak na de oogst betaald worden waardoor de boeren snel willen verkopen. Wanneer het deel van hun oogst dat voor consumptie werd gehouden opgebruikt is, moeten ze hun eten uiteraard zelf gaan kopen. Rond die tijd zijn veel gezinnen door hun voorraad heen en is het aanbod laag en zijn de prijzen dus hoog. (Zie David Calef) De boeren hebben, mede dankzij de informatie van de boerenorganisaties, het belang van sparen ingezien en zullen proberen altijd wat opzij te zetten. Wanneer de oogst slecht is en de opbrengsten laag dan moeten ze eerst denken aan de gezondheid van hun kinderen. In slechte tijden zetten ze het langetermijnrenten aan de kant om de hongerdood te vermijden. Dan is wat morgen komt een zorg voor morgen.

d. Hun problemen

Als ik de boeren vraag of ze het gevoel hebben dat ze er beter of slechter aan toe zijn dan vijf jaar geleden dan zegt bijna iedereen dat de oogst en de stabiliteit verbeteren. Vraag je hetzelfde, maar dan sinds hun lidmaatschap bij SYDIP of COOCENKI, dan is iedereen het er unaniem over eens dat het hen beter aangaat sinds hun lidmaatschap. Maar als je hen vraagt hoe ze de toekomst over vijf jaar zien, zijn ze weinig positief. Vorig jaar was de oogst op vele plaatsen slecht door de droogte. Dit jaar zien de boeren de oogst mislukken door bodemuitputting. Meststoffen zijn te duur geworden door de stijging van de voedselprijzen.

Hun grote afhankelijkheid van de landbouw en de vele diverse problemen waar ze telkens opnieuw tegenover komen te staan, maakt hen ongerust over de toekomst. Josheen Sheeran spreekt in april van dit jaar over haar indrukken na de ontmoetingen met de Afrikaanse boer: *'Dit is een nieuwe observatie gebaseerd op mijn recente reizen door Afrika. Men zou denken dat de boeren als reactie op de gestegen voedselprijzen meer gaan planten. Maar er zijn aanwijzingen dat het omgekeerde aan het gebeuren is in de ontwikkelingslanden. Ik wist dat de meeste arme boeren geen voordeel halen uit de hoge prijzen, omdat de helft van de hongerlijders in Afrika boeren zijn die zelf amper genoeg voor hun eigen familie kunnen produceren. Velen zijn zo vervreemd van de markt dat ze er niet kunnen van profiteren. Wat ik niet wist en mij heb gerealiseerd tijdens mijn bezoek is dat vele boeren zelfs minder planten en niet meer investeren omdat ze zich de input niet kunnen veroorloven.'* (Sheeran,2008)

Eigen observaties bevestigen deze uitspraak. Tijdens mijn bezoeken aan de dorpen klampten de boeren me telkens aan met hun problemen. Telkens kwam dezelfde klacht terug, nl. het tekort aan meststoffen en zaad. Door de stijgende voedselprijzen is de input in de landbouw ook duurder geworden en produceren de boeren minder. Hun eerste prioriteit, het gezin voeden, wordt steeds moeilijker, want wanneer hun eigen reserves van de oogst geconsumeerd zijn, lijden ze zelf ook onder de gestegen marktprijzen.

De belangrijkste reden waarom sommige boeren beslisten niet te leveren aan SYDIP en COOCENKI voor de WFP-levering was dat de betaling achteraf zou gebeuren en dat niet alle boeren daar konden op wachten. Boeren die wel leverden bevestigden dat late betaling (een maand) een probleem is, al was de prijs die SYDIP en COOCENKI boden zeker een goeie prijs.

2.4.3. De leveringen aan WFP

SYDIP en COOCENKI halen elk afzonderlijk hun contract met het WFP binnen, maar in werkelijkheid worden de bestellingen samen afgewerkt. Zonder de samenwerking tussen de twee organisaties was de uitvoering heel moeilijk geweest. En zelfs met de samenwerking, de ondersteuning van Vredeseilanden en de hulp van andere organisaties van het bloc agricole waren er nog genoeg uitdagingen voor S&C.

2.4.3.1. De hindernissen

(LOFEPACO, mond.A, VAHAMWITI, mond., VECORDC, mond.A, VECORDC, mond.B., COOCENKI, mond.A., COOCENKI, mond.B)

Eerste mislukking: gebrek aan ervaring

Na hun deelname aan de LP-week in Rome ontvangen SYDIP en COOCENKI hun eerste openbare aanbestedingen van het WFP. Helaas zal hun gebrek aan ervaring aan samenwerking met het WFP tot een pijnlijk voorval leiden. Wanneer in mei vanuit het bureau in Kinshasa een vraag naar maïs wordt gelanceerd, wordt op het niveau van het ‘bloc agricole’ van Vredeseilanden onmiddellijk gestart met inzamelen van de maïs. Volgens sommigen werd foutief gecommuniceerd dat het bod reeds gewonnen was; volgens anderen waren dit voorzorgsmaatregelen om in geval van positief antwoord van het WFP zeker in staat te kunnen zijn om te leveren.

Voor SYDIP, dat op dat moment nog geen ervaring heeft in de commercialisering van maïs, is de inzameling van dit product voor vele CA's een eerste ervaring. Zo wordt bijvoorbeeld in het dorp Musienene voor het eerst een opslagplaats van SYDIP in gebruik genomen voor de bewaring van drie ton maïs. Ook LOFEPACO, het platform voor de belangenverdediging van vrouwen in de landbouw, zet zijn leden aan tot inzamelingen van maïs en zal uiteindelijk zo'n 20 ton samen krijgen die ze stockeert in het depot van COOCENKI.

Het doet dus al snel de ronde dat het WFP aankoopt bij de boerenorganisaties en de inzameling is niet meer te stoppen. Wanneer het bod niet gewonnen wordt door SYDIP en COOCENKI is de verzamelde stock te groot om op de eigen markt kwijt te geraken. Een deel wordt verkocht, maar een groot deel ligt te rotten in de opslagplaatsen. Niemand wil de verantwoordelijkheid voor deze fout op zich nemen en veel boeren blijven tot op vandaag in de kou staan.

BOX 6: getuigenis LOFEPACO-lid

Tijdens mijn gesprek met de voorzitter van LOFEPACO eind maart valt een vrouw midden het gesprek het bureau binnen. Ze richt zich tot Thérèse, de voorzitter. Ze spreekt Kinande dus begrijp ik haar niet, maar uit haar toon leid ik af dat ze kwaad is. Achteraf wordt het gesprek vertaald. De vrouw vraagt wanneer ze eindelijk het geld van haar maïs terugkrijgt. Ze werd 10 maanden na het voorval nog steeds niet betaald en het bracht haar in de problemen. Thérèse antwoordt dat het niet de schuld is van LOFEPACO, en dat zij niets kunnen doen.

Dit voorval heeft niet enkel financiële consequenties, maar heeft ook tot een vertrouwensbreuk geleid. Uit een gesprek met de leden van SYDIP uit Musienene valt duidelijk te concluderen dat ze zich bedrogen voelden door het syndicaat. Hun eerste poging tot gezamenlijke verkoop op het niveau van de vakbond liet een wrange nasmaak achter. De boeren weigerden een tijdlang de samenwerking met SYDIP en eisten een schadevergoeding. De vergoeding kwam er niet en de leden zullen niet deelnemen aan de volgende leveringen. Hetzelfde geldt voor de vrouwen van LOFEPACO.

Vandaag, een jaar na dit voorval, lijken de wonden min of meer geheeld en beweren al de benadeelde partijen dat ze bij een nieuwe levering vandaag toch weer bereid zijn deel te nemen. Nu ze gezien hebben dat de twee daaropvolgende leveringen wel goed zijn verlopen, begrijpen ze dat wat in mei gebeurde een ongelukkig gevolg was van communicatiefouten en het gebrek aan ervaring.

Al is het vertrouwen vandaag hersteld, toch mag zo'n fout niet geminimaliseerd worden. De landbouwers, waaronder vooral vrouwen, die hier het slachtoffer van waren, vormen al een uiterst kwetsbare groep die zich geen financiële risico's kan permitteren.

Indien men kleine boeren wil betrekken in het de LP moet men zich dus van bij de opstart bewust zijn van de onervarenheid van de kleine boeren. Beginnersfouten kunnen vermeden worden door een goede begeleiding van bij het begin of een duidelijke communicatie met de ondersteunende NGO's.

Het maïsmeel en de technische uitdaging

SYDIP noch COOCENKI hadden veel ervaring met het produceren van maïsmeel. De technische kennis was aanwezig, maar in de praktijk werden ze met heel wat moeilijkheden geconfronteerd. Dat de levering toch op tijd rond kwam, was te danken aan een grote motivatie, goede samenwerking en inventiviteit.

a. Het drogen

Het eerste obstakel bij de levering van maïsmeel was het sensibiliseren van de boeren om de maïs anders te behandelen dan bij normale verkoop van kleine hoeveelheden op de lokale markt. Om maïsmeel van de gevraagde kwaliteit te produceren moet de maïs goed gedroogd

worden om langer bewaard te kunnen worden.¹³ Maïs is voor de landbouwers normaal gezien slechts een marginaal product dat in grove vorm enkel in kleine hoeveelheden op de lokale markt verkocht wordt. De kwaliteitseisen en de verzorgde droging zijn nieuw voor hen en het vraagt dan ook een niet te onderschatten inspanning van de organisaties om de boeren hierover in zo'n korte tijdsspanne correct te informeren. Dit tekort aan juiste informatie zorgde ervoor dat SYDIP en COOCENKI vaak maïs ontvingen met een te hoge vochtigheidsgraad, die te snel ging rotten. De organisaties probeerden dit probleem op te vangen door zelf nog te gaan drogen, waardoor uiteraard kostbare tijd verloren ging.

b. Milling Capacity (maalvermogen)

De tweede uitdaging waar de boerenorganisaties mee werden geconfronteerd is het ontbreken van voldoende milling capacity. Dit tekort werd reeds vastgesteld door Laila Ahadi tijdens haar marktonderzoek in opdracht van het WFP. SYDIP en COOCENKI moesten dit helaas aan den lijve ondervinden tijdens het klaarstomen van de levering.

In de omgeving van Butembo werd op zoek gegaan naar maalderijen die voldoende snel het maïsmeel, van voldoende kwaliteit konden malen, tegen een behoorlijke prijs. Maar deze zoektocht bleek niet eenvoudig. Zelf heb ik tijdens een bezoek aan een lokale maalderij ondervonden hoe moeilijk het is om te onderhandelen met een weinig flexibele en weinig commercieel ingestelde maalder (of molenaar) die kon overleven door het ontbreken van enige concurrentie. Andere maalderijen hadden dan een te kleine capaciteit of voldeden niet aan de kwaliteitsvoorwaarden. Uiteindelijk werd gekozen samen te werken met een lokale maalder die in het centrum van Butembo gevestigd is. Door het ontbreken van milling capacity in de regio lag de prijs van deze uitbesteding echter te hoog. Daarenboven moest deze samenwerking midden de productie worden afgebroken. Het malen verliep te traag en de slechte ligging van de maalderij hinderde het vlot aan- en afvoeren. Dit alles zorgde er voor dat men niet meer op schema zat voor wat betreft de tijd en de kostprijs. Er werd dringend gezocht naar alternatieven. Uiteindelijk werd besloten zelf te beginnen malen. COOCENKI was al in het bezit van één molen, die eind 2008 in hun eigen maalderij, gefinancierd door DGOS, zou worden opgesteld. Deze molen werd opgezet in de open lucht en overspannen met zeilen. Men begon dus zelf de maïs te malen en dankzij een flexibele opstelling van het WFP kregen ze de bestelling alsnog rond.

c. Prijschatting

¹³ Zie bijlage voor de gevraagde kwaliteitseisen van het WFP

Een derde probleem bij de levering van de maïsmeel was het schatten van de prijs. In de offerte aan het WFP bood men 450 \$/ton. De offerte haalde het, maar de prijs was slechts een ruwe schatting en bleek niet overeen te komen met de uiteindelijk gemaakte kosten. Er werd dus met verlies geleverd. Dit is een risico dat men loopt wanneer er zonder stock wordt geboden. De prijs wordt geschat op basis van de marktprijs op het moment van het opmaken van de offerte. Wanneer men enkele weken later het nieuws krijgt de offerte gewonnen te hebben en men kan beginnen op te kopen, kunnen de lokale prijzen al anders liggen. Bij het WFP weet men dat bepaalde groepen niet altijd met stock kunnen bieden en men zo het risico loopt op verlies. Vandaar dat men vandaag verkiest kleinere hoeveelheden bij boerenorganisaties aan te kopen.

In dit voorbeeld van SYDIP en COOCENKI was het niet enkel door te bieden zonder stock dat men verlies leed, maar ook door de kosten te onderschatten. Het was vooral COOCENKI dat het verlies heeft gevoeld.

Ondertussen werd in mei een nieuwe aanbesteding maïsmeel gewonnen door S&C. Hun prijs hadden ze opnieuw te laag geschat en het verlies was dit maal problematisch. Zaken als deze gebeuren wanneer men over te weinig marktinformatie beschikt.

De bonen en de obstakels

Voor de levering van de bonen hadden S&C moeilijkheden op twee vlakken. Het eerste was een probleem waar boerenorganisaties vaak mee geconfronteerd worden, namelijk kredietproblemen. Het tweede was te wijten aan uitzonderlijke omstandigheden, nl. vogelgriep.

a. Kredietproblemen

De toegang tot krediet is een obstakel dat vele boerenorganisaties weerhoudt mee te kunnen bieden bij organisaties als het WFP. Lokale banken hebben weinig vertrouwen in kleine boerenorganisaties als SYDIP en COOCENKI. Al hebben ze reeds jaren ervaring en worden ze ondersteund door meerdere buitenlandse NGO's, toch zijn banken niet bereid leningen toe te kennen aan organisaties die geen winstoogmerk hebben. Om mee te kunnen dingen naar de bestelling van het WFP moet een prestatiewaarborg betaald worden van 5% van de waarde van de levering. Deze waarborg moet worden betaald door iedere leverancier die meedingt naar de bestelling. Voor het bod op de bonen werd 850 \$/ton geboden door COOCENKI en SYDIP voor een bestelling van respectievelijk 130 en 205 ton. Dat wil dus zeggen dat COOCENKI op zoek moest naar een bedrag van 5 525 US \$ en SYDIP naar 8 712 US \$. Bij het bieden op de bestelling maïsmeel was het geld voor deze waarborg nog haalbaar gezien de

waarde van maïsmeel veel lager ligt dan die van de bonen. Bij deze laatste aanbesteding was krediet vinden dus een serieus probleem. De banken leken niet bereid geld te lenen en door slechte ervaringen in het verleden met een lening aan een andere boerenorganisatie was ook het hoofdkantoor van Vredeseilanden niet langer bereid nog te lenen aan door hen ondersteunde boerenorganisaties. De oplossing werd uiteindelijk gevonden, al duurde het een tijdje en werd even gevreesd dat men niet kon meedingen. SYDIP vindt uiteindelijk een oplossing door te lenen bij twee lokale handelaars. Deze lening moet echter met een interest van 12% worden terug betaald, wat toch een extra kost van meer dan 1000 US \$ betekent. De aftredend country director van Vredeseilanden DRC en zijn opvolger liepen tenslotte alle banken af op zoek naar een lening voor COOCENKI. Op hun eigen naam kregen zij uiteindelijk toch de lening. Deze manier van werken is heel onorthodox, maar het was de enige oplossing.

b. De zakken en de vogelgriep

De tweede oorzaak van de vertraging op de levering van de bonen is het gevolg van een onvoorziene omstandigheden en heeft in se niets te maken met het feit dat de leveranciers boerenorganisaties zijn. De zakken waar de bonen in verpakt moeten worden zijn in Oost-Congo niet te verkrijgen. De zakken moeten worden bedrukt met een verplichte opdruk en de dichtste drukker bevindt zich in Oeganda. Dit was een extra kost, maar daarenboven kan een grens extra problemen opleveren. Tussen de bestelling en de levering van de zakken werd de grens tussen Oeganda en Congo gesloten door het uitbreken van de vogelgriep. De zakken zaten dus geblokkeerd op de grens. Dit zorgde voor een vertraging op de uiteindelijke levering, maar voor deze onvoorziene omstandigheid werd begrip opgebracht bij het WFP en net als bij de vertraging op de levering van maïs werd er geen boete opgelegd. Maar alweer zorgt een tekort aan infrastructuur in de regio ervoor dat indien men een professionele aanpak verwacht er met zulke risico's rekening moet worden gehouden.

Op deze twee moeilijkheden na verliep de levering van de bonen in ieder geval vlotter dan die van het maïsmeel. De winst op de verkoop van de bonen ging in tegenstelling tot die van het maïsmeel niet verloren.

Andere uitdagingen

Naast de problemen die specifiek waren per levering, hebben de boerenorganisaties echter ook algemene beperkingen die de professionalisering en de competitiviteit ten opzichte van de grote handelaars moeilijk maken.

a. Problemen bij het inzamelen

Al zijn de hoeveelheden van 150 en 335 ton klein in vergelijking met vroegere aankopen van het WFP of deze bij grote handelaars vandaag, toch blijft dit voor een kleine boerenorganisatie een grote uitdaging. De leden van de organisatie wonen verspreid over heel Noord-Kivu. De meesten zijn niet in staat zelf voor het transport in te staan. De inzameling gebeurt dan ook per dorp, waarna de producten door de organisatie in de dorpen worden opgehaald. De wegen zijn heel slecht en niet altijd even veilig. Dit risico en deze inspanning kosten geld en tijd. Daarenboven bleek het ook niet evident de gevraagde hoeveelheden samen te krijgen. Uiteraard had niet iedereen geogst op het moment van de collecte. Maar zelfs diegenen die wel maïs en/of bonen op het gevraagde moment geogst hadden, waren niet altijd bereid te verkopen aan S&C om diverse redenen die verder worden opgenoemd. Sommigen hadden dus een reden om zich te weerhouden, maar anderen werden nooit gecontacteerd, want niet alle leden bleken te zijn geïnformeerd over deze inzameling. In bepaalde gevallen was de onveiligheid in bepaalde gebieden de reden om sommige dorpen er nog niet bij te betrekken. COOCENKI en SYDIP interpreteerden deze onveiligheid echter verschillend. COOCENKI zamelde vooral in rond Mighobwe, waar hun sociale zetel gevestigd is, terwijl SYDIP die regio omwille van veiligheidsredenen liever nog niet aansprak. Een andere oorzaak van het niet consequent betrekken van alle leden is de moeilijke communicatie. Bij SYDIP werd bijvoorbeeld tijdens een vergadering met de afgevaardigden van de 'centres agricoles' meegedeeld dat aan het WFP zou worden geleverd en dat op niveau van de 'centres agricoles' mocht worden ingezameld. De afgevaardigden die daar echter afwezig waren, wisten van niets en de leden van dit centrum namen dan ook niet deel.

De leden waren, zoals reeds gezegd, ook niet altijd bereid aan deze levering aan het WFP mee te werken. Soms kwam dat door een gebrek aan vertrouwen in het WFP of de boerenorganisaties; of vaak omdat er niet onmiddellijk werd betaald. Deze twee oorzaken zijn ook enigszins aan elkaar verbonden.

Vertrouwen

Wanneer men in Afrikaanse landen zaken wil doen, leningen wil verkrijgen of associaties uit de grond stampen, staat of valt dit alles vaak met één iets: vertrouwen. Zwakke aanwezigheid van de staat en het falen van het juridisch systeem hebben ervoor gezorgd dat Congolezen heel voorzichtig met dit vertrouwen omgaan. Tijdens het uitvoeren van de bestelling van het WFP ondervonden SYDIP en COOCENKI dit niet enkel wanneer ze op zoek gingen naar leningen, maar ook vanuit het kamp van de leden. Wanneer de boerenorganisaties plots onder hun leden beginnen in te zamelen, hebben boeren vaak niet genoeg vertrouwen in de aankoop van het WFP. De oorzaken liggen in negatieve ervaringen uit het verleden.

Het maïstrauma: na de communicatiefout rond de inzameling van de maïs voor de zogenaamde bestelling van het WFP, was het vertrouwen zwaar geschonden. Groepen die voor de eerste keer van het WFP en hun aankopen hoorden, bleven na dit pijnlijke voorval met lege handen achter. Het is dan ook begrijpelijk dat het WFP niet als muziek in de oren klinkt bij deze leden.

Oplichters uit het verleden: hoewel COOCENKI en SYDIP al een reputatie hebben opgebouwd in de streek, staan veel landbouwers vaak nog wantrouwig tegenover boerenorganisaties wanneer ze plots grote bestellingen doen. In het verleden zouden groepen zich hebben voorgedaan als syndicaten of associaties en veel boeren hebben opgelicht. Deze groepen namen de tijd om het vertrouwen van de boeren te winnen, deden dan een grote bestelling, met de belofte van betaling na verkoop, maar verdwenen dan met de noorderzon. Niemand zag ooit het geld, noch de kopers terug. Wanneer dus plots een grote bestelling gedaan wordt met betaling achteraf, komen bij sommigen deze nare herinneringen opnieuw naar boven.

Deze ervaringen doen onder de leden volgende vraag rijzen: wat als het WFP de boel afblaast? Wie vergoedt dan de kosten?

Hoewel Vredeseilanden en de boerenorganisaties weten dat er dit keer wel degelijk een contract is met het WFP en dat het de overeenkomst niet zomaar zal afblazen, is het niet zo evident dit goed te communiceren met hun leden. Dit is een probleem dat zichzelf oplost na enkele positieve ervaringen.

Late betaling

De leden die participeerden aan de inzameling voor het WFP werden, op enkele uitzonderingen¹⁴ na, ongeveer één maand na de levering betaald. De organisaties zamelen in, doen de verwerking, verpakking en het transport. Pas als alles afgeleverd is en het WFP de boerenorganisaties betaalt, zien de boeren hun geld. Vandaag houdt het WFP al rekening met het belang van een snelle betaling. Vroeger moesten de leveranciers nog vaak zes maanden wachten vooraleer ze hun geld zagen; vandaag wordt men vaak al na drie weken betaald.

Hoewel de betaling dus al sneller gaat, blijft dit nog voor vele landbouwers een reden om niet te verkopen aan SYDIP of COOCENKI. Vooral de leden van SYDIP, die eerder aangesloten waren bij de organisatie om syndicale dan commerciële redenen, waren vaak niet bereid een maand te wachten op het geld. De boeren stapelen hun schulden dikwijls op tot na de oogst,

¹⁴ Bij COOCENKI waren er enkele primaire coöperatieven met een kleine financiële reserve die in staat waren hun leden onmiddellijk bij levering uit te betalen.

en willen dus snel cash zien. Daarom stappen ze na de oogst meestal liever naar de handelaars dan naar de boerenorganisaties.

Voor de levering van de bonen kreeg COOCENKI onder zijn leden niet de gezochte hoeveelheid samen. Daarom werd 90 ton van de 130 ton opgekocht bij lokale kleine handelaars in en rond Mighobwe en Kirumba. Ze werden onmiddellijk betaald, in tegenstelling tot de leden, met als gevolg dat hiervoor extra geld geleend moest worden. De kleine handelaars zijn lokale eigenaars van kleine depots met een kleine opslagcapaciteit. Ze verkopen gemiddeld 1 tot 3 ton per maand.¹⁵ Op zich is het betrekken van deze kleine handelaars niet slecht, gezien deze handelaars te klein zijn om te kunnen meedingen naar contracten bij het WFP. Ze maken ook deel uit van de productieketen en dus van de lokale economie. Maar ze kopen tegen een lagere prijs aan bij de boeren dan de boerenorganisaties. De vraag waarom de boeren dan verkiezen bij hen te verkopen en niet bij de boerenorganisaties is eenvoudig te beantwoorden: de handelaars betalen onmiddellijk, de boerenorganisaties laten de boeren een maand wachten.

Aan de ene kant worden op deze manier twee opties voor de boeren opengelaten. Of ze kiezen voor de iets hogere prijs met late betaling, of voor de onmiddellijke betaling tegen een wat lagere prijs. Daarenboven genieten de kleine handelaar, die ook belangrijk is voor de dorpseconomie, en boeren die niet aangesloten zijn bij de boerenorganisaties, mee van de aankopen van het WFP. Maar aan de andere kant kan men zich afvragen waarom COOCENKI wel leent om de handelaar onmiddellijk uit te betalen en niet om de boeren een voorschot te geven? Wanneer het WFP beslist bij een boerenorganisatie aan te kopen, gaat het ervan uit dat het de leden zijn die genieten van de voordelen. Lidmaatschap van een boerenorganisatie is namelijk gunstig voor de landbouwontwikkeling zoals in het eerste deel al werd aangetoond. Wanneer niet-leden meegenieten van het contract tussen WFP en de boerenorganisatie motiveert dit het lidmaatschap niet.

b. Transport

Wanneer men een voorstel doet aan het WFP kan men dit onder twee vormen doen, afhankelijk van wie instaat voor het transport. Ofwel biedt men aan zelf in transport te voorzien, ofwel staat het WFP hiervoor in.

Voor de verkoop van het maïsmeel aan het WFP werd ingeschreven voor een levering zonder transport. Het was dus het WFP dat dit op zich nam. Voor de tweede levering echter (de bonen) was dit niet mogelijk. SYDIP en COOCENKI moesten dus zelf de bonen in Goma

¹⁵ Bevindingen uit bezoeken aan 3 betrokken kleine handelaars op 31 maart 2008 rond Mighobwe.

zien te krijgen. Dit is niet alleen een extra kost, maar ook een extra risico. De wegen tot in Goma zijn nog steeds voor een deel onveilig. De kwaliteit van de wegen is verschrikkelijk en onderweg loopt men ook nog steeds het risico te worden aangevallen. Iedereen die in Oost-Congo is geweest, weet ook dat de bevolking op vele plaatsen eigen controleposten organiseert waar illegale tol wordt aangerekend.

c. Opslagruimte

COOCENKI beschikt over een behoorlijke opslagcapaciteit van 200 ton. SYDIP kan slechts 10 ton in Butembo opslaan, dus werd alles bij COOCENKI gestockeerd. Dit is ten eerste niet altijd overzichtelijk en ten tweede niet voldoende, aangezien de bestelling bonen 335 ton omvatte. Er werd opnieuw aangeklopt bij particulieren en het probleem werd weer opgelost.

Conclusie

De eerste ervaringen van SYDIP en COOCENKI met de leveringen aan het WFP klinken moeilijk en chaotisch. Het maïscident had nooit mogen gebeuren. Zaken als deze moeten vermeden worden door een betere begeleiding en betere informatie. Aan de andere kant heeft dit voorbeeld aangetoond dat er zeker en vast een aanbod is in de regio, maar dat de vraag niet altijd groot genoeg is. Er is dus plaats voor het WFP. Wanneer zich een probleem voordeed, werd een oplossing gezocht. Het inschrijven op de bestelling maïsmeel kan men bijna als blufwerk zien. Ze vielen veel, maar telkens weer krabbelden ze recht. Het bewijst de grote motivatie van de boerenorganisaties. De kern van het probleem is de infrastructuur. Het is mede dankzij de flexibiliteit van het WFP dat ze hier niet voor afgestraft werden.

2.4.3.2. De opbrengsten

(VECORDC, mond.A, VECORDC, mond.B, alg.verg.2008, COOCENKI mond.A, COOCENKI mond.B.)

De kleine boerenorganisaties uit Butembo mogen dan wel voor grote uitdagingen hebben gestaan, de bestelling werd geleverd. Dat is zeker niet evident voor een organisatie voor kleine boeren. De diverse spelers in het proces die geholpen hebben om de missie tot een goed einde te brengen zijn dan ook heel trots op dit behaalde resultaat en de positieve impact ervan. De samenwerking met het WFP heeft vast en zeker positieve gevolgen gehad voor de organisatie en haar leden, zowel direct als indirect.

1. Het Leerproces: maïsmeel

Het af krijgen van de bestelling maïsmeel was complex en uitputtend. En hoewel er financieel bij COOCENKI verlies werd op gemaakt, zijn beide boerenorganisaties het er over eens dat

ze bij deze levering meer hebben geleerd dan bij de levering van de bonen. Ze hebben de boeren ook geïnformeerd over de technieken om de maïs beter te drogen. De resultaten kenden wisselend succes, maar de kwaliteitsnorm werd gehaald. Voor de organisatie zelf was het ook een belangrijke test. De uitdaging was enorm, maar ze hebben ook de meerwaarde van maïsmeel leren inzien. Maïs is slechts een marginaal gewas in de streek, maar maïsmeel kan de waarde van maïs doen stijgen omdat er een getransformeerd product kan worden van gemaakt. Na de levering aan het WFP was er nog wat maïsmeel over dat lokaal op de markt werd verkocht. Het werd heel snel verkocht en tot vandaag wordt nog steeds naar de maïsbloem gevraagd. S&C voelden aan dat er een markt bestaat voor het product. Vandaag wordt maïsbloem nog ingevoerd uit Oeganda en het gebruik ervan is nog niet gekend door iedereen. In principe kan maïsmeel het maniokmeel vervangen, want het is veel voedzamer en kan op dezelfde manier gebruik worden. Maniok wordt wel dagelijks geconsumeerd.

In het najaar van dit jaar opent COOCENKI met steun van DGOS zijn eerste maïsmaalderij met een eigen waterkrachtcentrale. Eenmaal deze in werking is, kunnen de kosten gedrukt worden en kan er een goeie winst op maïs gemaakt worden. Dit zal ook voor een permanente productie zorgen, waardoor zich naast het WFP ook een andere markt kan ontwikkelen.

1. Leerproces: organisatorisch.

Het maïsincident toont aan dat een eerste samenwerking met het WFP niet evident is. De kwaliteitseisen, de deadline, de waarborg en professionele houding vroegen veel extra inspanningen van S&C. De vraag van het WFP naar een professionele aanpak heeft de boerenorganisaties ook zaken bijgebracht. Het stimuleert hen efficiënt en transparant te werken. Maar wat hen vooral is bijgebleven is het belang van kwaliteitseisen. Indien de maïs en de bonen beter gedroogd worden, kan men ze langer bewaren. Indien ze langer bewaard worden dan heeft de lokale markt minder last van het sell low-buy high effect. De goede kwaliteit van de maïsbloem en de bonen deed ze ook beter verkopen op de lokale markt.

3. Vertrouwen: de banken

De banken hebben na de twee leveringen eindelijk een eerste lening willen toestaan aan SYDIP, nu ze weten dat ze echt in staat zijn aan het WFP te leveren. Met de winst op de bonen willen ze een fonds op het niveau van FOPAC starten. De leden van FOPAC kunnen zo samen een spaarpot aanleggen en uit deze pot renteloos lenen om kleine investeringen te doen of eventuele voorschotten of waarborgen te betalen. Eventueel zouden ze dankzij dit fonds de boeren ook sneller kunnen betalen. Dit fonds moet nog worden opgericht en uitgetest.

4. Financiële voordelen

Op het maïsmeel werd geen winst gemaakt, integendeel, COOCENKI maakte zelfs verlies. Op de bonen echter, een makkelijker bestelling, werd wel winst gemaakt. Er werd bij SYDIP US\$14 000 winst gemaakt. US\$7000 werd gebruikt om het fonds van FOPAC op te richten. US\$2400 werd geïnvesteerd in infrastructuur. Er werd een lap grond gekocht. De rest vloeide terug naar de boeren, die een goeie prijs kregen voor hun bonen.

5. De boeren

Voorheen hadden de boeren niet altijd evenveel vertrouwen in coöperaties door slechte ervaringen in het verleden. Met de leveringen aan WFP tonen ze hun leden dat hun lidmaatschap iets waard is en dat ze door een internationale organisatie vertrouwd worden. Volgens de voorzitter van COOCENKI zou het ledenaantal sindsdien ook gestegen zijn. Dit valt moeilijk te controleren aangezien er reeds voorheen een stijging aan de gang was en men de invloed van de leveringen niet kan nagaan. Volgens de voorzitter zouden niet-leden, die toch mochten deelnemen aan de leveringen, op deze manier de organisatie hebben leren kennen en nu ook interesse in lidmaatschap hebben getoond. Aan de andere kant zou je ook kunnen denken dat net door niet-leden te betrekken bij de leveringen ze het nut van lidmaatschap niet inzien en free-ridersgedrag zullen vertonen.

Of de boeren er nu ook financiële voordelen uit gehaald hebben, is moeilijk na te gaan. Geen enkele boer nam tweemaal deel aan de leveringen. De 700 boeren hebben dus maximaal 1 keer geleverd aan het WFP. Daardoor is het onmogelijk de gevolgen voor hun inkomen na te gaan. In ieder geval hebben ze tegen een behoorlijke, eerlijke prijs verkocht.

Hoe dan ook zijn ze nu niet meer van plan te zaaien. Zolang ze geen 100% zekerheid hebben dat hun gewassen door WFP zullen worden opgekocht, nemen ze het risico niet achteraf met overschotten te zitten. Een aankoopgarantie is hiervoor een oplossing, maar dit is tegen de concurrentieregel.

2.4.3.3. Bedenkingen en eindbalans

Bijna 80% van de verkoop van SYDIP en COOCENKI in dat trimester was aan het WFP. Dit is een heel hoog percentage. De commerciële activiteiten van SYDIP zijn weliswaar nieuw, dus is dit grote aandeel niet verwonderlijk. Maar 80% is veel en men moet oppassen voor een te grote afhankelijkheid van het WFP. Een betere infrastructuur kan wel helpen om een stabielere vraag te creëren. De noodhulp in de regio van de grote meren zal echter niet onmiddellijk wegvallen, en dit is dan ook een belangrijke markt. Daarom moet er ondertussen

van deze markt gebruik worden gemaakt. Deze opbrengsten moeten men nu in de infrastructuur investeren, zodat de organisaties sterk genoeg staan om bij het wegvallen van de vraag op deze markt, in een normale markt te kunnen meedraaien.

De levering maïsbloem was dapper en leerrijk, maar totdat de maalderij af is, lijkt het niet zo verstandig opnieuw mee te dingen naar een bestelling. De prijs ligt op dit moment wat te hoog om op deze manier uit de kosten te raken. In april werd hiervoor opnieuw een offerte ingezonden. De prijs was te hoog en de bestelling werd niet gewonnen. Bij de volgende aanbesteding van maïsmeel voor het WFP werd de prijs bijgevolg verlaagd. Ze haalden de bestelling binnen, maar staken zichzelf in de schulden. Deze manier van werken is gevaarlijk. Het is duidelijk dat hun enthousiasme groot is, maar wat maïsmeel betreft, wachten ze beter nog enkele maanden tot ze er volledig klaar voor zijn.

De bonen hebben hen enkel goeds opgeleverd. In juli van dit jaar haalde SYDIP een nieuwe bestelling van het WFP binnen voor 150 ton bonen tegen 750 US\$/ton. Deze leveringen kunnen ze zeker en vast aan en bovendien tegen een concurrentiele prijs.

Zowel WFP en Vredeseilanden moeten, de organisaties goed opvolgen. Hen helpen aan correcte marktinformatie zou kunnen voorkomen dat ze de prijs met de natte vinger moeten bepalen. Ook infrastructuurinvesteringen bevorderen een stabiele markt, WFP beschikt hier ook over mogelijkheden om op het niveau van de clusters investeringen te doen. WFP's eerste taak is voorzien in voedselhulp. Hierbij kiest het vandaag zelf om meer aandacht te schenken aan duurzame ontwikkeling en aan de kleine Afrikaanse boer, maar dat wil niet zeggen dat het alles alleen moet doen. Een Market Support Group hoeft niet, de ondersteuning van de boeren kan ook door de FAO of de IFAP of IFAD gebeuren in samenwerking met het WFP en lokale of internationale NGO's. Zo'n samenwerking bestaat reeds met het clustersysteem, waarbij WFP haar zwaktes probeert te compenseren door samen te werken met NGO's en andere organisaties. Om de nieuwe boerenorganisaties klaar te stomen voor de leveringen aan het WFP kan dit ook op een coöperatieve manier gebeuren. Zo hoeft niet elke boerenorganisatie eerst een maïs trauma op te lopen alvorens te genieten van de voordelen van WFP's aankopen.

De boeren hebben na twee leveringen nog niet veel gevoeld van de samenwerking met het WFP. Maar wanneer na meerdere contracten hun boerenorganisatie zichzelf kan versterken, zullen ook zij van de voordelen kunnen meegenieten. Vandaag hebben SYDIP en COOCENKI nog niet genoeg personeel om al hun leden maximaal te kunnen ondersteunen. (Dardel, 2007) De boeren willen ook pas meer zaaien als het WFP hen een aankoopgarantie kan bieden. WFP-DRC gebruikt deze manier van werken vandaag nog niet.

2.5. Blik vooruit

Aan de samenwerking tussen S&C komt waarschijnlijk niet onmiddellijk een einde. Wat maïs betreft zijn ze nu nog niet concurrentieel. Maar S&C zijn leergierig en gemotiveerd, waardoor ze zeker hun mannetje zullen staan. Voorlopig zijn SYDIP en COOCENKI de enige boerenorganisaties, samen met CDI Bwamanda, die leveren aan het WFP. De boerenorganisaties in de DRC staan heel zwak en de drempel is voor de meeste nog steeds te hoog. Dankzij DGOS is de DRC ook in P4P betrokken. Het voorstel vanuit Kinshasa voor een pilootproject zou het Oosten hier niet in betrekken. Opnieuw onder druk van DGOS zal dit toch het geval zijn. Wat de uitwerking van P4P-DRC precies zal zijn, valt nog af te wachten. Voorlopig lijkt het te gaan in de richting van het zoeken naar lokale partners voor de verschillende domeinen (transport, productie, transformatie...) die speciaal begeleid zullen worden. Men kan het vergelijken met de activiteiten die Vredeseilanden in de DRC uitvoert: lokale organisaties zoeken en hen helpen te specialiseren in één domein.

Een speciale behandeling van de boerenorganisaties zoals in Oeganda, waar de boeren niet hoeven te concurreren met de handelaars, kan de drempel voor andere boerenorganisaties verlagen. Maar deze mag dan weer niet te laag worden zodat de default niet te groot wordt. Wat wel in overweging kan worden genomen is het voorschot 5% cash te vervangen door 5% in gewassen. Op deze manier hebben de boerenorganisaties geen kredieten van de banken nodig en maken ze reeds een betere kans. De bestellingen bij handelaars voorbehouden voor de dringende voedselhulp en die bij boerenorganisatie als reserve houden, zodat een default de begunstigden niet in gevaar brengt, is ook iets wat van Oeganda zou kunnen worden overgenomen. Met deze voorbeelden wil ik aantonen dat een speciale behandeling voor boerenorganisaties in principe niets met de aankoopprijs hoeft te maken te hebben. Op dat vlak kunnen ze blijven concurreren met handelaars. Voor een deel doet WFP-DRC dit reeds. De kleinere hoeveelheden, de snellere betaling en de flexibele opstelling bij vertraging zijn reeds een stap vooruit in vergelijking met vroeger. De lokale aankopen van het WFP zijn echter nog te recent, dus is het evident dat deze nog niet op punt staan. Iedereen weet dat er nog meer potentieel in de DRC zit, dus waarom zouden we nu al niet nadenken, evalueren en zoeken naar betere werkwijzen?

De infrastructuur in het Oosten schiet nog tekort, maar alle beetjes helpen. Het revalidatieplan van DGOS koopt boten, legt een stuk weg aan en investeert in transformatiecapaciteit (VECORDC, 2007) en Chinezen bouwen wegen en ziekenhuizen. Maar Oost-Congo heeft nog veel hulp nodig. Infrastructuur en marktkennis werden al vele malen als cruciaal aangeduid; volgens mij moet daar dan ook dringend extra in geïnvesteerd worden. De

onveiligheid in de regio heeft er vanzelfsprekend voor gezorgd dat zulke investeringen tot nu niet evident waren. De situatie is ook nog steeds gespannen, maar de bevolking moet overleven. Voedselhulp kan men slechts afbouwen als de bevolking weer in staat is om zichzelf van de basisbehoeften te voorzien. De streek rond Butembo is in heropbouw, een proces dat zeker niet tot stilstand mag komen!

E. Algemeen Besluit

De stijging van de voedselprijzen veroorzaakt meer honger, maar doet het budget van het WFP ook krimpen. De donorlanden moeten daarom stoppen met hun schenkingen te binden aan voorwaarden of in natura te schenken. Het is duidelijk dat lokaal en regionaal aankopen beter is. Het is sneller, het is goedkoper en de bevolking kent het voedsel. De Europese landen pleiten al lang de inkind schenkingen te stoppen en met succes.

Het landbouwpotentieel in Afrika wordt niet optimaal benut. De kleine Afrikaanse boeren profiteren niet van de gestegen prijzen, integendeel ze kunnen zelf hun input niet meer betalen. Ze kunnen onmogelijk individueel in de aankopen van het WFP betrokken worden, daarvoor zijn ze te zwak. Maar boerenorganisaties, die de kleine boeren verenigen, kunnen in sommige gevallen wel partners worden van het WFP. De huidige procedures zijn voor veel organisaties nog een drempel. Moeilijke toegang tot kredieten, opslagplaatsen, transformatie-infrastructuur en informatie zijn de meest voorkomende problemen. SYDIP en COOCENKI, de twee boerenorganisaties uit de DRC, leverden ondanks deze hindernissen toch twee keer succesvol aan het WFP.

Een succes hangt vaak ook af van de motivatie en inventiviteit van de medewerkers van de boerenorganisatie. In het geval van SYDIP en COOCENKI was Vredeseilanden DRC er om de organisaties doorheen het hele proces met raad bij te staan en ze te blijven motiveren. Ze weten dat ze vooruitgang moeten boeken om de steun van Vredeseilanden te blijven ontvangen. Maar de leveringen moeten zeker goed opgevolgd worden. Ook vanuit het hoofdbureau is het belangrijk deze zaak goed te ondersteunen. De organisaties hebben nog te weinig marktinformatie om correct de prijzen te kunnen vaststellen.

De levering van maïs heeft aangetoond dat het tekort aan infrastructuur in de regio de prijzen snel opdrijft. Wanneer COOCENKI over haar maalderij van DGOS zal beschikken, kunnen ze het maïsmeel ook met winst verkopen, net als de bonen, en investeren in haar eigen infrastructuur en in die van haar leden. De lokale aankopen in de DRC zijn nog nieuw en het is niet duidelijk hoeveel andere boerenorganisaties er zijn zoals COOCENKI en SYDIP. In een land zo groot als heel West-Europa zijn er zeker nog te vinden. Indien het WFP hen wil betrekken in zijn aankopen lijkt het raadzaam om:

1. De boeren vanaf de start van de samenwerking te begeleiden.
2. Deze ondersteuning kan samen met FAO, IFAP, IFAD, AGGRA of lokale NGO's uitgevoerd worden.

3. Een tekort aan infrastructuur voorlopig op te lossen door hen te helpen met transport en door andere organisaties te motiveren om in transformatie-infrastructuur te investeren.
4. De voorschotten van 5% cash te vervangen door 5% gewassen.
5. Een ander systeem dan een puur competitief systeem te overwegen. Bijvoorbeeld eisen dat de prijs binnen concurrentiele marges ligt, maar nieuwe boerenorganisaties in het begin een aankoopgarantie geven.
6. Een manier te ontwikkelen om betrouwbare boerenorganisaties van de corrupte te onderscheiden. Andere buitenlandse NGO's en organisaties kunnen hierbij helpen.

Wat Vredeseilanden betreft is het belangrijk het probleem rond de beperkte toegang tot marktinformatie te helpen opvolgen. Daarnaast mogen ze deze zaak zeker niet uit het oog verliezen en goed blijven opvolgen. De boerenorganisaties kampen nog met heel wat problemen op logistiek en organisatorisch vlak. Een fout raakt al snel de boeren en moet dus absoluut vermeden worden. Een goeie opvolging moet de positieve gevolgen van de leveringen doen doorvloeien naar de leden van de organisaties.

SYDIP en COOCENKI hebben bewezen dat voedselhulp en steun aan de kleine boeren samen kunnen gaan. Maar dit verhaal heeft ook aangetoond dat ze het niet alleen kunnen. Ze hadden elkaar, DGOS, de partners van de FOPAC en het bloc agricole, en de raad en steun van Vredeseilanden.

X4. Bibliografie

Abdulai et al, 2004: ABDULAI, A., BARRETT, C.B., HAZELL, P., Food Aid for Market Development in Sub-Saharan Africa, mrt 2004, VS/Duitsl, 58p.

AfDB/OECD, 2005: AfDB, OECD, Democratic Republic of Congo, 2005

AfDB/OECD, 2008: AfDB, OECD, Democratic Republic of Congo, 2008

Agriterra 2006: AGRITERRA, Syndicat de Défense des Intérêts Paysans, profile de l'organisation 2006, Arnhem, janvier 2007, pp.2-6

Ahadi 2007: AHADI, L., Democratic Republic of Congo Food Procurement Assessment Mission Aquateur, Katanga, Orientale, North Kivu and South Kivu Provinces, Rome/WFP, mei 2007, 24p.

Barrett en Maxwell,2005: BARRETT, C.B, MAXWELL, D.G., Food Aid after Fifty Years, Recasting its Role, New York, 2005, 314p.

Barrett, 2002: Barrett, Food Aid Effectiveness, it's the Targeting, Stupid!, New York, dec.2002, 31p.

Caldes et al., 2004: CALDES, N., AHMED, A.U., Food for Education: A Review of program Impacts, IFPRI, juni 2004

Calef 2007: CALEF, D., Background Material for the Procurement Sections of the Home-Grown School Feeding Conceptual Framework, draft, Rome, okt. 2007, 39p.

Coocenki 2006: COOCENKI, presentator de la kolenkit, nov. 2006, Butembo, 17p.

Coocenki 2008: COOCENKI, plan de professionnalisation agricole COOCENKI, Butembo, 2008, 24p.

COULTER, et al, 2007: COULTER, J., WALKER, D.J., HODGES, R., Local and Regional Procurement of Food Aid in Africa: Impact and Policy Issues, Greenwich, okt. 2007, 38p.

DARDEL 2007: DARDEL, S., Rentabilité Financière/ Viabilité Economique de Quatre Fédérations du SYDIP, Bujumbura, 2007, pp. 2-4

DONOVAN et al, 2006: DONOVAN, C., MCGLINCHY, M., STAATZ, J., TSCHIRLEY, D., Emergency Needs Assessments and the Impact of Food Aid on Local Markets, Michigan, 2006, 58p.

ENN, TAYLOR, A., SEAMAN, J. & SAVE THE CHILDREN, Targeting Food Aid in Emergencies, in: Special Supplement Series, Nr.1, UK ENN, juli 2004

FAO 2004: FAO, The state of food insecurity in the world, 2004, Rome

FAO 2006: FAO, The State of Food and Agriculture: Food Aid for Food Security?, Rome, 2006

FAONewsroom 2008: FAONEWSROOM, Miriam Makeba visits rape survivors in Congo (DR), Kinshasa, mrt 2008, 2p.

IFPRI 2007: IFPRI, VON BRAUN, J., The World Food Situation, New Driving Forces and Required Actions, 2007, 18p.

JANOFISKY, M., SWANN, C., Congress Resists Speeding U.S. Food Aid, Benefiting Archer, APL, 19 mei 2008 uit: Bloomberg.com, geraadpleegd op 12 juni 2008

NCDO, 2008: www.ncdo.nl, geraadpleegd op 24 juni 2008

NOVUM, Hulporganisatie weigert voedselhulp van de VS, aug. 2007

ODA, Uitgaven 2006, DGOS, 2007

ODA, uitgaven per partnerland: D.R.Congo: 2002-2006, DGOS, 2007

ODA, Uitgaven van DGOS per sector, 2002-2006, DGOS, 2007

OESO, 2006: OESO, The Development Effectiveness of Food Aid, Does Tying Matter?, Parijs, 2006, 121p.

OXFAM, Causing Hunger, an Overview of the Food Crisis in Africa, Oxford, 2006, 37p.

Schultz, 1960, SCHULTZ, T.W., Value of U.S. Farm Surpluses to underdeveloped countries. Uit: Journal of Farm Economics, 42(1960): 1019-1030

Sheeran, 2008: Speech Josheen Sheeran 'The New Face of Hunger' Center for Strategic and International Studies Washington, DC 18 April 2008

Sserunkuuma 2005: SSERUNKUUMA, Local and Regional Procurement in Uganda, an Analytical Review, Kampala, juni 2005, 140p.

SYDIP 2007: SYDIP, Rapport Activités janvier-décembre 2007, Butembo, dec. 2007, pp. 4-10

Tschirley en Howard, 2003: TSCHIRLEY, D., HOWARD, J., Food Aid and Agricultural Development in Sub-Saharan Africa: Towards a Principled Argument for When, and When Not, to Monetize, East Lancings, 2003, 53p.

TSCHIRLEY, D., DEL CASTILLO, A.M., Local and Regional Food Aid Procurement: An Assessment of Experience in Africa and Elements of Good Donor Practice, MSU, Michigan, 2007, 73p.

UCE, 2007: UCE, Warehouse Licensing Criteria, Kampala, 2007, 12p.

UCE, 2008: UCE, Contract for Storage of Grain and Related Services, Kampala, feb.2008, 12p.

UNDP, Annual Report 2008, statistics, www.undp.org, geraadpleegd 08 juli 2008

USAID 2008, www.usaid.org, geraadpleegd op 24 mei 2008

VECORDC, 2007: VECORDC, Plan de rehabilitation, Butembo, 2007, 53p.

Vlassenroot 2006: VLASSENROOT, K., NTUBUBA, S., RAEYMAECKERS, T., Food Security Responses to the Protracted Crisis Context of the Democratic Republic of the Congo, Gent, 2006, 30p.

VOA, 2008: VOA/NEWS, Economists: Investment in African Farmers can Defuse Fod Crisis 'Time Bomb', Kaapstad, juni 2008. Uit: www.voanews.com, geraadpleegd op 11 juli 2008.

WANDSCHNEIDER en HODGES, 2005: WANDSCHEIDER, T., HODGES, R., Local Food Aid Procurement in Uganda, Kent, apr. 2005, 72p.

WFP 1966: WFP/IGC, Report of the Ninth Session of the UN/FAO Intergovernmental Committee of the World Food Program. Rome, 1966

WFP 2005: WFP, Country Programme- Uganda 10426.0 (2006-2010), Kampala, aug.2005, 22p.

WFP 2005a: WFP, Annual Report 2004, Rome, 2005

WFP 2006: WFP, Food Procurement in Developing Countries, Rome, 2006, 30p.

WFP 2006b: WFP, Procurement Procedures for Farmer Groups, Uganda 2006, Kampala, 2006, 2p.

WFP 2006c: WFP, Summary Report of the Evaluation of the Business Process Review, Rome, mei 2006, 23p.

WFP 2006 d: WFP, Annual Report 2005, Rome 2007

WFP 2007a: WFP, Annual Report 2006, Rome 2007

WFP 2007b: WFP Technical Meeting on Food Procurement Best Practices in Local and Regional Food Procurement, Workshop Report, Rome, mei 2007, 18p.

WFP 2008, c: www.wfp.org, 2008, geraadpleegd op 10 mei 2008

WFP, 2007c: WFP, Protracted Relief and Recovery Operation – Democratic Republic of Congo, 10608.0, Rome, mei 2007, 31p.

WFP, 2008a: WFP, WFP Completes \$755 million appeal with Saudi Pledge, 23 mei 2008. In: www.wfp.org/news. Geraadpleegd op: 24 mei 2008.

WFP, 2008b: WFP, Food Procurement 2007 Annual Report, Rome, 2008, 13p.

WFP/P4P, 2008: WFP/P4P COORDINATION UNIT, An Overview on 'Purchase For Progress', Connecting Low-income Farmers to Markets, Rome, 19 mrt 2008, 3p.

Interviews:

Alg.ver.2008: groepsgesprek met de algemene vergadering van COOCENKI, 1 april 2008

CDI mond: Joseph-Marie Ngaleko Baranga, Voorzitter Administratieve Raad CDI/Bwamanda, 19 mrt 2008

COOCENKI mond. A: Eigen interview met Baylon Katsongo, Adjunct Gerant/Coocenki, Butembo, 14 maart 2008

COOCENKI mond. B: Daniël Bunambo, Secretaris Generaal COOCENKI, Butembo, 16 maart 2008

DGOS mond.: Jan Vermeir, Attaché voedselhulp DGOS, 2 mrt en 21 apr. 2008

LOFEPACO mond.A: Thérèse Kanungu, dinsdag 25 maart 2008

SYDIP mond.A: Eigen interview met Mbuluka Kambale, Secrétaire Général du SYDIP, 13 maart

SYDIP, mond.B, Eigen interview met M. Kambale, idem, 13 maart 2008

UCE, mond. B: eigen interview met Jonathan Coulter, Kampala, 11 april 2008

UCE, mond.A: eigen interview met Deborah Mwesigye en Valery Alia, Kampala, 7 maart 2008

VAHAMWITI, M., J-C., Eigen interview met Vahamwiti, idem, 21 maart 2008

VECORDC, mond.A., Eigen interview met L.Mumbere, 7 april 2008

VECORDC, mond.B., Meerdere gesprekken met A. De Groote, januari 2008

WFP mond B: Eigen interview met Motohiro Ogita, Regional Procurement Officer WFP Oost en Centraal Afrika, Kampala, 7 maart en 9 april 2008

WFP mond C: Hassan Abdelrazig, Programme Officer WFP Oeganda, Kampala, 10 april 2008

WFP mond D: Eigen interview met Ahadi, L., WFP Procurement Officer, 25 mrt 2008-05-07

WFP mond E: Eigen interview met Chimuka, M., WFP Procurement Officer, Rome 24 mrt 2008

WFP mond F: Eigen interview met Calef, D., consultant WFP, Rome, 24 mrt 2008

WFP mond.G: Joop Menkveld, hoofd van internationale aankopen WFP, 24 apr. 2008

WFP mond. H: Leopoldine Deliens, JPO procurement officer WFP/Kinshasa, 19 mrt 2008

WFP telefonisch.: Sarah Longford, Senior Programme Advisor Purchase for Progress, WFP, 25 mrt 2008

Andere ontmoetingen:

Belgische attachés:

Alain Gallez, attaché Ontwikkelingssamenwerking, Kinshasa, 18 mrt 2008

Peter Van Acker, attaché Ontwikkelingssamenwerking, Kampala, 6 mrt, 2008

Hugo Verbist, Attaché ambassade Rome, WFP en FAO, Rome, 23 apr. 2008

WFP:
Nicole Menage, Chief Food Procurement Service, Operations Department WFP, Rome,
23 apr. 2008

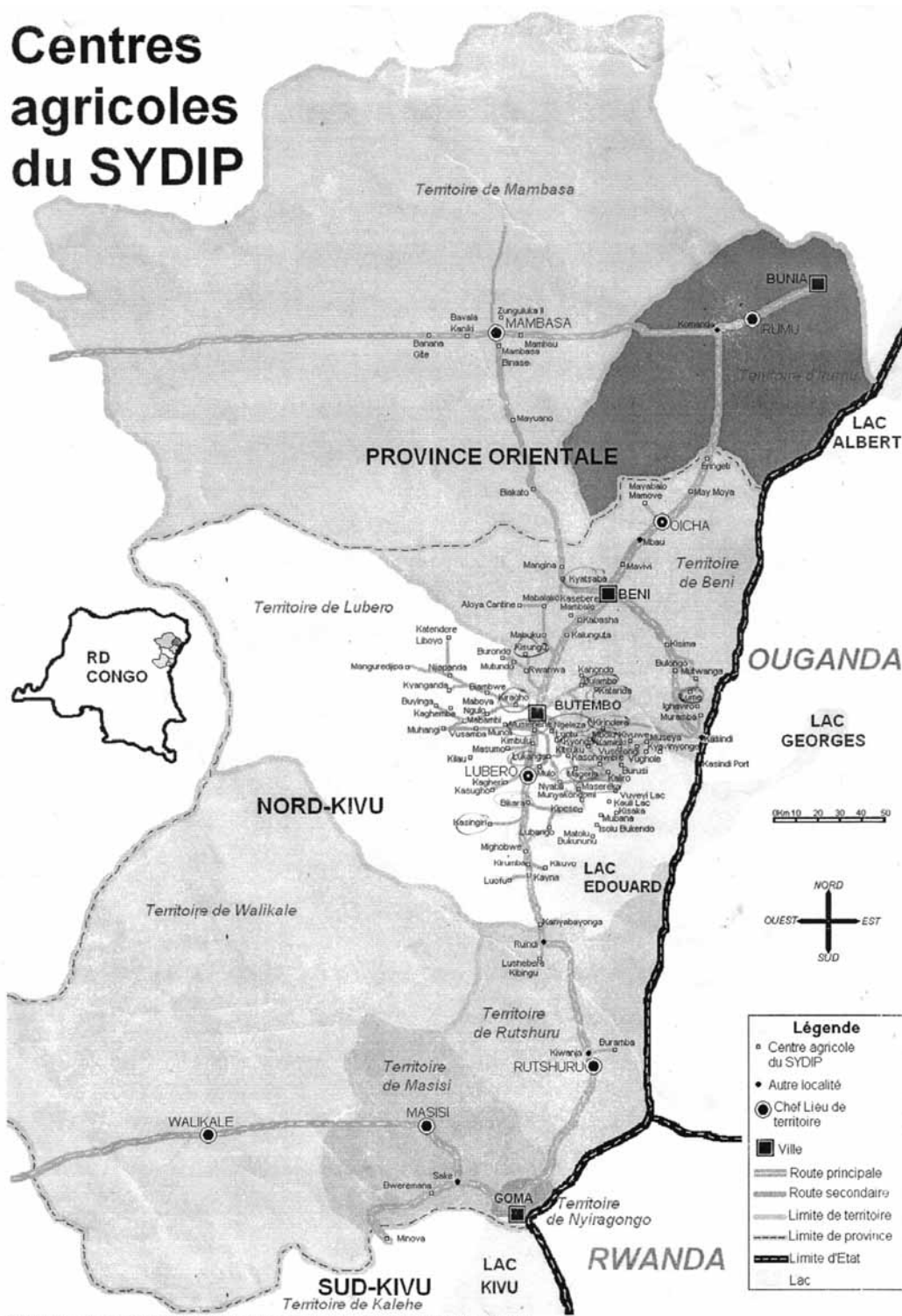
X5. Bijlagen

Bijlage 1: kaart DRC

Bijlage 2: kaart Oost-Congo

Centres agricoles du SYDIP

SYDIP (Syndicat de Défense des Intérêts Paysans) - Chambre d'agriculteurs paysans
 Avenue Walkale n°25 - B.P. 561 BUTEMBO / NORD KIVU REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE DU CONGO
 téléphone : 00 243 9 98 38 39 88 - E-mail : sydiprdcongo@yahoo.fr

bron: SYDIP

Bijlage 3: seizoenen in Oost-Congo

Agricultural Season A:			
Province/Activity	Soil Preparation	Planting	Harvest
North Kivu	August	September	January - March
Beni	January	February	June - August
Bukavu	September	October	January - February
Bunia	January	February	June - July
Agricultural Season B:			
Province/Activity	Soil Preparation	Planting	Harvest
North Kivu	February	March	June/July - October
Beni	July	August	December - February
Bukavu	February	March	May - June
Bunia	August	September	January - February
Agricultural Season C:			
Bukavu	June	July	September

Bron: AHADI, L., Democratic republik of Congo Food Procurement Assessment Mission Equateur, Katanga, Orientale, North Kivu en South Kivu Provinces, Rome/WFP, mei 2007, 24p.

Bijlage 4: Bijdragen aan WFP per donor

Contributions to WFP in 2007 (in US\$)

1	USA	1,184,011,037
2	European Commission	250,437,204
3	Canada	160,758,444
4	United Nations	143,598,946
5	Japan	118,710,218
6	Netherlands	75,630,032
7	United Kingdom	66,850,922
8	Germany	65,679,736
9	Sweden	64,863,063
10	Australia	61,777,693
11	Sudan (Government of South Sudan)	55,379,400
12	Private Donors	49,187,776
13	Denmark	44,338,882
14	Norway	40,194,629
15	Ireland	34,243,859
16	France	33,762,162
17	Switzerland	31,823,217
18	Italy	31,268,308
19	Spain	29,641,196
20	Finland	25,403,233
21	Republic of Korea	20,850,000
22	Belgium	17,643,937
23	Russian Federation	15,000,000
24	Luxembourg	11,951,470
25	Bangladesh	10,654,579
26	India	8,856,429
27	Saudi Arabia	6,536,959
28	Greece	5,081,080
29	New Zealand	4,963,144
30	Austria	3,775,743
31	Pakistan	3,421,555

32	Indonesia	3,100,243
33	Turkey	3,050,000
34	China	2,566,897
35	Zambia, The Republic Of	2,500,000
36	Kenya	2,453,500
37	Azerbaijan	2,396,830
38	United Arab Emirates	2,100,000
39	Iceland	1,886,623
40	Malawi	1,845,758
41	Madagascar	1,496,950
42	Opec Fund	1,450,000
43	Brazil	1,095,575
44	African Dev Bank	1,000,000
45	Cuba	975,000
46	Lesotho	950,000
47	Mauritania	800,000
48	Poland	754,633
49	Cyprus	656,154
50	Czech Republic	561,033
51	Peru	530,446
52	Cambodia	503,400
53	Egypt	461,368
54	Swaziland	460,000
55	South Africa	383,671
56	Lithuania	306,243
57	Organization of The Islamic Conference	300,000
58	Guatemala	258,375
59	Cape Verde	248,005
60	Ecuador	247,780
61	Bolivia	232,152
62	Cameroon	163,525
63	El Salvador	160,000
64	Mozambique	147,600
65	Romania	147,493

66	Faroe Islands	133,408
67	Andorra	129,601
68	Thailand	112,385
69	Portugal	111,073
70	Slovenia	106,515
71	Tunisia	100,000
72	Jordan	93,352
73	Hungary	65,000
74	Chile	50,000
75	Singapore	50,000
76	Slovakia	43,964
77	Liechtenstein	43,103
78	Estonia	42,326
79	Sri Lanka	31,255
80	Israel	30,531
81	Nicaragua	24,000
82	Colombia	16,663
83	Bulgaria	10,000
84	Croatia	10,000
85	Honduras	5,793
86	Bhutan	4,899
87	Nepal	3,949
88	Panama	1,000
GRAND TOTAL		2,713,702,924

Bron: World Food Program © 2008

Bijlage 5: Interfais, voedselleveringen 1998 - 2007

Table 9

FOOD AID DELIVERIES IN 1998-2007 (in tons - cereals in grain equivalent)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
TOTAL	8,395,795	15,042,520	11,344,752	10,945,103	9,406,384	10,214,425	7,308,804	8,285,864	6,961,716	5,935,813
FOOD AID CATEGORY										
Emergency	3,003,103	4,815,394	5,312,913	5,422,803	4,335,224	6,411,921	4,163,570	5,258,687	4,250,154	3,667,761
Project	2,544,875	2,401,262	2,712,232	3,150,263	2,692,262	2,268,091	1,824,686	1,876,244	1,667,320	1,403,609
Programme	2,847,817	7,825,865	3,319,607	2,372,037	2,378,899	1,534,414	1,320,548	1,150,933	1,044,243	864,443
COMMODITY										
Cereals	7,367,665	13,362,238	9,804,758	9,422,561	7,919,339	8,889,896	6,363,426	7,109,600	5,926,936	5,088,500
<i>Wheat and wheat flour</i>	3,983,930	9,326,482	5,824,389	5,548,098	4,332,431	5,033,741	3,162,675	3,562,295	3,073,621	2,374,735
<i>Rice</i>	1,435,000	1,132,370	1,227,405	1,362,575	1,416,968	1,446,360	1,117,103	1,333,563	655,039	1,041,953
<i>Coarse grains</i>	1,493,761	2,426,800	2,280,984	2,050,470	1,690,966	1,906,715	1,620,181	1,728,433	1,734,843	1,330,443
<i>Blended / Fortified</i>	454,972	476,586	471,981	461,418	478,974	503,080	463,467	485,310	463,433	341,389
Non-cereals	1,028,130	1,680,282	1,539,994	1,522,542	1,487,046	1,324,529	945,378	1,176,264	1,034,780	847,313
<i>Dairy products</i>	26,314	53,036	99,225	53,095	56,336	63,231	63,975	14,509	20,340	15,890
<i>Meat and fish</i>	22,261	237,531	79,098	27,852	36,627	15,880	6,921	18,080	5,894	7,606
<i>Oils and fats</i>	358,911	326,353	434,055	522,327	479,464	459,499	314,894	417,565	340,687	267,050
<i>Pulses</i>	566,656	974,947	820,801	787,681	834,395	683,384	470,874	542,673	552,575	439,480
<i>Other non-cereals</i>	53,989	88,415	106,815	131,587	80,223	102,536	88,714	183,436	115,285	117,288
REGION										
Sub-Saharan Africa	2,776,666	2,795,801	4,001,553	3,658,453	2,881,346	5,279,809	3,648,180	4,600,594	3,962,392	3,187,018
Asia	3,390,315	5,088,371	3,172,577	4,087,936	3,678,558	2,379,587	2,034,445	2,497,332	1,425,655	1,742,916
Eastern Europe & CIS	866,878	5,453,780	2,272,134	1,310,833	948,339	712,512	453,844	334,397	423,607	311,951
Middle East & North Africa	369,518	489,619	1,070,314	898,183	694,818	1,401,953	617,926	221,918	508,439	344,983
Latin America & the Caribbean	992,418	1,214,949	828,173	989,697	1,203,324	440,563	554,410	631,624	641,623	348,945

Bijlage 6: Leden van de Executive Board

Leden van de Executive Board

Elected by the FAO Council:		Elected by ECOSOC:		Term of Office Expiring
Algeria		Indonesia		31 December 2008
Colombia		Japan		
Finland		Mexico		
Italy		Ukraine		
Slovenia		United Kingdom (the)		
Tanzania, Republic of	United	Zimbabwe		
Netherlands (the)		Belgium		31 December 2009
Pakistan		Cape Verde		
Peru		India		
Philippines		Iran, Islamic Republic of		
United States of America		Russian Federation		
Zambia		Sweden		
Canada		Australia		31 December 2010
Democratic Republic of Congo		Burundi		
Germany		Cuba		
Guinea		Norway		
Haiti		Sudan		
Kuwait		Thailand		
(WFP, 2008)				

Bijlage 7: voorstelling COOCENKI en SYDIP: Fiches

FICHE COOCENKI

Bron : COOCENKI, plan de professionnalisation agricole coocenki :annee 2008, BUTEMBO, janvier 2008

Coocenki is een **landbouwcoöperatieve**

Historie :

- start in 1980
- Gestart uit 10 coöperaties met als doel gezamenlijk te commercialiseren.
- Agricultureel

Vandaag:

- Samengesteld uit 25 coöperaties
- 1100 gezinnen
- 7700 personen

Lidmaatschap:

- Coöperatieve moet erkend zijn door de overheid.
- Eenmalige bijdrage van \$2100+\$30
- Jaarlijks tussen \$15 en \$20

Missie:

- commercialisering van landbouwproducten
- gezamenlijke opleiding en training
- stimuleren van de productie en de teelt
- bewerken van de landbouwproducten

Doelstellingen volgens de statuten:

- marktontwikkeling
- ondersteuning van leden dmv technische en logistieke ondersteuning, organisatie, productie, commercialisering, informatie, educatie, specialisatie...
- administratieve, technische en financiële controle van de leden
- jaarlijkse inspectie
- de coherentie en de ontwikkeling van het netwerk stimuleren
- vertegenwoordiging van de leden op lokaal, nationaal en internationaal niveau
- deontologische code definiëren ter oriëntatie van de leden
- tot stand brengen, verlengen en vernieuwen van contracten in functie van de leden
- kredieten onderhandelen en verkrijgen bij banken in functie van de leden
- Een medische gezondheidsbijstand organiseren voor de leden

Actieterrein:

- Noord-Kivu (Oost-Congo)

Structuur:

- Algemene Vergadering (*1x per jaar, iedere coöperatieve 3 afd. Waaronder 1 vrouw*)
- Administratieve Raad (*1x per trim, 9 verkozen leden uit de A.V. met een mandaat van 3j, 1x hernieuwbaar*)
- Controlecommissie (*2 werkperioden per jaar, 3 verkozen leden van de AV voor mandaat van 3J, 1x hernieuwbaar*)
- Directie met directiesecretariaat
- 2 gespecialiseerde commissies: Kredietcommissie (*3 leden verkozen uit AV, mandaat v 3 jaar, verg 1 x semester om de kredietaanvragen te behandelen van de primaire coöperaties*) en vrouwencommissie (*7 leden, waarvan 1 afgevaardigd in adm.raad*)

Partners:

- Financiële sponsors (Agriterra/Ndl; Vredeseilanden/België; IFDC/Catalist)
- Raadgevende partners (Agri terra, VECO RDC, SNV-kivu/hollande, IFDC)
- Is zelf ook lid van verschillende agriculturele groepen waaronder réseau Wima, LOFEPACO...

WFP:

- 2 leveringen in samenwerking met SYDIP waarvan
 - 30t / 150t maïsmeel van COOCENKI
 - 130t / 335t bonen van COOCENKI

infrastructuur:

- 2 depots in Butembo van elk 100ton (2006)
- 2 vrachtwagens (elk 15 ton) (1996 en 2006)
- kleine maïsmolen in Mighobwe met hydro-elektriciteit (cap.3t/dag) (1996)
- Gehuurd depot in Goma
- Maïsmaalderij in bouw in Kyambogho, vlakbij Butembo + hydro-elektriciteitscentrale (2009)
- 2 winkels (Butembo en Goma)
- 2 'secretariats publiques' (publieke computers tegen betaling)

FICHE: SYDIP

Bron:

- MBULULA KAMBALE, C., SYDIP, Butembo, février 2008, 5 p
- AGRITERRA, Syndicat de défense des intérêts Paysans, profile de l'organisation 2006, Arnhem, janvier 2007, 34p.
- SYDIP, Rapport Activités janvier-decembre 2007, Butembo, dec. 2007, 77p
- Gesprek Mbulula 13 maart 2008

SYDIP is een **boerensyndicaat**: Ontstaan met het doel de boeren te verdedigen en grondconflicten op te lossen. Later ook beginnen voorzien in marktontwikkeling en nu zelfs pogingen om per federatie te vercommercialiseren.

Histoire :

- In 1990 kondigt de president het vakbondspluralisme af. In '93 ontstaat het idee om SYDIP op te richten, wat uiteindelijk gebeur in '96
- Vanaf het begin is er een samenwerking met VECO
- Had als doel belangenvertegenwoordiging

Vandaag:

- 14 116 leden (eind 2006): nu?
- meer dan 7000 families

Lidmaatschap:

- \$1: jaarlijkse ledenbijdrage
- \$2: éénmalige inschrijving
- \$5: jaarlijkse bijdrage per federatie

Missie:

- juridische ondersteuning van de leden
- technische ondersteuning van de landbouwers
- sensibiliseren en bewustmaken van het nut van de vakbond
- De landbouwproductie nagaan via marktonderzoek
- Ondersteuning van vrouwen en jongeren in de landbouw

Doelstellingen volgens de statuten:

- Juridische bijstand verschaffen aan de leden ter bescherming van hun professionele belangen en alle relatieve rechten verbonden aan het landbouwersstatuut
- In professionele begeleiding en opleiding voorzien in volgende domeinen: landbouw, veeteelt, visvangst en ambacht
- Actief op zoek gaan naar afzetmarkten voor landbouwproducten
- Een conflictbemiddelend orgaan oprichten (intern)
- Een platform voorzien waar de boeren hun belangen kunnen uitdrukken

Actieterrein:

- Oost-Congo, vooral Noord-Kivu (Beni-Lubero)

Structuur:

- Congres → federaties per sector(12) → agricultuureel centrum (95) → lokaal comité (611)
- 50 vaste personeelsleden
- bestuur: Directie + secretariaat generaal (+controle commissie)

Partners:

- Internationale Partners: Agriterra/Ndl; Vredeseilanden/België; WLTO, AAA, IVA, UPA/D.I., FAO
- Lokale, provinciale en nat. Partners: GADHOP, Réseau CNONGD, COTEDER, Réseau WIMA, LOFEPACO(femmes)

WFP:

- 2 leveringen in samenwerking met COOCENKI waarvan
 - 120 t /150t maïsmeel van SYDIP
 - 205t / 335t bonen van SYDIP

Infrastructuur:

- 1 gebouw in Butembo (met vergaderzaal en kleine opslagcapaciteit van 10t)
- Iedere federatie heeft een inzamelpunt met capaciteit van 30 t
- En opniveau zijn er zaaigoedbanken en velden ter beschikking voor experiment.

Werking:

- De federaties delen zaaigoed uit en doen aan technische ondersteuning
- De federaties zamelen de oogst in
- Indien het om bewerkt product gaat, wordt er onmiddellijk geleverd aan de aankoper. Indien het om een primair product gaat dan wordt het naar het hoofdbureau in Butembo gebracht.
- Het syndicaat onderhandelt de prijs met de aankoper
- Dan pas worden de boeren uitbetaald. = ongeveer 30 dagen na levering

DRAFT DECISION

In considering the paper "Food Procurement in Developing Countries", the Board notes the issues involved in local, sub-regional and regional purchases of food products especially where markets are not well developed, and recognizes the positive and possible negative impacts WFP's procurement may have on these markets. The Board therefore requests that WFP continue to advance in its study of the developmental impact of food procurement, both on markets and on food security of vulnerable groups. The Executive Board further requests WFP to encourage local, sub-regional and regional purchases to the extent possible.

In addition, the Board :

Subject to consideration of cost-efficiency, timeliness and appropriateness to beneficiary needs, *re-affirms* that WFP should continue to undertake food procurement in a manner that accentuates positive impacts and mitigates against negative consequences.

urges donors to provide more unrestricted, timely and predictable funding so that WFP can more effectively plan and undertake local, sub-regional and regional food procurement; and,

requests WFP to give due consideration to optimizing the potential developmental benefits of procurement by:

- working closely with national governments, FAO, IFAD and others to assess the capacity of local, sub-regional and regional markets to participate in WFP procurement and to support partner efforts to further develop this capacity;
- ensuring that WFP country offices and/or regional bureaus, where appropriate to the overall needs of the Programme, have the necessary staff to enable them to procure food based on an adequate knowledge and analysis of local, sub-regional and regional markets.
- providing the Board, in the framework of its discussions of WFP's operations and country situations, with a detailed breakdown of the origin of commodities purchased or received in local, sub-regional and regional markets and assessments of the capacity of local, sub-regional and regional suppliers to meet procurement needs.

The Board requests that the Secretariat provide a report on the implementation of its requests, at the Annual Session in 2006, and regularly thereafter.

Bijlage 10: procedures WFP Oeganda voor boerenorganisaties

WORLD FOOD PROGRAMME

PROCUREMENT PROCEDURES FOR FARMER GROUPS - 2006

1. STEP ONE—Registration with WFP

- Register the group officially with NGOs, or other certifying agricultural agencies.
- Meet with WFP Marketing Support officials to discuss farmer group activities and the WFP small scale procurement programme.

- Register as a supplier with WFP procurement, present proof of official registration, and any other supporting documents, proof of NGO support (if applicable), etc.

2. STEP TWO—Recommendation

- The farmer group must be referred to WFP procurement in order to participate in a tender process.
- Stocks must show good quality (see box below for details), possibility of raising at least 50 MT, and proof that the farmer group is not strictly a trader/middleman.

1. QUALITY SPECIFICATIONS - MAIZE

Moisture content, %m/m	13.5
Pest damaged grain % m/m	1.0
Broken grains % m/m	2.0
Rotten & diseased grains % m/m	2.0
Immature/shriveled % m/m	1.0
Discoloured grains % m/m	0.5
Foreign matter % m/m	0.5
Inorganic Matter, % m/m	0.25
Filth, % m/m	0.1
Aflatoxin - maximum 10ppb incl max 5ppb B1	
Total Defective Grain	4.0

- Fumigated free from live weevils and containing
- Commodities not meeting these specifications will be rejected, unless otherwise determined by the buyer.
- Full commodity specifications being offered by the supplier must be detailed in the bid being submitted.

2. QUALITY SPECIFICATIONS - BEANS

Moisture content	14%
Insect Damaged	2.0%
Broken,	2.0%
Shriveled, Diseased and discoloured	2.0%
Foreign matter	0.5%
No live weevils	
Cooking time 90 minutes after soaking	

- Beans should be clean and free from live pests and containing maximum 10 dead weevils per kilo.
- Beans not meeting these specifications will be rejected at the delivery point, unless otherwise determined by the buyer.

- WFP marketing support representative(s) to visit farmer group location to inspect stocks, make general comments to the group, discuss procedures, etc. The produce should all be located in one store, or several stores in nearby vicinity.
- WFP marketing support representative(s) to visit farmer group location to inspect stocks.

make general comments to the group, discuss procedures, etc. The produce should all be located in one store, or several stores in nearby vicinity.

- WFP marketing support makes recommendation to WFP procurement that the group should be invited to participate in any upcoming tender procedures.

3. STEP THREE—Tender process

- Considerations for costing produce
 - Harvesting costs/kilo
 - Local transportation costs/kilo
 - Storage costs/kilo
 - Costs for drying and cleaning/kilo
 - Cost of supplies—bags, inputs, machinery, tools, etc./kilo
 - Take home price expected/kilo
- Adding all of these aspects together should give a proper price that can be realistically asked of WFP to pay to buy the maize. Proper pricing can help a farmer group win a contract.

The farmer group must properly fill out the bid form. The responsibility of naming a price for the produce is the responsibility of the farmer group. However, WFP marketing support can provide some pricing assistance when needed. See box below for some of the things that should be considered when costing.

- A tender might ask for quantities much larger in the stocks that farmer groups have. A farmer group does not have to bid for the entire amount. The group can bid for as much as they want, as long as it is of the proper quality and above the minimum quantity of 50 MT.
- A tender might ask for quantities much larger in the stocks that farmer groups
- Have. A farmer group does not have to bid for the entire amount. The group can bid for as much as they want, as long as it is of the proper quality and above the minimum quantity of 50 MT.
- The farmer group must follow all of the particularities on the tender form, as some details might be different depending on the particular tender.
- Deadlines for turning in the bid are very strict. They must be properly sealed, addressed, and delivered or faxed to WFP per the specifications on the tender form. Late bids are never considered.
- Shortly after the bidding period is over, the WFP tendering committee will meet to review the submitted bids. Those bids accepted will be awarded a contract.

4. STEP FOUR--Contracts

- Farmer groups who are offered a contract, will be notified by WFP approximately one week after the decision is made.
- The farmer group representative must go to the WFP office in Kampala to pick up and sign the contract. This is also

when the farmer group must submit their guarantee.

Bags

- The bags that the food must be packed in have specific specifications, which are stipulated in the contract. If the right bags are not used, it is considered a violation of the contract. It will only be possible to know the specifications of the bags after the contract is awarded. There are several bag companies that have an arrangement with WFP to provide bags to farmer groups on credit. These companies do not expect payment until WFP pays the farmer groups after delivery.

Fumigation

- Farmer groups will be required to fumigate their produce and have it inspected by Chemphar, the quality control agent hired by WFP. It is the responsibility for the farmer group to contact Chemphar for an inspection, but WFP pays Chemphar. A positive report must be issued by Chemphar before WFP can pick up the produce.

5. STEP FIVE--Transportation and loading

- When the farmer group has received a positive report by Chemphar, and that report has reached the WFP office, it is possible to arrange for transportation to pick up the produce.¹
- WFP will typically provide the trucks used to transfer produce from the farmer group's central stores to the delivery point specified by WFP.

¹ In some cases WFP is unable to provide transportation, due to various circumstances (roads inaccessible, etc.). It is also allowable for the supplier to make his or her own transportation arrangements. This information will be specified in the contract.

- When the food is loaded at the farmer group site, both the superintendent (S), (SGS) and a member of WFP Warehouse staff are present. These individuals cross check the expected quality and quantity standards stipulated in the contract. Failure to meet the requirements at this point will cause the loading not to take place. Copies of loading papers should ALWAYS be given to the supplier.

6. STEP SIX--Payment Information

1. Payment will be made within 15-30 days upon the completion of several steps.
2. Commercial Invoice duplicate must be brought to WFP
3. Duplicate of the weight, quality and packing certificate from SGS must be given to WFP
4. Delivery notes endorsed by SGS and WFP representative signed at point of delivery
5. Statement of Receipt must be obtained from WFP warehouse before presentation of the invoice
6. Payments shall be made in the farmer group account name and NOT individual account name
7. Payment will be issued directly into the farmer group's account

Contact information:

World Food Programme, Clement Hill Rd. 17-19
 P.O. Box 7159, Kampala Uganda
 Tel. +256 (0)31-242000
 Hassan Abdelrazig - 031 - 242236/077711256
 Dorothy Kanyomizi - 031 - 242427/0772711271
 Patricia Eyo-Elotu 031 - 242447/0772711272
 Catherine Gyway - 0782 331504,

Bijlage 11: speciale regelgeving voor kleine verkopers WFP

10.3.2 - Special Provisions for Purchasing from Small Vendors.

Small local vendors may not have the same commercial capacity as larger traders. This would include the access to capital, infrastructure and professional advice. However, there are certain steps that can be taken to enable, or encourage, small vendors to become involved in WFP's food procurement activities:

- a. purchasing from as near as possible to the delivery/Project site, providing that this will not have a negative effect on the local market in that area, such as a detrimental effect on low-income consumers;
- b. adjusting tenders to purchase smaller quantities, which the vendors can supply from existing or available stock;
- c. allowing extended delivery periods, to enable the vendor to obtain stocks and arrange transport, where necessary;
- d. not requesting performance and bid bonds in the RFQ, which may not be available to these vendors. However, should it be decided not to request a Bid/Performance bond, this should be noted and justified in the CCTI note. See Contracting: Preparing and Issuing the Request for Quotations (RFQ)-Performance and Bid Bonds;
- e. purchasing ex warehouse (FCA) rather than on "delivered" (DDU) terms, thus relieving the vendor of the obligation to arrange transport;
- f. buying in local currency;
- g. waiving bag markings, however donor clearance may be necessary, through FRD.

Bijlage 11: info Veldonderzoek bij boeren

SYDIP:

<i>Coöperatieve</i>	<i>Maïs</i>	<i>Bonen</i>	<i>Afstand</i>	<i>Sydip</i>
COOPAKI-Kiranaga (Kiranga/Kaynza)	12,777t	15,22t	146	1/72
COOPAW-Luofu	1,4615t	7,597t	154	3/58
COOAKI-Bwatsinge	9,428t	5,864t	130	
COOPAMU-Kaseghe	0,85t	4,324t	124	
COOADEBU-Bulotwa	0	6,084t	155	2/37
COOCUVU-Vutsoroya	3,338t	0	100	17/58
COOPROARI-Mighobwe	0,22t	0	132	0/42

COOCENKI:

	COOAKI	COOADEKI	COOPROAGRI	COOPAKI
Bezoek				
Dorp	Batswinde	Kaseghe	Mighobwe	Kayna
datum bezoek	31-mrt-08	31-mrt-08	31-mrt-08	1-apr-08
afst Butembo	130 km	124 km	132 km	146 km
Leden				
aantal officiële leden	42	60	48	35
aantal vrouwen	18	23	24	19
aantal actieve leden	34	20	30	27
aanwezige leden	14	10	6	9
aanwezige vrouwen	10	7	3	7
bevraaqde leden indiv.	3	3	4	5
WFP				
leden geleverd WFP	6	?	3+*	6
l.geleverd WFP aanw	3	10	3	5
bonen WFP (ton)	5,864	4,324	0+*	15,22
mais WFP (ton)	9,428	0,85	0,22 + *	12,777
totaal WFP (ton)	15,292	5,174	0,22 + *	27,997
boeren onm.betaald	nee	ja	nee	nee

*:leden die ind.geleverd hebben nie